

PÖYTÄKIRJA

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
XXVIII PUOLUEKOKOUKSESTA
1969

Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta

.Pöytäkirja Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y:n varsinaisesta puoluekokouksesta, joka pidettiin Konserttitalossa Turussa 6—9. 6. 1969.

Puheenjohtajina kokouksessa toimivat Rafael Paasio, Veikko Hellgren, Eino Loikkanen ja Katri Lindfors.

Ensimmäinen kokouspäivä

6. kesäkuuta 1969

Puoluekokousta varten kokoussali oli koristeltu kukkasin ja laakeripuvin sekä Suomen, Ruotsin, Tanskan, Norjan, Englannin, Länsi-Saksan ja puolueen lipuin. Edustajain pöydillä oli puolueen pienoisviirit.

Puheenjohdolla ja jakorokkeen takana olevalla näyttämöverhoseinällä oli suurikokoinen tunnuslausekilpi: "Työ, tasa-arvo, turvallisuus", keskellä suurikokoinen puolueen tunnus "SDP". Kokoustilaisuuden alkamisajaksi merkittiin kokouskutsussa mainittu aika, kello kolmetoista.

Sen jälkeen kun kokousedustajat, koti- ja ulkomaiset kutsuvieraat, kunniajäseniksi kutsuttavat sekä muut kokouksen osanottajat olivat asettuneet paikoilleen Turun Työväenyhdistyksen soitto-kunta kapellimestari Lars Erkkilän johdolla esitti Työväen marssin, Sibeliuksen Nouskaa kansat ja Finlandian yhdessä kuoron kanssa.

Kokouksen avaus

Musiikkiesitysten päätyttyä puhujakorokkeelle astui puolueen puheenjohtaja Rafael Paasio avaten kokouksen seuraavin sanoin:

Arvoisat puoluekokousedustajat ja kutsuvieraat, arvoisat julkisen sanan edustajat, hyvät puoluetoverit. Vajaat kolme vuotta on kulunut niistä päivistä, jolloin olimme koolla vastaavassa tarkoituksessa eli aloittamassa Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokousta. Puoluetoimikunta on tällä kertaa valinnut puoluekokouksen pitopaikaksi vanhan Suomen Turun. Näin siksi, että puolueemme perustaminen tapahtui lähes seitsemänkymmentä vuotta sitten tässä kaupungissa. Tästä merkkitapahtumasta myös johtuu, että puoluekokouksemme yhteydessä vietetään juhlatilai-

suuksia, joihin maan eri puolilta on Turkuun saapunut ja saapumassa tuhansia puolueemme jäseniä.

Puoluekokouksella on kolme keskeistä tehtävää, nimittäin arvioida tapahtumia ja puolueen politiikkaa viime puoluekokouksen jälkeiseltä kaudelta, viitoittaa työmme linjat seuraavaa toimikautta varten sekä valita puolueen toiminnasta puoluekokousten väliajalla huolehtivien elinten jäsenet. Toivottavasti puoluekokous näissä vaativissa tehtävissään hyvin onnistuu.

Kun me syksyllä 1966 olimme koolla puoluekokouksessamme, tapahtui se olosuhteissa, jotka poikkesivat huomattavasti niistä, jotka meillä olivat vallinneet viime kymmenluvun lopun ja tämän kymmenluvun alkupuolella. Vuoden 1966 eduskuntavaalien tulos oli meille hyvin edullinen ja näin syntyneen uuden poliittisen tilanteen vaikutuksesta jouduimme jälleen mukaan myös hallitustoi-miin, joista olimme olleet monet vuodet tyystin eristettyinä. Maan asioita oli ryhtynyt hoitamaan kokoomushallitus, joka hoitaa hallitustehtäviä yhä edelleen ja seuraaviin eduskuntavaaleihin asti.

Puolueen toiminnassa on viime vuosina omistettu tavallista enemmän huomiota kansainvälisille kysymyksille. Tämänkin tärkeän alueen asioihin on puoluekokouksen tarpeellista kiinnittää huomiota ja viitoittaa ne linjat, joita puolue tulee edustamaan ulkopoliittikan alan asioissa tulevina vuosina.

Puoluekokouksen edellä on sekä puolueen piirissä että sen ulkopuolella kiinnitetty huomiota siihen suureen asiamäärään, joka on mahdutettu puoluekokouksen työjärjestykseen. Näin suurta esitysten määrää on tuskin koskaan ennen puoluekokouksissamme käsitelty. On puolueen sisäisen toiminnan aktiivisuuden lisääntymisen osoitus näin suuren esitysmäärän valmistaminen. Nämä esitykset merkitsevät puolueen toimintakentän ohjelmallista kartoittamista ja laajentamista.

Viime vuosina on puolueen piirissä, varsinkin lehdistösämme harjoitettu varsin laajaa keskustelua politiikan, talouden, kulttuurin ja monista muista asioista ja siten tuotu julki ajatuksia näistä kysymyksistä. Kaikki puolueen jäsenet eivät ole olleet aivan samaa mieltä tällaisen keskustelun arvosta ja varsinkaan sen tasosta, mutta näin saatu kokemus lienee kuitenkin arvokas. Olemme saaneet näin esille enemmän kuin ennen, mitä ajatuksia liikkuu puolueen jäsenten ja kannattajien, eri ikäkausia edustavien mielissä ja minkälaisia vaatimuksia työväenliikkeen toiminnalle halutaan asettaa.

Puoluekokouksen edessä on suuri työmäärä ja vastuu siltä, miten puolueen työtä on johdettava tässä ajan vaiheessa ja nimenomaan viimeistään vajaan vuoden kuluttua toimitettavia eduskuntavaaleja ajatellen. Olen varma siltä, että me kaikki tulemme tekemään parhaamme, että täällä tehtävät päätökset ja henkilövalinnat turvaisivat puolueen aseman poliittisessa elämässämme ja sen etenemisen mahdollisuudet seuraavissa valtiollisissa vaaleissa.

Turkulaiset puoluetoverimme ovat tehneet paljon, nähneet paljon vaivaa puoluekokouksen ja juhliemme onnistumisen hyväksi. Haluan jo tässä vaiheessa osoittaa heille puoluetoimikunnan puolesta toverilliset kiitokset. Myös Turun kaupunki on osoittanut avuliaisuutta ja paljon hyvää tahtoa tilaisuuksiemme Järjestelyjä kohtaan. Olemme myös Turun kaupungille kiitoksen velkaa.

Viime puoluekokouksemme pidettiin niin sanoakseni avoimin ovin, ja silloin saadun hyvän kokemuksen perusteella puoluetoimikunta on katsonut, että nytkin olisi aihetta menetellä samoin. Toivon, että puoluekokous tämän järjestelyn hyväksyy.

Lausun puoluekokousedustajat, kotimaiset ja ulkomaiset kutsuvieraat sekä julkisen sanan edustajat ja kokoustamme seuraavat tervetulleiksi ja julistan kahdeksannenkolmatta puoluekokouksemme avatuksi.

Vainajien muisto

Viimeksi pidetyn puoluekokouksen jälkeen on riveistämme poistunut suureen tuntemattomaan monta hyvää to"erlä ja ystävää. Useat heistä olivat suorittaneet puolueen ja muun työväenliikkeen piirissä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa mittavan työmäärän, josta me haluamme tässäkin tilaisuudessa heitä mitfstellen lämpimästi kiittää. Kaikkia joukostamme poistuneita emme tiedä, mutta keskeisissä asemissa ja luottamustamme laajassa mitassa palvelleista haluan tässä yhteydessä mainita eräitä.

Puolueen kunniajäsenistä on Aapo Kesti-Hellä poistunut riveistämme, puolueuuvoston jäsenistä ovat Antero Nurminen ja Arvo Vainio siirtyneet tuonen rajan tuolle puolelle, samoin kansanedustajat Olavi Kajala ja Uno Takki sekä entinen piirisihteeri Erkki Tervonen.

Pyydän, että me yhdessä hetken hiljaisuudella kunnioitamme keskuudestamme elämän rajan yli siirtyneiden toverien muistoa.

Vainajien muistoa kunnioitettiin seisaalleen nousten hetken hiljaisuudella Turun Työväenyhdistyksen Soittokunnan esittäessä Te uhreina kaaduitte surumarssin.

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Aloitetaan kokouksen alkutoimet. Olisi päätettävä kokouksen laillisuudesta ja päätösvaltaisuudesta.

Puolueen sääntöjen 12 §:ssä sanotaan seuraavaa: "Puolueen ylimpänä päättävänä elimenä on puoluekokous. Varsinainen puoluekokous pidetään joka kolmas vuosi, lähinnä vuoden alkupuoliskolla. Kokouspaikasta ja -ajasta päättää puolue toimikunta. Varsinaisesta puoluekokouksesta on ilmoitettava vähintään kuusi kuukautta aikaisemmin puoluelehdissä tai kirjallisella kutsulla puoluejärjestöille. Kokouskutsu on julkaistava puoluelehdissä viimeistään kaksi kuukautta ennen kokousta."

Kokouksesta on ilmoitettu perusjärjestöille kirjallisesti 26. 8. 1968 päivätyllä kiertokirjeellä sekä puoluelehdissä 30. 11. 1968 seuraavasti kuuluvalla ilmoituksella:

"PUOLUEKOKOUS

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y:n varsinainen XXVIII puoluekokous pidetään Turussa Turun Konserttisalissa kesäkuun kuudentena (6) ja sitä seuraavina päivinä 1969 alkaen ensin mainittuna päivänä kello 13.00.

Kokouksessa tullaan käsittelemään varsinaiselle puoluekokoukselle sääntöjen mukaan kuuluvat asiat.

Kokouksen käsiteltäviksi tarkoitetut esitykset on tehtävä puolueen sääntöjen määräämässä järjestyksessä.

Helsingissä 21. päivänä marraskuuta 1968

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE r.y:n
PUOLUETOIMIKUNTA

Rafael Paasio

Erkki Raatikainen"

Varsinainen kokouskutsu julkaistiin puoluelehdissä 2. 4. 1969, ja se kuului seuraavasti:

"KOKOUSKUTSU

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.y:n varsinainen (XXVIII) puoluekokous pidetään Turussa Turun Konserttisalissa kesäkuun kuudentena (6) ja sitä seuraavina päivinä vuonna 1969. Kokous alkaa ensiksi mainittuna päivänä kello 13.00.

Kokouksessa käsitellään puoluejärjestöille toimitettavissa esitys-

vihkosissa olevat puolueen sääntöjen 21 §:ssä mainitut asiat ja päätetään puolueen sääntöjen muuttamisesta, kiinteän omaisuuden kiinnittämistä tai myymistä tai ostamista koskevista asioista. Helsingissä 20. päivänä maaliskuuta 1969

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE r.y:n
PUOLUETOIMIKUNTA

Rafael Paasio

Erkki Raatikainen"

Puheenjohtaja Rafael Paasio : Kun näin on kokouskutsu toimitettu puolueen sääntöjen määräämällä tavalla, niin voitaneen puoluekokous pitää laillisesti kokoonkutsuttuna ja päätösvaltaisena.

Kokous todettiin laillisesti kokoonkutsutuksi.

Puheenjohtaja Rafael Paasio : Puolueen sääntöjen 17 §:n mukaan valtakirjojen ennakotarkastuksen puoluekokousta varten suorittavat puoluetoimikunnan määräämät valtakirjan tarkastajat. Luetaan valtakirjojen tarkastajien lausunto.

Sihteeri Yrjö Virtanen luki valtakirjojen tarkastajien näin kuuluvan lausunnon:

"Puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajien lausunto

Puoluetoimikunnan määrääminä puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajina olemme suorittaneet meille uskotun tehtävän ja todenneet kokouksen osanottajille jaettuun luetteloon merkittyjen kokousedustajien valtakirjat sääntöjen määräämällä tavalla annetuiksi ja muutenkin laillisiksi. Meille esitetyn selvityksen mukaan ei niiden enempää kuin itse edustajien vaalienkaan suhteen ole tehty huomautuksia minkään piirijärjestön tai vaaliyhtymän osalta. Tämän vuoksi esitämme, että puoluekokous vahvistaisi puoluekokousedustajien edusta javaltuudet oheisen nimenhuotoluettelon mukaan.

Helsingissä Sos.dem. puoluetoimistossa 3. päivänä kesäkuuta 1969
Väinö Vilponiemi Pentti Ketola Maunu Ihalainen"

Puheenjohtaja Rafael Paasio : Kokousedustajat ovat piireittäin. Pyydän, että edustajat vastaavat nimenhuudossa, jotta saadaan selville, ketkä ovat paikalla.

Tämän jälkeen sihteeri toimitti nimenhuudon.

Puheenjohtaja : Todetaan, että nimenhuudossa kaikki päätösvaltaiset edustajat ovat paikalla.

Kun valtakirjain tarkastajat ehdottavat kaikkien valtuuksien hyväksymistä, kokous päättäneen näin.

Kokous vahvisti kaikkien edustajien edustajavaltuudet.

Kokous todettiin laillisesti kokoonkutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Puheenjohtaja : Sitten todetaan muiden elinten läsnäolo.

Todettiin puhe- ja esitysoikeutettujen, puoluetoimikunnan, tilintarkastajien edustajan, Sos.-dem. Naisten Keskusliiton, Sos.-dem. Nuorison Keskusliiton ja Sos.-dem. Eduskuntaryhmän edustajien läsnäolo, samoin läsnäolo- ja puheoikeutettujen, puolueuuevoston puheenjohtajan, puolueuuevoston muiden jäsenten, sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenten, hallituksen sosialidemokraattisten jäsenten, puoluetoimiston valtuutettujen toimitsijain, piiritoimikuntien edustajien, piirisihteerien, puoluelehtien edustajien, järjestöjen ja jaoston edustajien sekä kutsuttujen läsnäolo.

Tiedotuksia

Puheenjohtaja : Tiedotuksia tässä välillä. Sihteeri ilmoittaa eräitä asioita, joita edustajien pitäisi tietää.

Sihteeri Yrjö J. Virtanen : Ensinnäkin puoluekokoukselle on ilmoitettu, että meillä ei ole mahdollisuutta kokoussalissa tupakoimiseen. Se on ehdottomasti kielletty. Jos haluaa tupakoida, niin tupakoimassa pitää käydä aina ala-aulassa saakka, jossa on myös kaiuttimet, joten kokouksen kulkua pääsee siellä seuraamaan. Siellä on myös monitori, josta pääsee seuraamaan kokouksen kulkua.

Edelleen puoluekokoukselle ilmoitetaan siitä, että eri piirien edustajille on varattu neuvotteluhuoneet, jotka sijaitsevat ammattikoulun puolella, johon käynti on alhaalla oikealla olevasta ovesta, josta käytävää ylös ja sieltä pihalle, jossa näkyvät opaskilvet. Perillepääsy on sitä kautta hyvin turvattu.

Kokouksessa mukana oleville on varattu myös ruokailu verrattain lähellä. Se on myös ammattikoulun puolella ja käynti aivan samaa tietä kuin piirien neuvotteluhuoneisiinkin, ja siellä opaskilvet opastavat oven, ja se on ammattikoulun puolella aivan alimassa kellarikerroksessa.

Valiokunnille on varattu myös omat työskentelyhuoneet, ja nämä valiokuntien työskentelyhuoneet ovat löydettävissä samojen opasteiden mukaan kuin piirien neuvotteluhuoneetkin.

Valiokuntien sihteereihin on luvannut ottaa yhteyttä Reino Kanerva, joka voi vielä käydä ja opastaa etukäteen sihteereltä.

Läsnäolo-oikeuden myöntäminen lehdistön edustajille

Puheenjohtaja : Tämän jälkeen olisi päätettävä Julkisen sanan oikeudesta seurata puoluekokouksen kulkua. Puoluetoimikunta ehdottaa, että puoluekokous pidettäisiin avoimin ovin, toi-

sin sanoen lehdistön edustajille vapaa läsnäolo-oikeus tässä kokouksessa seuraamassa kokouksen tapahtumia. Menettely olisi sama kuin viime kerralla. Puoluekokous voinee hyväksyä tämän menettelytavan?

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin.

Ulkomaisten kutsuvieraiden esittely

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen seuraa ulkomaisten kutsuvieraiden esittely, jonka toimittaa puoluesihteeri Raatikainen.

Puoluesihteeri Raatikainen: Hyvät toverit. Ulkomaalaisten kutsuvieraiden esittely. Ensiksi esittelen Sosialistisen Internationaalin pääsihteerin, toveri Albert Carthyn. Hän on vanha Suomen ystävä, ja esitämme hänelle Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen parhaat kiitokset hänen pitkäaikaisesta toiminnastaan ja tvöstään kansainvälisen työväenliikkeen palveluksessa. (Voimakkaita suosionosoituksia).

Sitten haluan esitellä pohjoismaiset vieraat, Norjan Sosialidemokraattisen Puolueen puheenjohtajan Trygve Brattelln, Ruotsin Sosialidemokraattisen Työväenpuolueen edustajat Nils-Göta Dambergin ja Lars Ulanderin. Tanskan Sosialidemokraattista Puoluetta tässä puoluekokouksessa edustaa Karen Dahlerup, joka on Tanskan Sosialidemokraattisen Naisliiton puheenjohtaja. Ruotsin opetusministeri Olof Palme, joka on myös puolueensa edustajana tässä puoluekokouksessa, saapuu Turkuun huomenna. (Kokous osoitti kaikille edellä mainituille voimakkaasti suosiotaan.)

Englannin Työväenpuoluetta edustavat puoluetoimikunnan jäsen Walter Padley ja apulaispääsihteeri Gwyn Morgan. (Voimakkaita suosionosoituksia).

Toivotamme heidät tervetulleiksi, vaikka Englannin työväenhallitus ei ostanut meiltä niin paljon voita kuin halusimme. On sovittu että he täällä Turussa saavat voita aamiaiseksi, päivälliseksi ja vielä iltapalaksi.

Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen edustajiksi tähän kokoukseen saapuvat yleissaksalalsten asiain ministeri Herbert Wehner ja puolueen kansainvälisten asiain sihteeri Frans-Eberhard Dingels, mutta he eivät ole vielä saapuneet. He tulevat myöhemmin tämän päivän kuluessa, jolloin heidän esittelynsä tapahtuu.

Toivotamme kaikki ulkomaalaiset kutsuvieraat vielä kerran sydämellisesti tervetulleiksi.

Kutsuvieraiden tervehdykset

Puheenjohtaja: Seuraa kutsuvieraiden tervehdykset. Luovutan ensimmäisen puheenvuoron kaupunginjohtaja Leinolle.

Kaupunginjohtaja Väinö Leino : Herra puheenjohtaja! Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen hyvät osanottajat! Turun kaupungin puolesta minulla on suuri ilo esittää Teille lämmin tervehdys ja toivottaa Teidät tervetulleiksi tänne kesäiseen kaupunkiimme. Tämän kokouksen johdosta eritoten juuri nyt monet katseet kotimaassa ja ulkomailla ovat kääntyneet tänne ja tapahtumien kehitystä seurataan suurella mielenkiinnolla.

Me vaistoamme myös täällä tapahtumapaikalla kokouksen merkityksellisyyden. Sosialidemokraattinen Puolue on noussut johtavaksi tekijäksi maamme poliittisessa elämässä, ja yleisesti tunnetaan, että puolueen käsissä ovat maamme ja sen kaikkien kansalaisten onnellisen tulevaisuuden avaimet.

Olen tänään Turun Päivälehdessä julkaistussa tervehdyksessäni jo kosketellut sitä, kuinka Turku voi muodostaa olemukseltaan soveliaan paikan luovaa työtä suorittavalle puoluekongressille. Vaikka Turku on iältään vanha, ei se suinkaan ole museokaupunki tai elä vanhojen hienojen muistojensa varassa. Päinvastoin se on elävä ja voimakkaasti eteenpäin ponnistava yhteisö, jonka huolet ja murheet ovat samat kuin nuoren ja kehityskauttaan aloittavan kaupungin.

Toisen maailmansodan jälkeen maassamme on ollut käynnissä voimakas kaupunkilaistumisprosessi, jota me voimme kutsua urbanisoidumiseksi tai maaltapaoksi riippuen siitä, miltä taholta ongelmaa tarkastetaan. Niin kuin kaikkialla muuallakin maailmassa väestö on siirtymässä pois maaseudulta. Maaseudun rationalisoituminen ja automatisoituminen on olennaisesti vähentänyt maataloudesta toimeentulonsa saavan väestön määrää. Maaseudulta pois siirtyvä väestö on huomattavassa määrin pyrkinyt sijoittumaan lähinnä Helsinkiin, mutta myös muihin suurempiin kasvukykyisiin kaupunkeihimme, joissa mahdollisuudet uuden elämän aloittamiselle ovat näyttäneet lupaavammilta. Turun näkökulmasta katsottuna tämä on johtanut kasvamiseen ja rakentamiseen. V. 1940 kaupungin väkiluku oli noin 65.000 ja tänä päivänä yli 150.000. Vuosituhannen loppuun mennessä väestömäärän on oletettu lähes kaksinkertaistuvan. Edellä mainittuja lukuja ajateltaessa on muistettava, että Turun kohdalla alueliitoksia ei ole olennaisessa määrin tapahtunut jälkeen vuoden 1944.

Kaupungissamme on valmistunut viime vuosina uudisrakennuksia 1.000.000—1.400.000 m³:n vuosivauhtia. Vanhasta, kauniisti ja sopusuhtaisesti rakennetusta, rauhallisesta puukaupungista on tullut kivistä rakennettu, elämää sykkivä keskus, jossa työn arkipäiväinen laulu kaikuu tehtaista ja teollisista toimipaikoista sekä kaupan ja palveluelinkeinojen piiristä. Kaupunkimme on edelleen kulttuurin kaupunki, mutta sen elämä ja elämisen voima versoo ja

viheriöi nyt nimenomaan rakennustyömailla ja muissa työpai-koissa.

Turku on näin tänä päivänä ja tulevaisuudessa merkittävä keskus. Hyveineen ja puutteineen, etuineen ja virheineen se itsesään edustaa nykyhetken polttavaa problematiikkaa.

Työskennellessään kaupungin rakentamiseksi yhteiskuntamme tuntee täyttävänsä valtakunnallista tehtävää. Toisaalta mieleen usein tulee tunne, että valtiovallan taholta on kaupunkilaistumisongelmassa unohdettu väestöä vastaanottavien suurten keskusten tarpeet. Luullaan erheellisesti, että suuret keskukset omin voimin pystyvät suorittamaan sen laajamittaisen työn, jota tarvitaan, jotta ne olisivat valmiit lisääntyneen väestön asuttaviksi. Kun kuitenkin valtiovallan on toiminnoissaan ennen kaikkea pyrittävä ajattelemaan yksilöä, ihmistä, olisi syytä odottaa, että valtioval-lan tuki myös taloudellisessa mielessä edes jossain määrin tulisi näiden kasvavien kaupunkien hyväksi. Kuinka voitaisiinkaan ku-vitella, että esim. Turun oloissa me pystyisimme rakentamaan muutamassa vuosikymmenessä ehyen ja toimivan kaupunkikodin asukasmäärälle, joka moninkertaisesti ylittää sen kaupungin väki-luvun, jota rakennettiin monen monet vuosisadat.

Elämä sykkii voimakkaana maassamme. Vireä on sen syke myös Turussa. Me yksityiset ihmiset työskentelemme tulevaisuuden hy-väksi ja me odotamme tulevaisuudelta paljon. Kun maamme ja kaupunkimme kohtalot olennaisesti määräytyvät poliittisen toi-minnan pohjalta ja kun Sosialidemokraattinen Puolue tässä suh-teessa esittää keskeistä osaa, sille asetetaan suuria ja velvoittavia vaatimuksia. Me odotamme, että puoluekokouksen päätökset ovat ehjiä ja rakentavia ja että täällä valmistetaan ohjelmat ja aja-tukset ihmisen tarpeita vastaaviksi ja luodaan siten onnellisen tulevaisuuden perusta.

Abo stad har uppkommit som havets dotter vid havets strand. Genom tiderna har den varit Finlands port tili den stora världen. I dess vasen finns det även idag ett drag av internationalitet, och dess förbindelser med främmande länder och folk är levande och starka. Tili sta karaktär är Abo kanske den mest nordiska av vara städer, och världen bortom havet är för oss inte ett okänt och främmande land. Av denna anledning ber jag att i& rikta en varm hälsning tili partikongressens autoritativa utländska gäster. Vi hyser en förhoppning om, att det vid sidan av de an-genäma mlnnen som vi hoppas att Ni får av värt land och av detta partimöte, i Edra hjärtan efterät kommer att finnas även en liten vra för Abo stad, dess kullar och holmar och för dess invånare.

Die Stadt Turku ist als eine Tochter de Meeres und am Meeres-

ufer geboren. Sie ist von alters her das Tor Finnlands zur grossen Welt gewesen. In ihrem Wesen gibt es noch heutzutage Internationale Züge, und ihre Verbindungen mit fremden Ländern und Völkern sind lebendig und kräftig. Von ihrem Charakter ist Turku vielleicht diejenige von unseren Städten, die am meisten nordisch ist, und die Welt jenseits der See ist für uns nicht ein unbekanntes und fremdes Land. Daher bitte ich einen warmen Gruss an den hochgeschätzten ausländischen Gästen zu richten. Wir hoffen, dass Sie später neben den angenehmen Erinnerungen, die Sie von unserem Lande und von dem Parteikongress hoffentlich bekommen werden, in Ihrem Herzen noch ein kleines Plätzchen für die Stadt Turku haben werden, für ihre Höhen und Scheeren und für ihre Einwohner.

The City of Turku was born as a daughter of the sea on the seashore. Through centuries it has been the gate of Finland to the wide world. Still today there is internationality in its spirit, and its connections to foreign countries and peoples are living and strong. To its character Turku is perhaps the most Scandinavian of our towns and, for us, the world behind the sea is not an unknown and strange country. Therefore I warmly want to greet the esteemed foreign guests that have come to join this meeting. We hope that you will get pleasant memories from this country and this congress, and afterwards we hope that you also will keep a little corner of your heart for the City of Turku, its hills and islands and inhabitants.

La ville de Turku est née comme une fille de la mer, au bord de la mer. Depuis des siècles, elle est, pour la Finlande, la porte donnant au grand monde. Elle porte toujours certains traits d'internationalité et ses liaisons aux pays et peuples étrangers sont vivantes et puissantes. Parmi nos villes, Turku a le caractère peut-être le plus nordique. Le monde d'outre-mer n'est pour nous ni malconnu ni étrange. C'est pourquoi Je vous salue chaleureusement, vous qui êtes venus pour participer à cette réunion, visiteurs étrangers bien estimés. Nous espérons que vos souvenirs du pays et de la réunion du parti seront agréables et qu'il y aura, dans vos cœurs, de la place aussi pour la ville de Turku, pour nos collines et nos îles et nos habitants.

Vielä kerran pyydän Turun kaupungin puolesta tervehtiä Teitä kaikkia ja toivottaa menestyskellisiä kokouspäiviä vanhassa Suomen Turussa, jossa Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 70 vuotta sitten perustettiin.

Rafael Paasio : Kotimaisten kutsuvieraiden puolesta puhuu toveri Sakari Kiuru.

Sakari Kiuru : Toveri puheenjohtaja! Hyvä puolueväki! Mie-

luisa tehtäväni on lausua ilo siitä, että me juhlihan puolueen ystäväjärjestöjen edustajina olemme kutsutut seuraamaan Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen kokousta, jossa SDP:n vaiherikas taival huipentuu menneen seitsemän vuosikymmenen tai kasteluun ja uusien ja rohkeiden tulevaisuuden tavoitteiden asettamiseen.

Haluan ilmaista edustamieni kutsuvierasjärjestöjen kiitollisuuden puolueen tähänastisesta panoksesta sosialidemokratian juurruttamiseksi maaperäämme ja saattamisesta kansaamme ohjauksi valta-aatteen.

Tämä kiitos sisältää samalla lämpimät onnittelumme 70-vuotiaalle, joka joutuu kohta ottamaan vastaan 1970-luvun monet ja vaativat haasteet tasa-arvoisuuden ja muiden ihmisoikeuksien tavoitteiden toteuttamiseksi ei yksin omassa maassamme, vaan yhteisvastuun nimessä kaikkialla maapallollamme. Siksi toivotamme menestystä sille työlle, jolla SDP:n voimaa edistysmielisen politiikan edustajana pyritään vahvistamaan. Luokoon tämä kokous ja sen päätöksiin perustuva työ sitä lujuttava ja määrätietoisuutta, jota sos.-dem. liike tarvitsee selviytyäkseen siihen kohdistuvista kasvavista odotuksista.

Tälle kokoukselle antaa erikoista leimaa se laaja valmistelutyö, jota puoluetuomikunnan asettamat työryhmät ovat tehneet kannotoiksi ja ohjelmallisiksi suuntaviivoiksi, jotta nykyinen ja lähivuosienkin toiminta saatettaisiin ajan vaatimusten tasolle.

Kun näin on korostunut työryhmätoiminnan merkitys, toivoisi, että puolueväki ei tyytyisi vain keskuspaikalla tapahtuvaan suunnitteluun, vaan että jokaiseen puolueosastoon viritettäisiin tätä nykyaikaistettua opintokerhotoimintaa, johon puolueen kaikki rivi-jäsenet kutsuttaisiin mukaan. Tällaista yhteistyötä lienee jossakin määrin esiintynyt, mutta pelko keskustelun kapeudesta lienee silti aiheellinen. Järjestöjen esitysten tekijalista osoittaa myös useiden puolueosastojen jättäytyneen aloitetuotannossa sivullisiksi. Työryhmätoiminnan laajeneminen joka jäsenen harrastukseksi nostaisi puolueen poliittista tietoisuustasoa tehden sen entistä kykenevämmäksi toteuttamaan hankkeita, joita vallitsevien ja ilmaantuvien epäkohtien korjaaminen vaatii. Tällainen toiminnallisuus loisi lisää luottamusta valitsijoiden piirissä ja antaisi niitä äänivaroja, joita aloitteiden läpäisy eri edustuselimissä vaatii.

Puolueen jäsenten vetäminen jokaista koskettavaan yhteiskeskusteluun ja suunnittelutyöhön selventäisi myös jäsenistön poliittista katsomusta ja kasvattaisi osallistujista johdonmukaisia demokraatteja ja tietoisia sosialisteja.

Tälle puoluekokoukselle on porvarillinen lehdistö suonut eräässä mielessä paljon palstatilaa. Se on halunnut johdattaa kaikkien

katseet henkilökysymyksiin yksilökulttia korostavalla tavalla. Säästeliäästi se on sen sijaan puhunut puoluekokousesityksistä. Poimimalla sillä varmuudella, jonka vain asiantuntemattomuus antaa, milloin yksitellen milloin tusinoittain, sosialidemokraattiseen toimintaan osallistuneiden nimiä puoluesihteri- ja puheenjohtajakandidaateiksi, on haluttu samalla luoda kuva keskenään riitelevistä ryhmittymistä, jotka edustavat kuka radikalismia kuka yleislinjaa kuka vallan vanhoillisuutta. Kenenkään ei ole havaittu edustavan sosialidemokratiaa. Samalla on tahdottu synnyttää kuva, että laajaa joukkoliikettä voi joku yksin heilutella mielinmäärin vasemmalle taikka oikealle suuntaa puolueväeltä taikka sen elimiltä tarkemmin kyselemättä.

Tähän porvarilliseen nimileikkiin on saatu innostumaan eräitä herkkäliikkeisiä puolueen jäseniäkin touhuamaan ikäänkuin olisi kysymys Mouhijärven taannoisesta kappalaisen vaalista. Kuitenkin SDP on siinä onnellisessa tilanteessa, ettei se ole suinkaan yhden taikka edes viidenkään nimen varassa, vaikka innostuttaisiin puolueikärajan määräämiseen 30 vuoden kohdalle, vaan se voi edusmiehiksi ja -naisiksi valita henkilöitä suuresta joukosta, josta jokainen vaalin läpäissyt kykenee hoitamaan leiviskänsä sosialidemokratiaa edistävällä tavalla.

Sosialidemokraattisen puolueen kyky selviytyä usein voittamattomiltakin tuntuneista vaikeuksista, puolueen viimeaikainen uusiutumiskyky ja kasvanut vetovoima äänestäjäkunnassa, myös nuorten keskuudessa, luo lujaa luottamusta siihen, että tulevaisuissa ratkaisuissa tullaan sosialidemokraatteja kuuntelemaan tähänastista tarkemmin. Näin sos.-dem. liikkeellä on mahdollisuus antaa yhteiskunnallemme ja sen eri osa-alueille, yhtä hyvin talous- kuin sosiaali- ja sivistyspolitiikalle, oman periaateohjelmansa väri. Tämä kehitys vie yhteiskuntamme loitommaksi kapitalistisen järjestelmän heikkouksista, työttömyydestä ja turvattomuudesta ja porvarillisen kilpailuyhteiskunnan arvostuksista ja kasvattaa kansaamme sosialismin edustamaan yhteisvastuuseen sekä demokratian vaatimaan yhteistyöhön, jonka välityksellä SDP:n vaalitunnus "työ, tasa-arvo, turvallisuus" muuttuu tavoitteesta todellisuudeksi.

Työväenliike on aste asteelta kehittynyt monihaaraiseksi kansalaisjärjestöjen verkoksi, ammatilliseksi, osuustoiminnalliseksi, poliittiseksi ja sivistykselliseksi yhteistoiminnaksi, jossa kunkin hoidettavaksi kuuluuärkevän työnjaon mukaisesti oma sarkansa. Mutta työnjaon ajatukseen sisältyy aina yhteistyön vaatimus. Hyvä yhteistyö puolestaan syntyy vain, jos joukon henki on hyvä. Puolue on avainasemassa työväenliikkeen yhteishengen luojana. Siksi toivommekin, että Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 70-vuotisen kokemuksen koulun käyneenä kykenisi jatkossakin muita

työväenyhteisöjä innoittavalla tavalla ohjelmalliseen ja toiminnalliseen uudistumiseen ja tiennäyttäjän osaan. Silloin työväenliikkeen muodostama kokonaisuus olisi valmis ottamaan lisääntyvän vastuunsa yhteiskuntamme ja kansojen yhteisöjen rauhanomaisesta, demokraattisesta ja sosialistisiin arvoihin pohjaavasta kehityksestä. (Suosionosoituksia.)

Rafael Paasio: Ulkomaisista kutsuvieraista puhuu tänään Sosialistisen Internationaalin sihteeri Albert Carthy. Puheen tulkitsee suomeksi tohtori Ahti Salonen.

Albert Carthy: Sosialistinen Internationaali on jälleen antanut minulle mieluisan tehtävän lähettäessään minut tuomaan lämpimät ja veljelliset tervehdykset Internationaalin toisilta jäsenjärjestöiltä tähän Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tärkeään kongressiin.

Vaikka olen vain kerran aikaisemmin saanut kunnian puhua teidän puoluekokouksessanne, en suinkaan ole ensi kertaa teidän kauniissa maassanne ja Turussa. Pyydänkin saada kiittää puolestani siitä isännyydestä ja vieraanvaraisuudesta, jota minulle on osoitettu aikaisempien käyntieni aikana, jolloin minulla oli tilaisuus käydä monessa osassa maatanne, nähdä teidän kansalaisianne työssään, oppia tuntemaan niitä naisia ja miehiä, jotka päivittäin vaikeissa poliittisissa olosuhteissa tekevät työtään maansa ja puolueensa hyväksi.

Mitä minuun itseeni tulee työskennellessäni Sosialistisessa Internationaalissa, on ollut mieltä kohottava elämys nähdä tätä työtä, tavata niitä ihmisiä, jotka tekevät meidän 100-vuotisesta liikkeestämme jatkuvan, dynaamisen poliittisen energian lähteen sukupolvesta toiseen, nähdä tämä työ läheltä, nähdä ne vaikeat luonnonolosuhteet, joissa teidän maassanne työtä tehdään, ja todeta ne tulokset, joita teidän työnne on saavuttanut käyttäen poliittista taitoa ja sitkeyttä, joka kelpaa malliksi kaikille muille Sosialistisen Internationaalin jäsenille.

Nähtyäni tämän kaiken lähden teidän maastanne nöyränä, mutta kuitenkin ylpeänä. Nöyränä koettuani ja nähtyäni sen epäitsekkään uhrimielen ja sitkeän tahdonponnistuksen, jonka saatiin täällä todeta, ja ylpeänä, että tämä suuri puolue on Sosialistisen Internationaalin jäsen.

Kymmenen vuotta sitten Turku oli juuri yksi niistä kaupungeista, joissa minulla oli mielihyvä käydä, ja sen vuoksi minulla on erityinen ilo siitä, että saan juuri tässä kaupungissa osoittaa tervehdykseni kokouksellenne. Epäilemättä Turku myös tuntee erityistä mielihyvää siitä, että yksi sen omista pojista, Mauno Koivisto, nyt johtaa hallitusta, joka pyrkii nostamaan kansan elintasoa ja voittamaan ne vaikeudet, jotka ovat sitä kohdanneet

ja joiden ratkaisemiseen se menestyksellisesti pyrkii. Kun Rafael Paasion hallitus vuonna 1966 astui virkaansa, sen edessä olivat monenlaiset vaikeudet. Suurimpia vaikeuksia, mitä viime vuosina teidän maatanne on kohdannut kenties, on vaarallisella tasolla oleva työttömyys, taloudellisen kasvun pysähtyminen, nousevat hinnat, tulopolitiikan puuttuminen jne. Tätä ensimmäistä Rafael Paasion hallitusta, joka valmisti maaperää nykyiselle hallitukselle seurasi, kuten sanoin, pääministerinä Mauno Koivisto, uusi hallitus, joka on menestyksellisesti jatkanut edeltäjänsä työtä.

Kuten pääministeri Mauno Koivisto sanoi, viime vuoden syyskuussa on alkanut taloudellinen elpyminen. Tuskin koskaan aikaisemmin Suomessa on tehty niin paljon työllisyyden elvyttämiseksi kuin niiden hallitusten aikana, joiden johdossa ovat olleet sosialidemokraatit.

Mutta on vielä muutakin todettavaa. Olin mielissäni pääministeri Koiviston toteamuksesta, että hänen hallituksensa suhtautuu myönteisesti taloudelliseen integraatioon, taloudelliseen yhdentymiseen Euroopassa, joka menee pohjoismaista yhteistyötä pitemmälle. Sosialistinen Internationaali on aina tunnustanut Suomen paikan ja tehtävän tässä työssä. Se on aina tervehtinyt tyydytyksellä niitä mielipiteenvaihtoja sosialististen puolueiden välillä, joita asiasta on käyty niissä ryhmissä, EEC:ssä ja EFTA:ssa, joihin läntinen Eurooppa jakaantuu. Sosialistinen Internationaali on aina pitänyt tärkeänä eurooppalaista integraatiota ja sitä, että siinä yhteydessä puolueettomien maiden asema tulee huolellisesti turvatuksi, sillä jonkin maaryhmän eristyminen ei tee vahvuutta voimaksi, joka voi integroitua.

Suomi ei tietenkään ole ainoa puolueeton maa, vaikka se onkin erityistapaus. On kolme muuta puolueetonta maata, ja jokainen niistä on erikoistapaus. Suomessa ja Ruotsissa sosialidemokraatit ovat hallituksen johdossa. Sveitsissä puolue on hallituskoalition jäsen, Itävallassa puolue on menestynyt niin, että se vaali vaalilta on voittanut uutta alaa ja voimme kenties odottaa, että seuraavissa yleisissä vaaleissa Itävallan sosialistit saavuttavat saman aseman kuin heidän puoluetoverinsa muissa puolueettomissa maissa.

Mutta samalla kun puolueettomien maiden politiikka tietyissä suhteissa on yhdenlainen, niiden pulmien luonne on maasta maahan erilainen. Suomen neutraliteetilla on Itävallan neutraliteettiin verrattuna erilaisia piirteitä, samoin Ruotsin ja Sveitsin. Suomi on ymmärrettävistä syistä kehittänyt erityisiä suhteita pohjoismaisiin naapurimaihinsa, mutta eurooppalaisen yhdentymisen ollessa kysymyksessä toivomme, että sosialidemokraattiset puolueet

kaikissa puolueettomissa maissa tulevat näyttelemään suurta osaa näiden maiden ja koko Euroopan suhteissa.

Sosialistisen Internationaalin tehtävänä on pyrkiä edistämään Euroopan integraatiota niin, että siihen voivat sekä puolueettomat että ei-puolueettomat maat samalla tavalla osallistua löytäen yhteisen pohjan toiminnalleen, niin että mikään maa ei jää erityisyyteen, joka olisi vahingollinen niin hyvin niille, jotka yhteistoiminnassa ovat mukana, kuin niille, jotka ovat sen ulkopuolella, kun EPTAlla, Pohjoismaiden pyrkimyksellä taloudelliseen yhteistyöhön, on tarkoituksena muodostaa siltä laajempaa integraatiota ajatellen.

Pienten maiden turvallisuus sai vakavan uhan viime vuoden elokuussa, kun tapahtui Tšhekkoslovakian miehitys. Se tapahtui samana päivänä, jolloin Sosialistisen Internationaalin konferenssi avattiin Kööpenhaminassa, jolloin konferenssi tuomitsi miehityksen yksimielisesti. Se näytti kohdistavan kuoliniskun niihin toiveisiin, joita me olemme elättäneet sosialistisessa liikkeessä, emmekä yksin siihen suuntaan, että idän ja lännen jännitys lievenisi.

Erityisesti Neuvostoliiton uuden politiikan määritelmä, jonka nojalla Neuvostoliitto vaatii oikeuden puuttua muiden maiden sisäisiin asioihin, näytti monen mielestä uhkaavan pienten valtioiden turvallisuutta. Me emme hyväksy sitä, että millään maalla olisi tällaista puuttumisen oikeutta.

Sosialistinen Internationaali on määritellyt kantansa kaikkiin tärkeisiin maailmanpolitiikan kysymyksiin. Se on tuominut Vietnamin sodan, se on tervehtinyt mielihyvällä Pohjois-Vietnamin pommitusten lakkaamista, Pariisin rauhanneuvottelujen aloittamista ja kansallisen vapautusrintaman hyväksymistä neuvottelukumppaniksi näissä neuvotteluissa, mitä kaikkea Sosialistinen Internationaali on jatkuvasti vaatinut. Se on tuominut Etelä-Afrikan apartheidin ja Rhodesian vähemmistöhallituksen. Se on pyrkinyt omalta osaltaan vaikuttamaan niin, että Biafrassa käynnissä oleva tarkoitukseton teurastus saataisiin päättymään. Se suhtautuu hyvin torjuvasti Kreikan sotilasjunttaan. Internationaalin puheenjohtaja Bruno Bittermann johti äskettäin lähetystä Kreikkaan. Lähetystö vaati poliittisten vankien vapauttamista ja demokratian palauttamista, ja Internationaali on johtanut sitä hyökkäystä, joka on suunnattu tätä hallitusta vastaan Euroopan Neuvostossa.

Äskettäin olin Lontoossa eräässä mielenosoituksessa, jossa tapasin erään kreikkalaisen naisen saaden terveisiä kreikkalaiselta Karalembos Protopapasilta, jonka vankilasta vapauttamiseen Sosialistinen Internationaali on erittäin menestyksellisesti myötävaikuttanut. Sosialistinen Internationaali on ottanut asenteen

kautta koko maailman niiden ihmisten puolesta, jotka eriväriset diktatuurit ovat mielivaltaisesti vanginneet. Se on työskennellyt näiden ihmisten vapauttamisen puolesta ja onnistunut monessa tapauksessa.

Ensi viikolla pidämme Sosialistisen Internationaalin kongressin joka on joka kolmas vuosi. Toivon, että me siinä yhteydessä voimme jälleen vaikuttaa Portugaliin läsnäolevan portugalilaisen sosialistin kautta, ensimmäisen, joka siitä maasta on päässyt 40 vuoteen meidän kokouksiimme ja jonka vapauttamista vankilasta olemme auttaneet.

Viimeksi kuluneiden 10 vuoden aikana olemme pyrkinneet kiinnittämään erityistä huomiota Sosialistisessa Internationaalissa kehitysmaiden pulmiin. Useimmat kehitysmaat ovat entisiä siirtomaita. Kehitysmaassa ei kyseessä ole ainoastaan taloudellinen kasvu, vaan on erityisesti tähdennettävä demokraattisen sosialismin merkitystä tällaisissa maissa.

Näihin päämääriin me pyrimme sosialidemokratian nimissä, mutta meidän täytyy pyrkiä tekemään enemmän ja me tahdomme tulla tekemään niin. Me voimme tehdä sen teidän avullanne, jäsentemme avulla, ja koetamme pitää silmiemme edessä aina pitkän tähtäimen tavoitteena sen, että teemme maailmasta paremman, vapaamman, turvallisemman, jossa naiset ja miehet rotuun, väriin ja uskontoon katsomatta voivat tasapuolisesti päästä osallisiksi niistä aineellisista ja henkisistä aarteista, jotka maailma pystyy ihmisen työn tuloksina tarjoamaan.

Kiitän puheenjohtaja Paasiota ja puoluesihteerin Raatikaista heidän ystävällisistä tervehdyssanoistaan. Noin parin viikon kulluttua jätän nykyisen tehtäväni. Se on ollut tehtävä, joka pettymyksistä huolimatta, joita jokainen poliitikko kohtaa, on antanut minulle mitä mainioimpia tilaisuuksia nähdä läheltä niiden puoluetovereiden työskentelyä, jotka ovat Internationaalissa jäseninä, heidän koettelemuksiaan ja saavutuksiaan maailman eri puolilla. Yksi niistä paikoista, joka aina jää lämpöisenä muistona sydämeeni, on Suomi ja Suomen Sosialidemokraattinen Puolue. Te olette suuria taistelijoita meidän suuren ihanteemme puolesta. Toivotan teidän puolueellenne, kansallenne ja hallituksellenne kaikkea hyvää. Toivotan puoluekokouksen osanottajille onnekkaita päätöksiä ja sanon teille: Menkää puolueosastoihinne, tehkää vielä kovemmin työtä, niin että tämä puolue palaa voimaan entistä mahtavampana, vielä mahtavampana kuin se on nyt, niiden ihanneiden elahdyttämänä, jotka sosialidemokratiaa on tunnustanut omikseen, ja puolueenne uudelleen astuu maansa johtoon. (Suosiosoituksia.)

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Puoluekokoukselle on lähetetty muutamia sähköitä:

70-vuotisjuhlakokousta tervehtii ja sille menestystä toivottaa SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen sosialidemokraattinen ryhmä.

Parhaat onnittelunsa 70-vuotisjuhlakokoukseen lähettää maa-herra Jorma Tuominen.

Menestystä puoluekokoukselle toivottaa Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattinen Liitto.

Minä pyydän lausua kiitokset kutsuvieraille niistä lämpimistä sanoista, joita on osoitettu tälle kokoukselle, ja niistä menestysten toivotuksista, joita meille tänään on täällä esitetty. Kiitoksia.

Kunniajäsenien esittely

Paasio: Tavanomaiseen tapaan me olemme tietenkin kutsuneet puolueemme kunniajäsenet seuraamaan tätä puoluekokousta ja toteamme, että kaikki valitettavasti eivät ole voineet kutsua noudattaa.

Totean, että paikalla ovat Juho Pyy — ja tässä yhteydessä saavat kukan rintaansa (Paasion luettelotjärjestyksessä kunniajäsenet kukitettiin suosionosoitusten raikuessa) — Jalmar Väisänen, Otto Toivonen, Vihtori Pallila, Onni Hiltunen, Viljo Rantala, Yrjö Nurmi, Juho Lukkarinen, K. A. Fagerholm, Pekka Railo ja Artturi Komppa.

Sen sijaan Santeri Saarikivi, Maria Sinisalo, Edvard Metsola, Lempi Lehto, Onni Peltonen, Albert Sirjola, Aino Takala, Edvard Neittola ja Alpo Lumme eivät ole valitettavasti voineet saapua.

Ehdotan, että puoluekokous lähettää näille poisjääneille tervehdyssähkeen.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin suosionosoituksin.

Uusien kunniajäsenien kutsuminen

Paasio: Puoluetoimikunta ehdottaa, että tässä kokouksessa kutsuttaisiin seuraavat henkilöt uusimmiksi kunniajäseniksi samoin perustein kuin aikaisemminkin: pitkäaikaisen ja kunnioitettavan työsuorituksen jälkeen.

Ehkä minä saan lukea täältä puoluetoimikunnan ehdotuksen, ja samalla nämä uudet kunniajäsenet saavat myös kukan rintaansa: Gunnar Henriksson, Sulo Jokela — Onko Sulo Jokela paikalla? (Ei ole!) — Inkeri Kalpa, Ida Koivisto, Vihtori Lahti, Kosti Paasio, Lauri Pajunen, Atte Pohjanmaa, Vilho Rantanen ja Heikki Simonen.

Uudet kunniajäsenet kukitettiin Paasion luettelon mukaan vilkkaiden suosionosoitusten raikuessa.

Kisällilauluohjelmaa

Toppilan Sos.-dem. Nuoriso-osaston lauluyhtye esitti kisällilaulun, jonka kokouksen osanottajat palkitsivat vilkkain suosionosoituksin.

Kunniajäsenten puheenvuoro

Paasio : Luovutan puheenvuoron Atte Pohjanmaalle.

Atte Pohjanmaa (suosionosoituksia puhujan noustessa puhujakorokkeelle) : Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Minä pyydän sekä toverieni että omasta puolestani kiittää parhaiten puoluekokousta tästä meitä kohdanneesta kunnianosoituksesta. Me ymmärrämme, että itse asiassa nämä kunnianosoitukset olisi ollut aikoinaan kohdistettava niille, jotka 70 vuotta sitten tässä kaupungissa perustivat tämän puolueen. He eivät nyt kuitenkaan ole enää meidän ulottuvissamme, eivät nämä puolueen perustajat, eivätkä ne, jotka heidän kanssaan noina aikoina keskellä tsaarivallan sortoa ja tämän jälkeen panivat alulle tämän meidän liikkeemme.

Sanotaan, että johtajat tulevat, johtajat menevät. Mutta niin on myös joukkojen laita. Joukot tulevat, joukot menevät. Mutta on jotakin, joka jää jäljelle, ja se on näiden johtajien ja näiden joukkojen työ.

Jos me ajattelemme aikaa joskus sanotaan nyt 60—70 vuotta sitten ja vertaamme sitä meidän päiviimme, niin jo historian perusteella, lukemamme perusteella, kuulemamme perusteella me ymmärrämme ja huomaamme, miten valtava ero näiden kahden aikakauden välillä on. Me olemme päässeet, jos otamme jonkinlaisen vertauskuvan, eräänlaisesta hellakaluuniaikakaudesta kaupungeissa, eräänlaisesta mäkitupalais- ja torppariajasta maaseudulla. Me olemme päässeet näistä, tulleet kokonaan sanoisinko uuteen maailmaan. Tämä uusi maailma, joka meidän ympärillämme tänään on, se käsittää uusia probleemoja, uutta tietoutta olevista oloista, uusia pyrkimyksiä ja ponnistuksia kaikkien epäkohtien korjaamiseksi.

Jos me ajattelemme nykypäivän probleemoja ja näiden aikaisempien aikojen probleemoja, niin jo tuollainen ajatus, toteamus, että me olemme keskellä viisipäiväiseen työviikkoon siirtymistä, että me alamme olla keskellä vapaa-ajan pulmaa, vapaa-ajan viet-

tämispulmaa, ja kun me vertaamme sitä noihin aikoihin, jolloin tehtiin 12 tunnin työpäiviä, jolloin meidän isämme ja isoisämme tuskin saivat yön lepoa puuhatessaan, jotta heidän perheillään olisi edes jotakin syömistä.

Eräs asia on, joka aina jollakin tavalla en sanoisi vaivaa, mutta tulee mieleen silloin, kun vanhat siirtyvät syrjään ja näkee uusien voimien tulevan esiin. Me ajattelemme mielessämme monesti, miten asiat alkavat luistaa, onko kaikki nyt sillä tavalla kohdallaan, että me pääsemme hyvin alkuun, onko mitään esteitä, onko sellaisia esteitä, joissa vika olisi voimissa tai olisi jotain muuta sen tapaista.

Näissä yhteyksissä tulee mieleen vanha tarina, jonka minäkin olen joskus kertonut.

Oli muuan vanha juutalainen kauppias. Hän oli aikansa elänyt, hoitanut putiikkiaan hyvin, oli nyt kuolinvuoteellaan, makasi siinä heikkona. Lapset, jotka olivat aikuisia, olivat hänen luokseen kerääntyneinä kaikki. Ukko sitten havahtui vähitellen ja huomasi liikettä ympärillään ja huomasi, että lapset olivat kerääntyneet siihen. Syntyi seuraavanlainen keskustelu.

Ukko kysyi: Onko Abraham täällä?

— Kyllä minä olen, isä, vastasi poika.

— No, shinä Shaara, oletko Shinäkin täällä?

— Kyllä minä olen, isä, minäkin olen täällä.

— No Shinä Mooshesh, oletko Shinäkin täällä?

— Kyllä minä olen, isä, minä myös olen.

— Oletteko te kaikki täällä?

— Kyllä me olemme kaikki täällä.

— No mut kuka pärkkele shit hoitaa putiikki (naurua, suosionosoituksia)?

Tämä putiikin hoito se tosiaan saattaa askarruttaa sivuunsiirtyviä. Mutta minusta tuntuu, kun katselen tätä kokousta, että putiikki tulee kyllä hoidetuksi hyvin. Sitä paitsi vaikka te kaikki olette täällä, niin koko Suomi on täynnä väkeä, joka mielestäni ja meidän kaikkien mielestä kyllä tulee hoitamaan putiikkiamme hyvin.

Minä toivotankin kaikille täällä olijoille parhainta menestystä ensinnäkin täällä kokoustyössä ja erityisesti sen jälkeen, kun te palaatte kukin omaan sivukonttoriinne, sivuputiikkiinne hoitamaan tehtäviänne.

Kiitoksia paljon (Suosionosoituksia).

Väinö Tanner - mitalien jako

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Tämän jälkeen luovutan puheenvuoron puolueen varapuheenjohtajalle Olavi Lindblomille.

Olavi Lindblom: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Vuonna 1963 pidetyssä puoluekokouksessa päätettiin Väinö Tanner-«litalin lyöttämisestä. Puoluetoimikunta on kehittänyt tämän ajatuksen nyt valmiiksi, lyöttänyt mitalin ja päättänyt, että tässä kokouksessa jaetaan Väinö Tanner-mitali viidelle henkilölle: Linda Tannerille, toveri Rafael Paasiolle, Karl-August Fagerholmille, Onni Hiltuselle, Emil Skogille.

Väinö Tanner-mitali voidaan sääntöjen mukaan antaa sosialidemokraattisessa työväenliikkeessä erityisesti ansioituneille henkilöille, puolueyhdistykselle tai muulle järjestölle tunnustuksena merkityksellisestä joukkotoiminnasta.

(Mitaleja ryhdyttiin jakamaan).

Karl-August Fagerholmille tämä mitali annetaan tunnustuksena poikkeuksellisen mittavasta toiminnasta sosialidemokraattisen työväenliikkeen hyväksi. (Mitali ja siihen liittyvä kunniakirja luovutettiin Karl-August Fagerholmille suosionosoitusten kaikuessa.)

Onni Hiltuselle tämä mitali annetaan tunnustuksena poikkeuksellisen mittavasta toiminnasta sosialidemokraattisen työväenliikkeen hyväksi. (Mitali kunniakirjoineen luovutettiin Onni Hiltuselle kokouksen osoittaessa suosiotaan.)

Emil Skogille tämä mitali annetaan tunnustuksena poikkeuksellisen mittavasta toiminnasta sosialidemokraattisen työväenliikkeen hyväksi. (Mitali ja kunniakirja luovutettiin Emil Skogille, suosionosoituksia.)

Rafael Paasiolle tunnustuksena poikkeuksellisen mittavasta toiminnasta sosialidemokraattisen työväenliikkeen hyväksi. (Mitali ja siihen liittyvä kunniakirja ojennettiin puheenjohtaja Rafael Paasiolle kokouksen osoittaessa erityisen voimakkaasti suosiotaan.)

Erinäisistä käytännöllisistä syistä johtuen puoluetoimikunnan edustajat ovat käyneet luovuttamassa mitalin ja siihen kuuluvan kirjan Linda Tannerille Helsingissä. (Suosionosoituksia.)

Mitalien jako oli päättynyt.

Kokouksen työjärjestys

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Tämän jälkeen meidän olisi hyväksyttävä tälle kokoukselle työjärjestys. Ehdotus on jaettu kokousedustajille, joten sitä ei tarvitse tässä lukea. Kuitenkin

ehdotetaan tähän luonnokseen se muutos, että asia N:o 14 toiselta liuskalta siirretään asiaksi N:o 13 ja asia N:o 13 14:nneksi, ne vaihtavat siis paikkaa.

Tähän asiaan on pyytänyt puheenvuoron edustaja Sänkiäho.

Keskustelu:

Risto Sänkiäho (Helsingin piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät toverit! Tahtoisin tehdä työjärjestykseen seuraavanlaisen muutosehdotuksen. Asiat 20 ja 21 käsiteltäisiin asian 23 jälkeen. Tämä on luonnollista sikäli, että on puoluekokouksen menon mukaista, että ensinnä luonnehtisimme puolueellemme uuden selkeän linjan, joka toivottavasti on sama kuin nykyinenkin, ja vasta sen jälkeen pyrkisimme valitsemaan ne henkilöt, jotka tätä valitsemaamme linjaa ajavat tämän puoluekokouksen jälkeisen kauden.

Kokouksesta kannatetaan-huutoja.

Hannu Perttula (Ruotsalainen Työväenliitto): Kannatan toveri Sänkiähön tekemää ehdotusta.

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Liekö tätä ehdotusta vastaan mitään muistuttamista, että voitaneen tämä vaihto tehdä ja siirtää asiat 20 ja 21 käsiteltäviksi asian 23 jälkeen. Tässä on se haittapuoli tietenkin, että tämä siirtää vaalit kokouksen loppuun suorastaan, ja sillä on tietysti vaikeutensa.

Mitä mieltä kokous on tästä? Minusta tuntui aluksi, että se on mahdollista, mutta kun katson tätä listaa, me olemme kokouksen lopussa, ennenkuin pääsemme vaaleihin ja minusta tuntuu tarpeettomalta pitkittää kokouksen menoa niin pitkälle.

Pentti Lahti (Turun etel. piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Minä puolestani kannattaisin puoluetoimikunnan esittämää työjärjestystä ja perustelen sitä aivan lyhyesti. Näiden tärkeiden puolue-elinten ja puoluevirkaillijoiden, luottamusmiesten valinta olisi myös minun käsitykseni mukaan suoritettava kokouksen alkupuolella. Muuten on vaarana, että tästä puoluekokouksesta saattaa tulla etupäässä vain näiden henkilövalintojen kokous ja tärkeät ohjelmalliset asiat voivat jäädä, jos eivät nyt aivan taka-alalle, kuitenkin näiden äskennaintujen vaalien varjoon.

Veikko Kaljunen (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja. Puoluetoimikunnan esitys kokouksen työjärjestykseksi on varmaan harkittu ja näin ollen kannatan puoluetoimikunnan esitystä. Yhdyn edelläolevan puheenvuoronkäyttäjän mielipiteisiin ja luulen, että kokous kärsii asioiden osalta varmaan, jos tämä työjärjestys muutetaan. On luonnollista, että asiakäsittely niin laajojen esitysten osalta kuin puoluekokoukselle yhdistyksien sekä puoluetoimikunnan osalta on esitetty, kärsii varmaan. Lisäksi esi-

tyksien käsittely voi saada väärän luonteen, niihin voidaan sekoittaa paljon henkilöpolitiikkaa, ja näin ollen se ei ole tervettä asiakäsittelyä. Sen vuoksi esitän, että puoluetöimikunnan esitys työjärjestykseksi hyväksytään.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Kun tässä on kaksi käsitystä vastakkain, ehdotusta nimittäin on kannatettu ja sitä on myös vastustettu, ehkä voisimme toimittaa pikaisen koeäänestyksen siitä, millä kannalla puoluekokous nyt on tästä siirtämisestä, kun otamme huomioon, että poliittinen tilanne ja siihen liittyvät asiat käsitellään ennen näitä vaaleja.

Selonteko myönnettiin oikeaksi ja hyväksyttiin suoritettavaksi koeäänestys.

Koeäänestyksen jälkeen totesi

puheenjohtaja Rafael Paasio: Myönnettäneen, että tämä on vähemmistö. Näin ollen puoluetöimikunnan esitys työjärjestykseksi hyväksytään näin, mutta (kuitenkin niin muutettuna, että asiat 14 ja 13 vaihtavat paikkaa.

Hyväksyttiin puoluetöimikunnan esittämä työjärjestys ottamalla huomioon tehty muutos.

Puheenjohtajien vaali

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Nyt olisi toimitettava kokousvirkaillijairi vaali. Puoluetöimikunta ehdottaa, että puheenjohtajia valittaisiin neljä. Ehdotus lukumäärästä hyväksyttäneen.

Päätettiin valita neljä puheenjohtajaa.

Puheenjohtaja Rafael Paasio: Puoluetöimikunta ehdottaa seuraavia: Rafael Paasio, Veikko Hellgren, Eino Loikkanen ja Katri Lindfors.

Keskustelua ei syntynyt.

Hyväksyttiin puoluetöimikunnan esittämät puheenjohtajat.

Puhetta jäi johtamaan Rafael Paasio.

Sihteerien vaali

P u h e e n j o h t a j a : Puoluetöimikunta ehdottaa kokouksen sihteereiksi seuraavat: Yrjö J. Virtanen, Maunu Ihalainen, Kauko Saastamoinen, Eero Lindholm ja Erkki Uitto.

Puoluetöimikunnan esittämät henkilöt hyväksyttiin keskustelutta puoluekokouksen sihteereiksi.

Ääntenlaskijani vaali

Puheenjohtaja: Puoluetoimikunta ehdottaa ääntenlaskijoiksi seuraavat: Esteri Siltanen, Keski-Suomen piiri, Artturi Okkonen, Kajaanin piiri, ja Kaarlo Salmivuori, Uudenmaan piiri.

Puoluetoimikunnan ehdottamat ääntenlaskijat hyväksyttiin keskustelutta.

Pöytäkirjan tarkistajain vaali

Puheenjohtaja: Pöytäkirjan tarkistajiksi ehdotetaan: Sulo J. Ojanen, Et. Hämeen piiri, Kirsti Suomi, Uudenmaan piiri, ja Kaarlo Lilja, Helsingin piiri.

Esitetyt henkilöt hyväksyttiin yksimielisesti pöytäkirjan tarkistajiksi.

Kokouksen järjestyssäännön hyväksyminen

Puheenjohtaja: Seuraavaksi on hyväksyttävä kokoukselle järjestyssäännöt samaan tapaan kuin kaikissa aikaisemmissa puoluekokouksissa on ollut käytäntö.

Ehdotus, joka on entisen kaltainen ja jaettu kokousedustajille, voitaneen ottaa nyt käsittelyyn.

Kokouksen järjestyssääntö hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan esittämässä muodossa.

Kutsuvieraiden esittely

Puheenjohtaja: Tällä välin on kokoukseemme saapunut uusia ulkomaisia vieraita. Ehkä annamme toveri Raatikaisen jatkaa esittelyä.

Puoluesihteri Erkki Raatikainen: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen edustajat ovat saapuneet kokoukseen: Herbert Wehner ja Hans-Eberhard Dingels. (Suosionsoituksia).

Puheenjohtaja: Tervetuloa seuraamaan kokousta!

Valiokuntien asettaminen

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen olisi ryhdyttävä asettamaan valiokuntia. Työjärjestyksessä, joka on jaettu, näkyy, mitä valiokuntia puoluetoimikunta ehdottaa täällä asetettaviksi.

Ehkä voisimme sopia siitä, että tämänmukainen valiokuntajako hyväksytään, nimelistat ovat asia erikseen.

Tästä asiasta on pyytänyt toveri Sundqvist puheenvuoron.

Ulf Sundqvist (Ruotsalainen Työväenliitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Poiketen puoluetoimikunnan esityksestä Ruotsalaisen Työväenliiton edustajaryhmä esittää seuraavat muutokset: valiokunta Talouspolitiikka II: Kurt Ekholmin tai oikeastaan hänen varamiehensä Allan Lagerstamin tilalle esitetään Valdemar Heinström; Talousasiain valiokuntaan: Hannu Perttulan tilalle Allan Lagerstam ja Menettelytapavalioikuntaan esitetään Valdemar Heinströmin tilalle Hannu Perttula.

Tämä muutosesitys on ryhmän yksimielinen esitys ja puoluekokous voinee näin ollen tähän yhtyä.

Jarl Nordman (Ruotsalainen Työväenliitto): Toveri puheenjohtaja! Kannatan toveri Sundqvistin esittämiä ehdotuksia.

Puheenjohtaja: Ehkä ensiksi vahvistamme valiokuntaluettelon, että jako suoritettaisiin esitetyllä tavalla.

Valiokuntajaottelu hyväksyttiin keskustelutta.

Puheenjohtaja: Ehdotukset, jotka äsken tehtiin poikkeuksena nimelistoihin, otettaneen huomioon aisanomaisen kohdan tullessa esille.

Edustajille jaetussa listassa näkyvät ehdotukset ovat syntyneet siten, että puoluetoimikunnan pyynnöstä eri vaalipiirien puoluekokousedustajat ovat tehneet ehdotuksensa henkilöiksi eri valiokuntiin ja tämän mukaan puoluetoimikunta on rakentanut listansa. Tarkoituksena oli, että tällä tavalla saataisiin asia ikään kuin lähemmäksi edustajan valintaoikeutta ja luultavasti tässä on päästykin hyvään tulokseen.

Ehkä menemme listan mukaisessa järjestyksessä ja nimet, jotka on mainittu tässä paperissa, ovat ehdotuksia. Tuskin tarvitsee täältä enää lukea jokaista erikseen, mutta jos halutaan henkilöihin nähden muutoksia, ne voidaan tehdä asianomaisessa kohdassa, niin kuin ruotsinkielisten toverien taholta on täällä jo ennakkoon tehty.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Kansainvälisten asiain valiokunta

Puheenjohtaja: Ensimmäisenä on kansainvälisten asiain valiokunta. Sen kokoonpano tyydyttäne.

Puoluetoimikunnan ehdotus kansainvälisten asiain valiokunnaksi hyväksyttiin yksimielisesti: Erkki Tuomioja Helsinki, Pauli Ojanen Uusimaa, Pertti Paasio Turku, Eino Aaltonen Pori, Taito

Toivonen Etelä-Häme, Valdemar Sandelin Pohjois-Häme, Pentti Joukainen Kymi, Paavo Rantanen Jyväskylä, Alf Sund Ruotsal Liitto, Erkki Raatikainen puoluetoimikunta ja Kalevi Sorsa, asiantuntija, sihteeri .

Laki- ja hallintoasiain valiokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana on laki- ja hallintoasiain valiokunta.

Laki- ja hallintoasiain valiokuntaan hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti". Arvo Salo Helsinki, Eino Siren Uusimaa, Martti Ratu Turku, Osmo Kallio Pori, Veikko Väliö Etelä-Häme, Leo Savonen Pohjois-Häme, Jorma Luoto Kymi, Pauli M. Nurminen Kymi, Veikko Lehtinen Keski-Suomi, Vilppi Litmanen Mikkeli, Jarl Nordman Ruotsal. Työväenliitto, likka Räsänen Joensuu, K-A. Fagerholm puoluetoimikunta, L. A. Puntila, asiantuntija, Pauli Burman, asiantuntija, Antero Jyränki, asiantuntija ja I. J. Kolamo sihteeri.

Yhdyskuntasuunnittelu- ja luonnonhoitovaliokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana tulee yhdyskuntasuunnittelu- ja luonnonhoito.

Hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotus: Kaisa Raatikainen Uusimaa, Vilho Blom Uusimaa, Armas Rönnholm Turku, Reijo Salo Pori, Otto Toivonen Etelä-Häme, Lauri Ihamäki Etelä-Häme, Tellervo Koivisto Pohjois-Häme, Mauno Mäkelä Kymi, Sulo Seppälä Kymi, Väinö Turunen Mikkeli, Onni Niskanen Keski-Suomi, Martti Veck Joensuu, Eero Perttunen Lappi, Toivo Aro Vaasa, Helge Äkerman Ruotsal. Työväenliitto, Veikko Helle puoluetoimikunta, Uolevi Itkonen asiantuntija, Lauri Nordberg asiantuntija, V. O. Mäkinen asiantuntija ja Olli Ojala sihteeri.

Talouspoliittinen valiokunta I

Puheenjohtaja: Seuraavana on talouspolitiikka I,

Talouspoliittiseen valiokuntaan I hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti: Väinö Leskinen Helsinki, Matti Orava Uusimaa, Helge Tapani Uusimaa, Reino Virtanen Turku, Jorma Raunio Pori, Taito Lehtinen Etelä-Häme,

Unto Kanerva Pohjois-Häme, Olavi Rekoniuss Pohjois-Häme, Jaakko Hyvönen Kymi, Reino Elo Kymi, Olavi Hiltunen Kymi, Kauko Laaksovirta Mikkeli, Reino Liimatainen Keski-Suomi, Matti Keronen Joensuu, Aleks Patronen Kuopio, Antti Pohjonen Vaasa, Lauri Vierimaa Oulu, Veikko Orkasalo Lappi, Pentti Viita puolue-toimikunta, Unto Lund asiantuntija, Valde Nevalainen asiantuntija ja Eero Rantala sihteeri.

Talouspoliittinen valiokunta II

Puheenjohtaja: Seuraavana on talouspolitiikka II. Tässä yhteydessä on tehty ehdotus, että Valdemar Heinström valittaisiin Allan Lagerstamin tilalle. Tämä vaihto voitaneen hyväksyä ja muuten esityksen mukaisesti.

Talouspoliittiseen valiokuntaan II hyväksyttiin yksimielisesti: Lauri Palonen Uusimaa, Martti Salonen Turku, Mauno Lehtonen Pori, Leo Kari Etelä-Häme, Harry Sevon Pohjois-Häme, Mikko Pekkonen Kymi, Eino Rautiainen Mikkeli, Aaro Roman Keski-suomi, Pekka Vainikainen Joensuu, Mikko Rytönen Kuopio, Eino Ahokas Oulu, Valdemar Heinström Ruotsalainen Työväenliitto, Pentti Viita puolue-toimikunta, Altti Aurela asiantuntija ja Veikko Oittinen asiantuntija ja sihteeri.

Sosiaalipoliittinen valiokunta I

Puheenjohtaja: Seuraavana on sosiaalipoliittinen valiokunta I.

Sosiaalipoliittiseen valiokuntaan I hyväksyttiin yksimielisesti puolue-toimikunnan ehdotuksen mukaisesti: Laura Suominen Uusimaa, Ale Kuusinen Uusimaa, Erkki Lehtonen Turku, Heimo Pyy-salo Pori, Ilmo Hakala Pori, Tenho Tikkanen Etelä-Häme, Anneli Kytöniemi Pohjois-Häme, Martta Lumme Kymi, Pentti Tähtinen Kymi, Esteri Siltanen Keski-iSuomi, Matti Keronen Joensuu, Vilho Suurinlempi Vaasa, Sigurd Normien Ruotsal. Työväenliitto, Väinö Vilponiemi puolue-toimikunta, Alli Lahtinen asiantuntija, Antero Peräläinen asiantuntija, Olavi Lindblom asiantuntija, Mauno Alppinen asiantuntija ja Martti Aberg sihteeri.

Sosiaalipoliittinen valiokunta II

Puheenjohtaja: Seuraavana on sosiaalipoliittinen valiokunta II.

Sosiaalipoliittiseen valiokuntaan n hyväksyttiin yksimielisesti

puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti: Ilkka Taipale Helsinki, Kirsti Suomi Uusimaa, Helge Virtanen Uusimaa, Sakari Elomaa Turku, Aili Eskola Pori, Eino Puikki Etelä-Häme, Esko Murto Etelä-Häme, Urho Saario Pohjois-Häme, Johannes Vepsäläinen Kymi, Toini Sipola Kymi, Anna Karttunen Mikkeli, Auvo Kämärräinen Mikkeli, Kaarlo Leinonen Kuopio, Eino Niemi Vaasa, Alpo Hakkarainen Oulu, Erkki Perätalo Lappi, Rauno Hellman Ruotsal. Työväenliitto, Sylvi Siltanen puoluetoimikunta, Osmo Kaipainen asiantuntija, Jacob Söderman asiantuntija, Voitto Ahlgren asiantuntija, Ahti Kursukangas asiantuntija, Esko Niskanen asiantuntija ja sihteeri.

Eläkepoliittinen valiokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana on eläkepoliittinen valiokunta.

Puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti hyväksyttiin eläkepoliittiseen valiokuntaan yksimielisesti seuraavat: Kaarlo Lilja Helsinki, Mauno Kilpinen Uusimaa, Aarne Saarinen Turku, Erkki Grönroos Pori, Leo Lehti Etelä-Häme, Eino Nieminen Pohjois-Häme, Reijo Toikka Kymi, Olli Helminen Kymi, Erik Juutilainen Mikkeli, Onni Oksanen Keski-Suomi, Olavi Rätty Joensuu, Jarl Jylhä Kuopio, Äke Hietakangas Vaasa, Artturi Okkonen Kajaani, Heikki Huoponen Lappi, Hugo Still Ruotsal. Työväenliitto, Paavo Tiilikainen puoluetoimikunta, Kalle Matilainen asiantuntija ja Tuulikki Alkio sihteeri.

Kulttuuri- ja koulupoliittinen valiokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana on kulttuuri- ja koulupoliittinen valiokunta.

Kulttuuri- ja koulupoliittiseen valiokuntaan hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti: Olavi Hurri Helsinki, Kaarle Salmivuori Uusimaa, Ilmari Joentaus Uusimaa, Pentti Lahti Turku, Uolevi Kaukovaara Pori, Olli Vihavainen •Etelä-Häme, Eino Heinola Pohjois-Häme, Arja Mönkäre Kymi, Mauno Porssman Kymi, Maire Haapasalo Mikkeli, Hannu Tapiola Keski-Suomi, Yrjö Pautamo Joensuu, Pasi Haikola Kajaani, Ulf Sundqvist Ruotsal. Työväenliitto, Vilho Halme puoluetoimikunta, Arvo Salo asiantuntija, Olavi Ketonen asiantuntija, Hannu Vilpponen asiantuntija, Matti Sarmela asiantuntija ja sihteeri.

Verotus- ja kunnallispoliittinen valiokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana on verotus- ja kunnallispoliittinen valiokunta.

Vero- ja kunnallispoliittiseen valiokuntaan hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti: Viljo Nygren Uusimaa, Mauno Tenhovirta Uusimaa, Markku Rusola Pori, Onni Lautasalo Pori, Sulo J. Ojanen Etelä-Häme, Paavo Sinkka Pohjois-Häme, Veikko Tuomala Kymi, Katri Lindfors Kymi, Kauko Nieminen Mikkeli, Mikko Kasila Keski-Suomi, Paavo Tirronen Joensuu, Lauri Ahola Vaasa, Eino Ervasti Oulu, Bertel Wasen Ruotsal. Työväenliitto, Antero Väyrynen puoluetoimikunta, Niilo Kum&i asiantuntija ja Keijo Laine sihteeri.

Järjestöasiain valiokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana on järjestöasiain valiokunta.

Järjestöasiain valiokuntaan hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti: Veikko Aalto Helsinki, Aarre Aartola Uusimaa, Heimo Hellsten Turku, Heikki Mäkitalo Pori, Arvi Lyytinen Etelä-Häme, Mikko Virtanen Pohjois-Häme, Aatto Peitkari Kymi, Antti Leskinen Mikkeli, Veikko Halonen Keski-Suomi, Jorma Rantala Kuopio, Kauko Tiilikkala Vaasa, Kalle Karvonen Oulu, Valde Nevalainen puoluetoimikunta ja Reino Kannerla sihteeri.

Sääntövaliokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana on sääntövaliokunta.

Sääntövaliokuntaan hyväksyttiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti: Risto Sänkiäho Helsinki, Vilho A. Parkkonen Uusimaa, Toivo Putovirta Turku, Arvi Lindqvist Pori, Veikko Jylhä Etelä-Häme, Eino Loikkanen Pohjois-Häme, Eino Hellman Keski-Suomi, Yrjö Pentikäinen Kemi, Antti Hyvönen Kuopio, Juhani Kymäläinen Oulu, Veikko Helle puoluetoimikunta ja Anssi Kärkinen asiantuntija ja sihteeri.

Talousasiain valiokunta

Puheenjohtaja: Seuraavana on talousasiain valiokunta.

Tähän tulee ruotsinkielisten tekemä ehdotus, että Allan Lagerstam tulisi Hannu Perttulan tilalle. Tämä muutos voitaneen tehdä.

Talousasiain valiokuntaan hyväksyttiin yksimielisesti: Eino A. Wuokko Helsinki, Pentti Saarinen Uusimaa, Matti Viinela Pori, Arvi Saarinen Etelä-Häme, Mauri Säynväjärvi Pohjois-Häme, Erkki Nokelainen Kymi, Kalevi Pasanen Keski-Suomi, Ville Hyttinen Joensuu, Allan Lagerstam Ruotsal. Työväenliitto, Valde Nevalainen puoluetöimikunta ja Pentti Ketola asiantuntija ja sihteeri.

Menettelytapavaliokunta

Puheenjohtaja: Sitten on menettelytapavaliokunta. Siinä on ruotsinkielisten taholta esitetty Valdemar Heinströmin tilalle Hannu Perttula.

Tässä on ollut avoimena Helsingin edustajat. Tähän ehdoteaan, että edustajina olisivat Pitsinki ja Linnamo.

Nämä samoin kuin ruotsinkielisten vaihtoehdotus ja muuten ehdotettu lista sellaisenaan hyväksyttäneen.

Menettelytapavaliokuntaan hyväksyttiin yksimielisesti: Kaarlo Pitsinki Helsinki, Jussi Linnamo Helsinki, Veikko Kaljunen Uusimaa, Johannes Koikkalainen Turku, Eero Karra Pori, Viljam Seppänen Etelä-Häme, Paavo Lehtinen Pohjois-Häme, Eero Laine Kymi, Väinö Peltola Mikkeli, Pentti Sahi Keski-Suomi, Tommi Moilanen Joensuu, Teuvo P. Pirhonen Kuopio, Pentti Tenkula Vaasa, Alpo Henriksson Oulu, Nestori Paasimaa Kajaani, Vilho Väyrynen Lappi, Hannu Perttula Ruotsal. Työväenliitto, Rafael Paasio puoluetöimikunta ja Unto Niemi sihteeri.

Järjestävä valiokunta

Puheenjohtaja: Järjestävään valiokuntaan tulisivat kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit tavanomaiseen tapaan, mikä hyväksyttäneen.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Sovittaneen siitä, että valiokunnassa oleva puoluetöimikunnan edustaja toimii valiokunnan koollekutsujana.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Pyydän, että toveri Hellgren tulisi jatamaan kokouksen menoa.

Veikko Hellgren ryhtyi johtamaan puhetta.

Ehdokkaiden asettaminen

Veikko Hellgren: Seuraavana on työjärjestyksen 14. kohta: Asetetaan ehdokkaat puolueuuvoston puheenjohtajaksi ja puo-

lueneuvoston muiksi jäseniksi, puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi, puoluesihteeriksi, ruotsinkielisten puoluejärjestöjen edustajaksi sekä puoluetoimikunnan muiksi jäseniksi.

Kokousedustajille ilmoitetaan järjestävän valiokunnan taholta, että ehdotukset tehdään kirjallisesti ja jätetään puheenjohtajan pöydälle noin yhden tunnin kuluessa. Meneteltäneen näin.

Hyväksyttiin.

Veikko Hellgren: Sitten seuraa työjärjestyksen 13. kohta Poliittinen tilanne. Sosialidemokratian kehityslinjoja, esittää Rafael Paasio.

Nyt pidetään puolen tunnin tauko ja kokousta jatketaan kello 16.

Kokous keskeytettiin kello 15.30.

Kokousta jatkettiin kello 16.07.

Puhetta johti Veikko Hellgren.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu. Luovutan puheenvuoron sihteerille.

Yrjö Virtanen: Täällä on kokousedustajille muutamia tiedotuksia.

Kokousedustajien salkkuun on pantu Tampereen yliopiston poliittisen tutkimuksen laitoksen kyselykaavake, joka on puoluetoimikunnan luvalla jaettu puoluekokousedustajille. Toivotaan, että puoluekokousedustajat täyttäsivät tämän kaavakkeen, ja täytettynä se pitäisi jättää vastauslaatikkoon, joka on kokoussalin ulkopuolella yläaulassa kävelyliuskan yläpäässä.

Edelleen kokouksen alun jälkeen kokousta on tervehditty sähkösanomalla, jossa toivotetaan menestystä 70-vuotisjuhlakokoukselle, ja tällaisen sähkösen on lähettänyt Helsingin puhtaanapitolaitoksen ammattiosasto.

Huomauttaisin vielä näistä ehdotuksista, että aikaa oli yksi tunti ja se päättyy noin 16.30.

Poliittinen tilanne

Puheenjohtaja: Sitten seuraa työjärjestyksen 13. kohta, poliittinen tilanne. Katsauksen "Sosialidemokratian kehityslinjoja" esittää puolueen puheenjohtaja Rafael Paasio.

Rafael Paasio: Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! Tämänkertaisen tilannetarkastelun jakaminen kolmeen osaan tarkoittaa käytävän keskustelun helpottamista. Kun minun esitykseni lisäsi hallitus- ja ulkopoliitiikan kysymyksiä tarkastellaan erikseen, voin omalta osaltani aloittaa poliittisen tilanteen ja sosialidemokratian kehityslinjojen tarkastelun toteamalla, että pitäessämme edellistä puoluekokousta oli meillä puolen vuoden kokemus

valitsemastamme hallituspolitiikasta ja edessämme arvaamaton määrä vastausta odottavia kysymyksiä, nyt meillä on takanamme kolmivuotinen hallituskausi ja edessämme tietenkin edelleen melkoinen määrä vastausta kaipaavia kysymyksiä. Meillä on nyt paljon tietoa siitä, miten hallitusyhteistyö on onnistunut ja mitä se on merkinnyt. Kysymys on myös siitä, olemmeko pystyneet puolue- ja hallituspolitiikassa osoittamaan Suomen kansalle, ei toki kaikille suomalaisille, mutta kyllin laajalti, että puolueemme valitsema linja ja myös hallituspoliittinen linja ovat olleet oikeat maan kokonaisetujen ja puolueen kannalta. On todennäköistä, että nämä aiheet tulevat seuraavissa eduskuntavaaleissa olemaan hyvin keskeisellä sijalla.

Mitä sitten olisi sanottava saavutetuista kokemuksista? Ensiksikin on sanottava, että kolme vuotta sitten aloitettu laajapohjainen hallitusyhteistyö oli vahvasti kokeen luontoinen. Kaikki maan asioita enemmän tuntevat olivat periaatteessa ja hyvin yleisesti sitä mieltä, että laajapohjainen hallitus olisi erittäin tarpeellinen ainakin silloin vallinneessa tilanteessa, jota varjosti: raskaasti taloudellinen laskukausi ja valtiovallan vajavaiset mahdollisuudet selvittää vaativista tehtävistään. Mielipiteet jakaantuivat jyrkästi, kun siirryttiin ongelman käytännölliseen ratkaisemiseen. Sosialidemokraattisella puolueella oli hallitusratkaisua esittäessä avainasema. Osoitautui mahdolliseksi koota samaan hallitukseen puolueet, joiden poliittiset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset päämäärät erosivat hyvin paljon toisistaan ja joiden puolueiden keskinäiset suhteet olivat pitkään olleet melko kireät. Opposition osan valinheet pyrkivät todistamaan, että tämä hallitus tulee epäonnistumaan, että se ajautuu nopeasti hallitusrintaman rakoiluun ja hallituksen kaatumiseen. Näin ei tähän mennessä ole tapahtunut ja todettava myös on, että tänä aikana, jonka nykyisenkaltainen hallitus on istunut, on saavutettu tuloksia, jotka ovat olleet hyvin mittavia ja merkitsevät pitkää askelta edistyksen ja muutoksen tiellä tässä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tässä puheenvuorossa ei ole tarkoitus esittää yhteenvetoa kuluneiden kolmen vuoden hallituspolitiikasta. Sen sijaan pyrin tarkastelemaan tapahtumia ja näköaloja, joilla on merkitystä määriteltäessä sitä linjaa, jota puolue tulee edessä olevina aikoina noudattamaan. Kuten muistetaan, teimme vuoden 1963 puoluekokouksessa ja sen jälkeen puolueuuvostossa ja vuoden 1966 puoluekokouksessa päätöksiä, joilla on ollut puolueen linjakysymyksen kannalta huomattava merkitys. "Pari piirua vasemmalle" tunnus merkitsi sen seikan korostamista, että puolueemme oli vahvasti työväenpuolue ja että tämä seikka määrää myös puolueen

harjoittaman politiikan päälinjan. Tällä tunnuksella "pari piirua vasemmalle" oli tärkeä osa pyrittäessä palauttamaan sosialidemokraattien yhtenäisyys. Kuten muistetaan, niin tämä yritys johti vuonna 1964 sopimukseen, joka on merkinnyt asetetun yhtenäisyystavoitteen saavuttamista jokseenkin täydellisesti. Kun puolueen luonteen määrittelyllä yhä on ajankohtaisuutta, katson tarpeelliseksi esittää käsityksenäni, että puolueen periaateohjelma on tässä ohje, joka ei ole vanhentunut, ja etteivät tiedot puolueen todellisesta olemuksesta osoita toista.

Näin sanoessani en unohda enkä jätä ottamatta huomioon sitä monitahoista muuttumisen ilmiötä, joka suomalaisessa yhteiskunnassa on käynnissä, ja joka merkitsee väestörakenteessa tapahtumassa olevien muutosten tulevan vaikuttamaan paljonkin puolueen politiikkaan. Nimenomaan tämä seikka vaatii puolueen toiminnan laajenemista käsitämään ongelmia, joista puolue ei tähän mennessä ole ehkä kylliksi ollut kiinnostunut tai ainakaan niiden selvittelyyn riittävästi valmistunut. Tämän puoluekokouksen esityslistaan liittyvä laaja työryhmien toiminnan tulos kertoo voimakkaasta pyrkimyksestä kartoittaa puolueen linjaa monissa uusissa asioissa. Työryhmätoiminnan käynnistäminen on osoittanut, että puolueen käytettävissä on varsin vahvoja henkisiä, luomiskykyisiä voimia ja että kiinnostus uusiin aloitteisiin on hyvin suuri.

Palatakseni vielä pari piirua vasemmalle — tunnukseen merkitsi se muutakin kuin sosialidemokraattien yhtenäisyyspyrkimyksen helpottamista. 60-luvun alkupuolella puolueen asema oli vaikea ja se koki painostusta eri tahoilta. Tavoite, puolueen aseman palauttaminen yhteiskunnallisessa ja poliittisessa kentässä, edellytti huomion kohdistamista lähinnä kolmeen asiaan: puolueesta eroon ajautuneiden sosialidemokraattien paluun helpottamiseen, ammattiyhdistysliikkeen hajanaisuuden haittavaikutuksiin ja niiden poistamiseen sekä puolueen poliittisen linjan määrittelyyn niin, että nämä tavoitteet saavutetaan. Tässä on mainittava myös valmistuminen tilanteeseen, joka syntyy, jos edellä mainitut vaikeudet voitetaan. Vaalien edellä 1966 kävi ilmeiseksi, että puolueen kannatus valitsijoiden keskuudessa oli vahvassa nousussa ja että vaalit ilmeisesti tulevat muuttamaan yleispoliittista tilannetta maassa. Tällöin oli otettava lukuun puolueen osallistuminen jälleen hallitusvastuuseen ja mikä olisi puolueen linja tässä asiassa. Näin alkoi selvitä se suunta, joka vaalien jälkeen johti nykykaltaisen hallituspolitiikan valintaan.

Ammattiyhdistysliikkeessä 50-luvun lopulta lähtien vallinnut tila ei ollut puolueen tavoitteiden ja sosialidemokratian kannalta

arvostellen suinkaan tyydyttävä. Hajanainen ammattiyhdistysliike merkitsi työmarkkinapoliittisia ristiriitoja, poliittisten tekijöiden tunkeutumista ammattiyhdistyskenttään tavoitteita ja menettelytapoja määriteltäessä. Vastaisuutta ajatellen oli tarpeen pyrkiä ay-liikkeen yhtenäisyyden palauttamiseen, jotta suunnitelmallinen yhteiskuntapolitiikka sosialidemokraattien ajattelemana tavalla kävisi mahdolliseksi. Nämä seikat näköpiirissä tulitiin tilanteeseen, jossa puolueen johdon toimesta yhteisymmärryksessä sosialidemokraatteihin lukeutuvien ammattiyhdistysmiesten kanssa käynnistettiin varsin pitkäaikaisiksi muodostuneet neuvottelut, jotka johtivat vihdoinkin tunnettuun puoluesuositukseen. Sen tarkoitus oli myötävaikuttaa ammattiyhdistysliikkeen itsensä käymiä keskusteluja yhtenäisyyden palauttamisesta raivaamalla tieltä puoluepoliittiset esteet niin tarkoin kuin se oli mahdollista. Tapahtumat ovat johtaneet siihen, että uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous on kutsuttu koolle vielä tämän kuukauden aikana. On valitettavaa, etteivät tässä tilaisuudessa ole mukana kaikki ne, joita kysymys läheltä koskee, mutta toivotaan, että myöhemmin tämäkin seikka korjataan. Ne poliittiset tapahtumat, jotka ovat järkyttäneet Suomen kommunistista puoluetta viime aikoina, uhkaavat vaikeuttaa ay-liikkeen yhtenäisyyden aikaansaamista. Tähän seikkaan on kiinnitetty huomiota ja näin sosialidemokraattiselta taholta on sanottava, että mikäli mainittu puoluepoliittinen ristiriita johtaa ay-kentän käyttämiseen apuna sen selvittämisessä, niin on olemassa vakava vaara, että koko yhtenäisyystavoite näin kaadetaan. Jos näin käy, seuraukset saattavat ulottua laajemmallekin, mitä seikkaa ei pitäisi jättää huomioimatta, kun ratkaisun hetket ovat käsillä. Ammattiyhdistysliike ei ole poliittisten puolueiden apuelin eikä niiden johdettavissa, mutta olisi virhe jättää huomaamatta, että se, mitä ammattiyhdistysliikkeessä tapahtuu, ulottaa vaikutuksensa myös poliittisiin tapahtumiin, ja myös päinvastoin. Siksi sosialidemokraattisessa puolueessa seurataan tarkoin ammattiyhdistysliikkeen tapahtumia.

Puhuttaessa puolueemme nykylinjasta ja sen kohtalosta tässä puoluekokouksessa olisi laiminlyönti, jos jättäisimme mainitsematta, ettei tätä linjaa määriteltäessä ole sivuutettu ulkopoliittikan kysymyksiä. Puolueen ulkopoliittisen linjan keskeinen kysymys on oman maamme turvallisuus ja sosialidemokraattisten ratkaisujen esittäminen ongelmille, jotka ovat laajakantoisia kansainvälisiä pulmia, mutta joilla on vaikutusta maamme asemaan ja sen tulevaisuuteen. Tässä tarkoituksessa on pyritty selvittämään suhteita Neuvostoliittoon ja viritetty Sosialistisen Internationaalin kes-

kuudessa ajatusten vaihtoa sosialidemokraattien noudattamasta politiikasta, lähinnä Euroopan ongelmista ja tässä maanosassa vallitsevasta uhanalaisesta tilanteesta. Nämä tapahtumat ovat tunnettuja ja katson olevan oikeutettua sanoa, että kannanotoillemme on annettu huomattavaa arvoa kaikkialla siellä, missä olemme näitä näkökohtiamme esittäneet.

On mielestäni olemassa perusteita pyrkiä säilyttämään se laaja pohja, jolla nykyinen hallituspolitiikka lepää, ja tähän lisään, että se linjamme, joka on johtanut puolueen nousuun, sosialidemokraattien yhtenäisyyden palautumiseen, ulkopoliittisten linjojemme selkiytymiseen ja hallituspolitiikan tietä maamme talouden tervehdyttämiseen sekä sosiaaliseen että kulttuuripoliittiseen edistykseen, on säilyttämisen arvoinen. Tulevaisuutta ajatellen se parhaalla mahdollisella tavalla edistää niitä pyrkimyksiä, joita sosialidemokraattinen puolueemme edustaa.

Näihin asioihin liittyen muutama ajatus vielä eräistä muista asioista. Työväenliikkeen alkuhetkistä lähtien on sen tavoite ollut yhteiskuntamme demokratisoiminen. Sillä tiellä on kuljettu pitkä, vaivalloinen, mutta voitollinen taival. Emme kuitenkaan ole tässäkään kohdassa perillä, vaan työ jatkuu. Kun viime vuosina niin meillä kuin laajalti muuallakin maailmassa demokratisoimisvaatimukset ovat voimistuneet, ovat nämä vaatimukset meille tutut ja läheiset. Olemme olleet kaukana tilanteesta, jossa tunnustettaisiin työn ja pääoman tasavertaisuus työmarkkinoilla. Pääoman ylivalta on tänä päivänä vielä vaikuttamassa, mutta olemme kuitenkin jo uuden edistysaskeleen tuntumassa, kun ajatus yritysdemokratian toteuttamisesta on saatettu vaatimusasteelta toteutuksen kohteeksi.

Puoluekokous tuskin voinee tässä asiassa paneutua yksityiskohtiin, mutta olisi välttämätöntä määritellä tässäkin tilaisuudessa kanta yritysdemokratian ja sen toteuttamisen välttämättömyyteen. Tässä asiassa emme suinkaan liiku vain työmarkkinatasolla, vaan demokratisoimistarve on hyvin polttava monilla muillakin aloilla, eikä meiltä saa jäädä arvostamatta se huomio, jonka demokratian soveltaminen ja laajentaminen ovat saavuttaneet oppilaitoksissamme. Jokainen askel tällä tiellä merkitsee sosialidemokraattisen puolueen pitkäaikaisten päämäärien toteuttamisen edistymistä.

Meiltä on kysytty, onko sosialidemokraattinen puolue sosialistinen vai ei. Voimassa oleva periaateohjelma antaa vastauksen tähän kysymykseen, mutta sanottakoon se tässäkin **yhteydessä**, että puolueemme kanta sosialismiin määriteltiin selkeästi jo

Forssan puoluekokouksessa v. 1903, eikä tämä kanta ole ollut milloinkaan tarkistuksen tarpeessa. Kokoomuspuolue on julistanut, että se aikoo käydä seuraavan vaalitaistelun sosialismin merkeissä, tietenkin sitä vastaan. Kokoomuksen vaihtoehto lienee kuuluisa suomalainen elämänmuoto, mitä kaikkea se merkinneekään, mutta ainakin se merkitsee sen kaltaisen yhteiskunnallisen muuttumisen vastustamista, jota me sosialidemokraatit taas pidämme välttämättömänä, ja joka mielestäni on myös voiton perivä, jos yleensä ajatellaan, että meidän maamme pystyy seuraamaan sitä edistyksen suuntaa, jota muualla maailmassa vahvat voimat ovat ajamassa. Se porvarillinen etuoikeuksien leimaama yhteiskuntajärjestelmä, joka maassamme yhä vallitsee, on ajautunut puolustusasemiin, mutta sen mahdollisuudet seistä muurina kaikkea yhteiskunnallista muuttumista vastaan on toivotonta taistelua. Me olemme valmiit tähän taisteluun periaateohjelmamme hengessä. Demokraattinen sosialismi ei merkitse ihmisen unohtamista tai hänen kansalaisoikeuksiensa rajoittamista ja kieltämistä, vaan vapauksien suurta lisäämistä. Suomalainen työmiehet ja naiset ovat taistelleet vuosikymmenien halki ihmisoikeuksien puolesta ja kansalaisten demokraattisten oikeuksien lisäämiseksi ja on selvää ja luonnollista, ettemme me aio heittää työväen kovan taistelun saavutuksia tiensivuun emmekä ole pystyttämässä uutta pakko- tai harvainvaltaa sen tilalle, jonka erinomaisuudesta kansamme vähävaraiset ihmiset ovat saaneet karvaita kokemuksia ja saavat niitä jatkuvasti.

Ajalleamme ominaista näyttää olevan nuorten ihmisten poliittisen aktiivisuuden suuri lisääntyminen. Maassa toisensa jälkeen on tapahtunut nuorten toimeenpanemia mielenosoituksia, osin rauhallisia, osin väkivaltaisia, joiden tarkoituksista ei ole voinut saada joka kohdassa selvää käsitystä. Voimme kuitenkin olla varmoja siitä, ettei kysymys ole muotitaidista, henkisestä flunssasta, joka leviää maasta toiseen. Lähtövaikuttimena ovat tietyt epäkohdat, joiden pois raivaamisesta on kysymys. En pyri tutkimaan näitä ihksniöitä lähemmin, mutta ne ovat lähtökohtana sille, mitä meillä tapahtuu, vaikkakaan emme ole joutuneet näkemään niitä vaikeimmissa muodoissaan. Omassa puolueessamme on nuoria ihmisiä, joita se mitä maailmalla tapahtuu kiinnostaa, ja heillä on ollut tarvetta esittää käsityksensä siitä, mitä pitäisi tehdä ja miten puolueemme pitäisi näihin kysymyksiin suhtautua. Joissakin muissa puolueissa nuorten esiintyminen on saanut muotoja, jotka näyttävät viittaavan siihen, että he ovat hakeutuneet ehkä perinteisistä syistä sekä koulun vaikutuksesta puolueisiinsa, mutta eivät tunne olevansa oikeassa seurassa. Nämä ilmiöt enteilevät selvästi merkittävien muutosten tuloa, näitä vaa-

tivien voimien esiinmurtautumista porvarillisen yhteiskunnan suojavarustusten läpi. Tämänkaltaiset esiintymiset ovat voitto-puolisesti opiskelevan nuorison aikaansaamia varsinaisen työ-läisnuorison puuttuessa näistä levottomuuksista. Tällä on selvä selityksensä, sillä työssä oleva nuoriso on mukana työmarkkina-poliittisissa elimissä valvomassa tätä perinteistä ja yhä käyttö-kelpoisinta menettelyä noudattaen työ- ja palkkaetujaan. Näin he liittyvät tiiviimmin työväenliikkeen yhteyteen kuin opiskeleva nuoriso, jonka poliittinen asennoituminen on osin sekavaa, osin vaatimansa laajennetun demokratian vastaista, pakotepoliitiikkaan taipuvaista. Sosialidemokraattisessa puolueessa tunnemme enemmän kuin vain mielenkiintoa näitä nuorten toimia kohtaan. Pääosiltaan ne ovat sopusoinnussa sosialidemokraattisten yhteis-kuntakäsitysten kanssa. On tarpeellista löytää ne käytännön tiedet, jotta voimme yhdessä nuorisoaktiivien kanssa viedä voittoon ta-voitteet, joita puolin ja toisin on esitetty ja jotka, kuten totesin, pääasiallisesti ovat yhdensuuntaiset.

Lopuksi eräitä johtopäätöksiä.

Kaiken tiedon ja kokemuksen perusteella, mikä meillä on usean viime vuoden ajalta, puolueen poliittinen yleis-linja pitäisi säilyttää muuttumattomana.

Puolueen tulisi edelleen tukea kolme vuotta jatkunutta laajapohjaista hallitusyhteistyötä ja edustaa sitä käsitys-tä, että seuraavien vaalien jälkeenkin tämä perusta olisi ilmeisesti käyttökelpoinen.

Puolueen pitäisi edelleen säilyttää suhteensa muihin puolueisiin selvinä ja sekoittumattomina ja tämän mukai-sesti käydä eduskuntavaaleihin omin vaaliliitoin.

Uiko- ja rauhanpolitiikassa puolueen tulisi jatkaa aloi-tettua suuntaa, joka [merkitsee huolenpitoa Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden {hyvästä kehityksestä, sekä pyrkiiä lujittamaan naapuri- ja yhteistoimintayhteyksiä kaikkiin pohjoismaihin, etenkin niiden veljespuolueisiin.

Puolueen tulisi mielestäni jatkaa Socialistisessa Interna-tionaalissa toimintaa sosialidemokraattisen linjan aikaan-saamiseksi Euroopan turvallisuuskysymyksessä, kolmannen maailman ongelmissa ja muissa laajamittaisissa kansain-välisissä asioissa päämääränä sodan uhkan poistaminen, käynnissä olevien sotien lopettaminen ja yleisen aseiden riisunnan aikaansaaminen.

Ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyys on puolueen käsi-tyksen mukaan välttämätön edellytys menestyksellisen työ-väen politiikan harjoittamiseksi hallituksessa, eduskunnassa jne.

Sen yhteiskuntamuodon rakentamisessa, johon puolue pyrkii, tarpeellisia sosiaalisia, taloudellisia ja sivistyksellisiä uudistuksia on edelleen edistettävä.

Demokratian ulottaminen yhä laajemmalle, mm. yrityksiin, koulu- ja kulttuurilaitoksiin, pääomien ohjaamiseen jne., on puolueen päämäärien kanssa yhdensuuntaisena kehitettävä.

Sosialidemokraattinen puolue on jälleen ottanut vakuuttavalla tavalla paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Pitäkäämme yhdessä hyvää huolta siitä, että asemamme pysyy ja voimassa kasvaa. Otetta ei ole hellitettävä. Vahva puolue työaseena sosialidemokraattinen työväenliike osoittaa tietä Suomen kansalle työn, turvallisuuden ja tasa-arvon aikakauteen, joka on tuleva. (Suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän kiittää toveri Paasiota esitetystä katsauksesta.

Seuraavan puheenvuoron käyttää pääministeri Mauno Koivisto. Hän antaa katsauksen hallituspolitiikasta.

Mauno Koivisto: Hyvät toverit! Nykyinen halli tussyhteistoiminta on rakentunut ensi sijassa kolmen suuren hallituspuolueen yhteistoiminnan ja sovittelutahdon varaan. Yhteisymmärrykseen pääsyä on helpottanut se, että nämä puolueet edustavat väestöpiirejä, joiden toimeentulomahdollisuudet ovat varsin samankaltaiset.

Hallituspohjan leveys on luonut edellytykset sille, että sekä tämä nykyinen että tätä edeltänyt Paasion hallitus ovat voineet ottaa käsiteltäväkseen merkittävän määrän suuria taloudellisia ja sosiaalisia kysymyksiä, jotka koskettavat laajojen kansankerrosten asemaa. Monien kysymysten kohdalla käyty sovittelutyö on ollut ankaraa, mutta tuloksellista. Jokaisen puolueen kannattajajoukoista on kuulunut tyytymättömyyden ilmauksia, mutta enemmän on näissä ilmauksissa ollut kyse mielipiteiden asteeroista kuin laatueroista.

Päähallituspuolueena me olemme saaneet kantaa päävastuun noudatetusta politiikasta. Ajoittain on ei vain opposition vaan myös muiden hallituspuolueiden taholta esiintynyt taipumusta korostaa erityisesti sosialidemokraattien vastuuta. Näin on tapahtunut varsinkin silloin, kun jostakin syystä tulevaisuuden näkymät ovat matkan varrella olleet synkkenemässä tai kun on askareltu jonkun harvinaisen ikävän asian kimpussa. Me emme ole missään vaiheessa vastuutamme väistäneet. Olemme esittäneet realistisen kuvan tilanteesta kuin myös siitä, missä tahdissa me käytettävissä olevin voimavaroin kykenemme uudistuksia saamaan aikaan. Olemme harjoittaneet avointa politiikkaa. Arve-

lut, että me tämän johdosta tulisimme vetämään päällemme kansan erityisen tuomion, eivät ole osoittautuneet oikeiksi. Olemme päinvastoin olleet voittamassa itsellemme lisää kannatusta.

Harjoitettu vakauttamispolitiikka on joissakin yhteyksissä haluttu nähdä vähäosaisten elinmahdollisuuksia kaventavana. Nämä väitteet eivät pidä paikkaansa, ja niitä esitetäessä on nähtävästi myös tietoisesti ummistettu silmät niiltä muilta vaihtoehdoilta, jotka ennen viime vuoden vakauttamisratkaisuja olivat edessä.

Palkansaajien reaaliansioiden nousu oli viime vuonna noin 3 % eli suurin piirtein sama kuin kahtena edellisenä vuonna. Arvioiden mukaan reaaliansioiden nousuksi tulee kuluvana vuonna jo runsaat 4 %, ja näkymät ovat vähin, tään yhtä hyvät ensi vuodeksi, jos nykyisestä tulopoliittisesta linjasta kyetään pitämään kiinni.

Nämä luvut koskevat niitä palkansaajia, joiden työllisyys on turvattu. Kokonaiskuva muuttuu luonnollisesti toiseksi, jos otetaan huomioon se, että monet työntekijät ovat joutuneet kokemaan työttömyyttä. Työttömyys ei kuitenkaan ole ollut seurausta harjoitetusta vakauttamispolitiikasta, vaan päinvastoin tämän politiikan ansiosta työttömyys on nyt nopeassa tahdissa vähenemässä.

Se työttömyys, jota meillä on vähän väliä ollut, on ollut sitä, että teolliset elinkeinot eivät ole pystyneet tarvittavassa laajuudessa ja tarvittavalla nopeudella vetämään palvelukseensa sitä väkeä, mitä maa- ja metsätaloudesta on vapautunut. Kun reaaliansioiden nousua lasketaan alhaisemmaksi sen takia, että työllisyystilanne on ollut heikko, niin on toivottu, että vastaisuudessa työllisyystilanne paranee. On muistettava myös todeta, että laskuissa otetaan huomioon paitsi nimellistulojen ja hintatason erotus myös työllisyystilanteen paraneminen.

Jos ammattiyhdistysliike olisi vuosi sitten valinnut nimellispalkkojen rajujen korotusten tien, tästä olisi aiheutunut eräitä merkittäviä seuraamuksia. Olisi ollut mahdotonta saada aikaan sellaista hintoihin kohdistuvaa kontrollia kuin mikä nyt on toteutettu. Epävarmuus reaaliansioiden noususta olisi lisääntynyt ja inflaatiokierre olisi tehnyt tyhjiksi ne edellytykset, joihin nykyinen sijoitustoiminnan ja työllisyyden nousu nojaa. Tällaisesta kehityksestä olisivat kärsineet nimenomaan työttömät. Lisäksi inflaatio olisi tehnyt kaikella todennäköisyydellä mahdottomaksi noudattaa palkankorotuksissa pientuloisten etujen mukaista pennilinjaa ja olisi näin muodoin johtanut todennäköisesti tuloerojen suurenemiseen entisestään.

Kun hallitus pari viikkoa sitten antoi eduskunnalle maatalous-

poliittiset esityksensä, niiden piti käytettävissä olleiden etukäteistietojen mukaan olla kaikilta oleellisilta kohdilta myös etujärjestöjen esittämien toivomusten mukaisia. Maataloutta koskevien esitysten eduskuntaan viemisen piti myös vastata tällöin yleisesti vallinneita käsityksiä siitä, missä tahdissa ja missä järjestyksessä avointen kysymysten ratkaisuissa edetään.

Viimeaikaiset tapahtumat osoittavat tässä kuvan muuttuneen. Tulkitseen sen muuttuneen siihen suuntaan, että ammattiyhdistysliikkeen edustajat ryhtyessään keskustelemaan eduskunnan kanssa säädettävien lakien sisällöstä ovat ilmaisseet halunsa saada tässä yhteydessä aikaan myös ensi vuoden palkkapoliittista linjaa koskevan yleisratkaisun.

Käydyssä keskustelussa on oltu laajalti yksimielisiä siitä periaatteesta, että maatalouden harjoittaja on saatava hyväkseen oman työnsä tuottavuuden nousu. On luonnollista, että tämä tulee lähivuosina olemaan sitä suurempi, mitä nopeammassa tahdissa väkeä maataloudesta siirtyy muille aloille. Hallituksen maataloutta koskevista lakiesityksissä maatalouden tulopoliittiset ja tuotantopoliittiset tavoitteet on kuitenkin nivelletty toisiinsa siten, että tästä tuottavuusperiaatteesta tingitään, ellei maatalouden tuotannon taso alene laissa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

Tehdessämme arvioita tulevasta taloudellisesta kehityksestä meidän on pidettävä mielessämme suuri riippuvuutemme muiden maiden talouskehityksestä sekä se, että kansainvälisen suhdannekehityksen etukäteisarviointeihin liittyy aina merkittäviä virhemahdollisuuksia. Mutta ellei mitään mullistavaa maailmalla ja maailmantaloudessa tapahdu, niin me kykenemme nykyisillä edellytyksillämme ja oikealla politiikalla aikaansaamaan tämän ja kahden seuraavan vuoden aikana huonoimmassakin tapauksessa yhteensä noin 15 prosentin suuruisen reaalisu tulotason nousun, niin ansaintatulojen kuin lisättyjen sosiaalietujen muodossa.

Tällainen kasvu tietää sitä, että meillä tulee kolmen vuoden aikana vallitsemaan varsin hyvä työllisyystilanne ja jopa työvoiman puutetta maan lähes kaikissa keskeisissä teollistuneissa ja taajaan asutuissa osissa. Meille jäisi kuitenkin tehtyjen ennusteiden mukaan vuoteen 1971 mennessä jäljelle ja huolehdittavaksemme noin 20.000 henkeen nouseva rakenteellinen työttömyys, josta siis emme yksinomaan voimakkaan taloudellisen kasvun turvin pääse eroon. Tämän tilanteen korjaamiseksi työllisyyspolitiikkamme painopisteen tulee lähivuosina olla siinä, että pyrimme voimakkaasti edistämään nimenomaan kehitysalueitten nuoren työvoiman ammattikoulutusta ja tämän työvoiman siir-

tyrnistä niille teollisuusaloille, joilla työvoiman kysyntä tulee olemaan voimakasta.

Maamme taloudelliselle kehitykselle on tällä hetkellä tunnusomaista maa- ja metsätalouden erittäin nopea rationalisoituminen ja siitä aiheutuva työvoiman ylitarjonta sekä ne sopeutumisongelmat, jotka ovat yhteydessä ulkomaankaupan kasvavaan vapauteen. Olemme etsineet ja uskoakseni myös löytäneet sen talouspolitiikan, joka sopii näihin olosuhteisiin. Olemme onnistuneet aikaansaamaan sellaisen hallituspohjan ja tähän läheisesti liittyen sellaisen hallituksen ja taloudellisten etujärjestöjen välisen luottamus-pohjan, joiden turvin ajan vaatimusten mukaista talouspolitiikkaa on mahdollista harjoittaa. Meillä on kaikki taloudelliset ja poliittiset edellytykset siirtä vakauttamisesta vakaaseen kasvuun. (Suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän kiittää toveri pääministeriä hallituspolitiikasta annetusta katsauksesta.

Seuraavan katsauksen esittää puoluesihteerin Erkki Raatikainen otsikolla: Tulevaisuuden näkymiä, sosialidemokratia kansainvälisessä elämässä.

Erkki Raatikainen: Toveri puheenjohtaja. Kunnioittavat puoluekokousedustajat. Tässä osuudessani puoluekokouksen poliittiseen keskusteluun haluan kiinnittää huomiota sosialidemokratian tulevaisuuden näkymiin sekä suomalaisessa yhteiskunnassa että kansainvälisessä elämässä.

Sosialidemokratia on yhteiskunnallinen ja taloudellinen muutosliike, jolla on myös sosialistinen päämäärä. Niin kuin periaate-ohjelmassa sanotaan "socialismi ei ole enää kaukainen teorioihin perustuva ihanne, vaan käytännön politiikan avulla toteutettua ja jatkuvasti toteutuvaa yhteiskunnan uudistamista sosialististen periaatteiden mukaisesti".

Muutos on välttämätön. Tarvitaan määrätietoisesti toteutettua, aatteellisesti selkeää sosialidemokratiaa — demokraattista socialismia, sillä kapitalistinen järjestelmä ei kykene poistamaan yhteiskunnallista jännitystä ja epäkohtia, joita aiheutuu sen omasta sisäisestä ristiriidasta.

Suomi siirtyy parhaillaan ja lopullisesti pois maatalousvaltaisesta, paikoilleen pysähtyneestä ja vanhoillisesta yhteiskunnasta kohti nykyaikaista, liikkuvaa ja edistyksellistä yhteiskuntaa, jolle ovat ominaisia teollisuus ja palvelut, laajeneva koulutus sekä tieteen ja tekniikan saavutusten hyväksikäyttö.

Se on syvälle ulottuva muutos, joka vaikuttaa yhteiskunta- ja talouselämän rakenteeseen ja tuotantosuhteisiin. Siirrytään uusiin

tuotantomenetelmiin. Kilpailun kiristyessä korostuu tehokkuuden vaatimus. Tuotantoa rationalisoidaan. Valitettavasti tehokkuus ja rationalisointi usein merkitsevät, että työntekijä joutuu työtömäksi ja kone tulee hänen sijalleen.

Suuret yhtiöt nielevät perinteisen yksityisyritteliäisyyden pieniä yksiköitä. Pääoman omistajien ja käyttäjien, liikepankkien ja muiden rahoitusjärjestelmien vaikutus lisääntyy. Samalla korostuu taloudellinen harvainvalta. Monilla aloilla vahvistuvat monopolistiset, yksinvaltaiset tai oligopolistiset, harvainvaltaiset piirteet, etenkin kun ulkomaisten suuryhtiöiden vaikutus markkinoilla kasvaa.

Muodostuu ns. teknostrukturi — tieteen ja tekniikan sekä kapitalistisen taloudellisen harvainvallan ylärakenne yhteiskunnassa käyttäkseni jonkinverran teoreettista kieltä.

Tässä piileekin nykyajan kapitalismin sisäinen ristiriita. Yhtäältä voidaan käyttää hyväksi tieteen ja tekniikan saavutuksia, pitää yllä taloudellista kasvua ja tehokkuutta sekä toteuttaa korkea elintaso osalle väestöstä. Kulutusyhteiskunnan arvojärjestelmä, mainonta ja muu porvarillisia arvostuksia ylläpitävä indoktrinaatio, mielipiteen pakkomuodostus vahvistavat tätä piirrettä. Syntyy lisääntyvän hyvinvoinnin vaikutelma. Erilaiset elintasetunnukset — autot, huvilat, ulkomaanmatkat — ovat haluttuja. Ne ihmiset, jotka työskentelevät tehokkaassa nykyaikaisessa yrityksessä tai pysyvässä julkisessa työsuhteessa ja joilla on oikea koulutus ja ammattitaito tieteen ja tekniikan hyväksikäyttämiseksi, myös ansaitsevat hyvin ja myös pääsevät osallisiksi edistyksestä.

Sen sijaan ihmiset, jotka ovat vanhentuneilla työaloilla tai kehityksestä jälkeen jäävillä alueilla ja joiden koulutus on puutteellinen tai väärä, ovat sangen uhattuja. Heidän ansionsa ovat vähäiset ja pelko työn menettämisestä ja työttömyys kasvavat.

Työttömyys ja turvattomuus koskettaa niitakin ihmisiä, kuten ammattitaitoisia työntekijöitä ja akateemisen koulutuksen saaneita henkilöitä, jotka aikaisemmin olivat turvattuja työsuhteessaan. Erityisen vakava ongelma tulevaisuutta ajatellen aiheutuu siitä, että nuorten ihmisten on vaikea saada työtä edes kohtuullisilla tuloilla.

Tästä järjestelmän sisäisestä ristiriidasta syntyy yhteiskunnallista jännitystä ja epäkohtia, ja jo nyt on vakavia merkkejä levottomuudesta yhteiskunnassamme. Yhtä suuria kuin nuorison tuntemat pelot ja levottomuus ovat monen keski-ikäisen ja vanhemman vaikeudet hänen joutuessaan näkemään, että turvattakin näyttänyt toimeentulo on vaarassa yhteiskunta- ja talouselämän rakennemuutoksen vuoksi.

Niin kauan Ikuin tämä kehitys jatkuu, turvallisuus ja tasa-arvo tulevaisuuden yhteiskunnassa ovat vaarassa vähentyä. Muodostuu uudenkaltaisia luokkajakoja. Siitä huolimatta, että osalla väestöä on korkea elintaso, vallitsee vakava köyhyyden ongelma. Olemme sokeita tai petämme itseämme, elleimme halua sitä nähdä.

Niinpä on sanottava, että yhteiskunnallisesti on epätydyttävä tila, vaikka ulkonaisesti vallitseekin taloudellinen kasvu ja nousukausi. Kun vallitseva yhteiskunta ja talousjärjestelmä perustuu omanvoiton pyyntiin ja omistuksen yllvaltaan ja kun hyväksytään tasa-arvon puute välttämättömyydeksi, niin kuin asian laita on kapitalistisessa järjestelmässä, jännitys ja epäkohdat tulevat syvenemään.

Mikä on työväenliikkeen vastaus tähän haasteeseen, jota se ei voi sivuuttaa?

Meidän tulee nähdä, että siihen ei voida vastata vain harjoittamalla hyvää porvarillista politiikkaa — ja niin kuin olemme nähneet, me sosialidemokraatit ilmeisesti osaamme harjoittaa vielä parempaa porvarillista politiikkaa kuin porvarit itse. (Suosionosoituksia.).

Täytyy myös nähdä, että yhteiskunnallista jännitystä ja epäkohtia, jotka ovat tämän nykyajan kapitalismin sisäinen ristiriita, ei voida pysyvästi poistaa, ellei ole rohkeutta puuttua tuotantosuhteisiin, rakentaa vahvaa yhteiskuntaa pääoman vallan keskitystä vastaan, toteuttaa suunnitelmataloutta ja laajentaa julkista omistusta ja yritystoimintaa kansanvaltaisen valvonnan alaisuudessa, saada aikaan suurempi tasa-arvo ja turvallisuus — ts. toteuttaa enemmän sosialismia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tämä on välttämätöntä. Emme ole rehellisiä, jos emme tätä välttämättömyyttä näe — ja vielä epärehellisempiä olemme, jos sen näemme, mutta emme uskalla sitä sanoa.

Kun katsomme tulevaisuuteen tutkiaksemme Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen asemaa kehitystä eteenpäin vievänä voimana tässä yhteiskunnassa, niin on selvää, että puolueella pitäisi olla kykyä ja halua yhteistoimintaan kaikkien niiden voimien kanssa, joiden merkitys tulevassa kehityksessä on ratkaiseva.

Katse tulee siis kohdistaa eteenpäin. On kyettävä ottamaan ennakkoa siitä, mitä tulee tapahtumaan. Jos vain katsomme taaksepäin ja käymme yhä uudelleen ohitse menneen kauden taisteluja toisten kanssa ja omassa keskuudessamme, antaudumme vapaaehtoisesti vaaraan menettää mahdollisuutemme todella vaikuttaa kehitykseen.

Sen vuoksi ei tule kääriytyä **kokoon**, vaan on avauduttava uusille kehitysvirtauksille, nähdessämme, että olemme perustavan

muutoksen edessä suomalaisessa yhteiskunnassa. On annettava tilaa uusille mielipiteille puolueen sisällä ja rohkaistava niitä — ja aivan erityisesti on annettava tilaa voimille, jotka kuljettavat kehitystä eteenpäin.

Näitä voimia on ennen muuta nuoriso. Tämän päivän nuoriso — etenkin mielipiteisiin voimakkaimmin vaikuttava yhteiskunnallisesti tietoinen osa nuorisoa — on sangen aloitteellista ja rohkeaa asettamaan kysymyksenalaisiksi useita aikaisemmin vallalla olevia käsityksiä ja ajatuspinttyimiä.

He katsovat tulevaisuuteen, sillä heidän täytyy katsoa tulevaisuuteen. He näkevät edessäolevan kehityksen todelliset vaikeudet — nykyajan kapitalismin sisäisen vastakohtaisuuden, taloudellisen vallan keskityksen, tasa-arvon puuttumisen, välttämättömyyden toteuttaa enemmän sosialismia. Me näemme kolmannen maailman vallankumouksen syvälle käyvän vaikutuksen kansainvälisessä elämässä.

Heitä eivät kiinnosta menneeseen kauteen kuuluvat asiat, vaan he näkevät sen tosiasian, että puoluepolitiikka on vaarassa vieraantua siitä, mitä yhteiskunta- ja talouselämän kehityksessä ja kansainvälisessä elämässä todella tapahtuu.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen on siis avomielisesti ja ennakkoluulottomasti kiinnitettävä huomiota nuorisoon. Sen on todella oltava vakavasti huolissaan siitä, että puoluekokouksessa on vain näin vähän nuoria edustajia (Suosionosoituksia parvekkeelta.). Puolue-elämässä on jatkuvasti vallalla tuo arvostelun kohteena aina ollut "harvavainvallan rautainen laki", joka suojaa saavutettuja etuja. Olimme vuoden 1966 eduskuntavaaleissa nuorten ihmisten puolue. Meillä ei yksinkertaisesti ole varaa menettää tuota asemaa. Sen, mitä me nuorissa menetämme, menetämme tulevaisuudelta.

Korostan Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen yhteistyötä yhteiskunnallisesti aktiivisen nuorison kanssa. On myös muita yhteistyökysymyksiä.

Vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeiselle kaudelle on ollut ominaisia yhteistoiminta laajalla parlamentillisellä pohjalla siten, että hallitukseen osallistuvat kaikki työväenliikkeen puolueet sekä porvarillista keskustaa. Kokemus yhteistyöstä on ollut hyvä, vaikka onkin ollut ponnisteltava lähes ylivoimaisia vaikeuksia vastaan.

Me emme ole siinä asemassa eikä mikään muukaan puolue Suomessa ole, että voisimme ilman yhteistoimintaa toteuttaa sitä yhteiskunnallista ja taloudellista muutosta, joka on välttämätön.

Meidän tulee kyetä yhteistoimintaan kaikkien kanssa, jotka haluavat viedä kehitystä eteenpäin, mutta erityisen tärkeää meille yhteistoiminta on työväenliikkeessä, joka kautta historiansa on kärsinyt sisäisestä rikkiinäisyydestä ja ristiriidoista.

Onkin suuri syy korostaa, että Suomen Sosialidemokraattisella Puolueella ja sen johdossa olevilla henkilöillä tulisi nyt ja tulevaisuudessa olla kykyä ja halua pitää yllä yhteistoimintaa työväenliikkeessä.

Tärkeä osa tätä asiaa koskee eheyden palauttamista ammattiyhdistysliikkeessä. Ammattiyhdistysliikkeen hajanaisuudesta ei ole hyötynyt työväestö, vaan se on palvellut vastustajiemme asiaa.

Tämän esitykseni lopuksi haluan vielä kosketella eräitä kansainvälisen elämän asioita, jotka ovat käsitykseni mukaan tärkeitä Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen kannalta. Viime kauden kuluessa on puolueen piirissä ja meidän toimestamme myös Sosialistisessa Internationaalissa työskennelty yhteyden avaamiseksi ja ylläpitämiseksi kansainvälisessä työväenliikkeessä kahden valtavirtauksen, sosialidemokratian ja kommunismin kesken.

Merkityksellinen tapahtuma oli Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen valtuuskunnan vierailu Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen kutsusta sekä tällöin käydyt keskustelut ja julkilausuma. Yhteyksien kehittyminen ja avoimien keskustelujen käyminen kansainvälisessä työväenliikkeessä on hyödyllistä, koska siten voidaan myötävaikuttaa toimintayhteyden saavuttamiseen tehtäessä työtä rauhan puolesta sodan vaaraa vastaan sekä kaikinpuolisen yhteiskunnallisen edistyksen hyväksi.

Toinen ensisijainen kysymys on Euroopan turvallisuus. Euroopan kansojen rauhan ja turvallisuuden edut vaativat yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisten valtioiden rauhanomaiseen rinnakkaiseloön perustuvan tehokkaan turvallisuusjärjestelmän luomista. Tätä varten on ryhdytty toimenpiteisiin erityisen Euroopan turvallisuuskonferenssin koollekutsumiseksi.

Kuten tiedetään, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue asettui jo vuoden 1966 puoluekokouksessa Euroopan turvallisuuskonferenssin järjestämisen kannalle ja tukee nyt Suomen hallituksen aloitetta konferenssin koollekutsumiseksi. Tässä asiassa on kysymys aktiivisesta, aloitteellisesta rauhanpolitiikasta.

Turvallisuusjärjestelmä voidaan rakentaa vain sille perustalle, että Euroopassa vallitsevien rajojen järkkymättömyys tunnustetaan. Rauhan etujen mukaista olisi myös, että kaikki Euroopan valtiot tunnustaisivat kahden suvereenisen ja tasa-arvoisen Saksan valtion olemassa olon sekä niiden nykyiset rajat Oderin—Neissen linja mukaan luettuna. Euroopan tur-

vallisuuden kannalta olisi myös tärkeää, että molemmat Saksan valtiot pidätyvät ydin- ja muiden joukkotuhousteiden hankkimisesta ja osallisuudesta niiden käytöstä päättämiseen.

Sosialidemokratia on itsessään rauhanliike, on todettu. Jatkuvat ponnistelut rauhan turvaamiseksi ovat välttämättömiä. Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tulisi omaksua entistä aloitteellisempi ja toiminnallisempi osa työssä rauhan hyväksi. Sellainen on kansainvälisen työväenliikkeen parhaiden perinteiden mukaista.

Haluan vielä lopuksi kiinnittää huomiota kolmannen maailman kysymyksiin. Alikehittyneiden maiden yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa tilassa ilmenee työn ja pääoman ristiriita kansainvälisessä elämässä vakavimmin kärjistyneenä. Teemme kohtalokkaan virheen, ellemmme halua sitä ymmärtää vakavasti.

Sosialidemokratian velvollisuus on antaa moraalinen, poliittinen ja taloudellinen tuki kolmannen maailman vapautusliikkeille. Tämän kysymyksen yhteydessä nousee eteemme monia vaikeuksia. Tiedän ennakoluulot joita keskuudessamme on olemassa, mutta niistä huolimatta pyytäisin kiinnittää huomiota siihen, mitä puolue toimikunnan esityksessä tälle puoluekokoukselle sanotaan. "Jatkuva kurjistuminen useilla alikehittyneillä alueilla on siksi vakava maailmanlaajuinen ongelma, että Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on valmis tukemaan taloudellisesti ja poliittisesti myös sellaisia kehitysmaiden kansallisia vapautusliikkeitä, joiden kaikkien muiden mahdollisuuksien puuttuessa on pakko turvautua väkivaltaan riiston ja sorron lopettamiseksi."

Me sosialidemokraatit pidämme demokraattista sosialismia välttämättömänä, jotta voitaisiin toteuttaa välttämätön yhteiskunta- ja talousmuutos.

Ihmisen oikeudet ja henkilökohtainen koskemattomuus ovat meille hyvin tärkeitä. Mutta emme saa olla sidottuja vain omaan kokemukseemme ja siihen, mikä meille itsellemme on osoittautunut parhaaksi. On nähtävä, että monipuoluejärjestelmä — niin hyvin kuin sen avulla olemme omia asioitamme voineet hoitaa — ei ole kansanvallan ehdoton edellytys olosuhteissa, joissa vallitsee riisto ja sorto, etuoikeutetun yläluokan ja ulkomaisen asioihin puuttumisen määrättävissä oleva harvainvalta.

Tässä vaikeassa asiassa täytyy ymmärtää, että kansanvaltaisen työväenliikkeen, demokraattisen sosialismin kannalta ensisijaista ei ole järjestelmä, vaan se, että ihmiselle, ta-

valliselle ihmiselle, yhdelle meistä asian lopullisessa katsannossa, olipa hän valkoinen tai värillinen, puutteenalainen ja sorrettu, tärkeintä on vapaus, riiston ja sarron loppuminen, riittävä toimeentulo ja henkilökohtainen koskemattomuus. Sen puolesta me olemme, ihmisen arvoisen elämän puolesta! Ei minkään ennakkoluulon, aikaisemman käsityksen, ei myöskään itsepetoksen tule totuuden edessä antaa sumentaa meidän silmissämme sitä asiaa, että työväenliike on aina ollut, on nyt ja on tulevaisuudessakin niiden puolesta, jotka elämältä ovat saaneet vain köyhyyden, pelon ja turvattomuuden, asuivatpa he missä hyvänsä, Suomessa tai muualla, olivatpa he mitä rotua hyvänsä ja joutuivatpa he käymään miten kovaa oikeutettua taistelua oikeuksiensa saavuttamiseksi. Meidän suomalaisen sosialidemokratian edustajien täytyy julistautua solidaarisuuden rintamaan kaikkien niiden kanssa, joiden elämässä tuntuu puute ja kärsimys.

Haluan kiittää Suomen Sosialidemokraattista Puoluetta ja sen 28. puoluekokousta siitä mielenkiintoisesta ajasta, jonka olen voinut olla puolueen palveluksessa. Kiitos! (Voimakkaita suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän kiittää toveri Raatikaista tästä laajasta katsauksesta.

Ja nyt on puheenvuoro nuorilla!

Toppilan Sos.dem. Nuoriso-osaston yhtye esitti Elintaso-laulun ja Pojat-nimisen laulun (Suosionosoituksia).

Keskustelu poliittisten tilannekatsausten johdosta alkoi

Puheenjohtaja: Näiden poliittisten tilannekatsausten jälkeen suoritamme keskustelun. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt SAK:n puheenjohtaja Niilo Hämäläinen. Ole hyvä!

Niilo Hämäläinen: Toveri puheenjohtaja, hyvät puolue-toverit. Saanen esittää parhaimmat onnittelut juhla kokousta an istuvalle puolueelle. Teen sen sitä suuremmalla mielihyvällä, kun tiedän, että juuri Sosialidemokraattinen Puolue on ollut sekä SAK:n että sen edeltäjän varsinainen käynnistäjä. Kummallakin kerralla tavoitteena on ollut vilpittön ajatus ja halu auttaa maamme palkkatyöntekijöitä niissä vaikeuksissa, joissa he kummankin keskusjärjestön perustamisen ajankohtana elivät.

Tiedämme varsin hyvin, että SAK:n ja vanhan SAJ:n perusta-

misen ajoista työväestön olot ja elämisen mahdollisuudet ovat melkoisesti muuttuneet. Onhan vanhan SAJ:n perustamisesta ja SAK:n perustamisesta kulunut lähes 40 vuotta. Me ammattiyhdistysliikkeen puolella hyvin tiedämme, että myönteinen kehitys ei olisi ollut mahdollista yksinomaan poliittisen tai ammatillisen työväenliikkeen voimin. Jokainen tietää, että taistelussa työntekijäin oikeuksien ja aseman puolesta on tarvittu koko työväenliikkeen ja erityisesti sosialidemokraattisen työväenliikkeen panos.

En vaivaa arvoisia puoluekokousedustajia tämän kauemmin vuosikymmenien takaisten asioiden kertaamisella. Onhan moni teistä ollut itse mukana asioihin aktiivisesti vaikuttamassa. Sen sijaan viittaan lyhyesti viime ja tämän vuosikymmenen ikäviin tapahtumiin, jotka johtivat ammattiyhdistysliikkeen avoimeen hajaantumiseen. Meidän sosialidemokraattien kannalta nämä asiat ovat sitä ikävämpiä, koska tapahtumat samalla johtivat sosialidemokraattisen liikkeen kahtiajakautumiseen. En pyri yksilöimään hajaantumiseen johtaneita tekijöitä. Ne ovat liian lähellä, jotta niitä olisi mahdollista jompaakumpaa osapuolta loukkamatta tarkastella. On kuitenkin asiallista ottaa oppia erehdyksistämme, samalla kun pyrimme nämä heikosti arpeutuneet haavat oikein lääkiten parantamaan. Yksinkertainen opetus on: hajaannuksesta on ollut suurta vahinkoa maamme työntekijöille ja sosialidemokraattiselle liikkeelle. Nyt on tullut aika koota liikkeemme niin, että se palvelee kokonaisuutta, koko työväenliikettä. On tullut aika lähentää ammatillista, poliittista ja osuustoiminnallista työväenliikettä. Eihän ole mielekästä, että jokainen raivaa oman polkunsä. Paljon helpompi on kulkea yhdessä. Esteitä ja vaikeuksia on yhdellekin yrittämiselle riittämiin.

Miksi ammattiyhdistysliikkeen eheyttäminen ei ole toteutunut? Tätä kysymystä ovat monet yrittäneet jo vuosikausia selvittää. Palautan mieliin ns. Tyrvännön kokouksen kaksi keskeistä päätöstä. Keskustelun jälkeen kokous hyväksyi tavoitteekseen uuden ja yhteisen keskusjärjestön. Keskusjärjestön tuli olla puoluesidonnaisuudesta vapaa ja puoluepolitiikkaan sekaantumaton. Näistä kahdesta kohdasta on kiistelty paljon ja niitä on selitetty monella tavalla. Minä luen ne vain yhdellä tavalla: tekstin mukaan asia on erikseen, mitä kukin kuvitteli mielessään esityslistalla olleen ja käsittelemättä jääneen rinnakkaisliittojen yhdistämishjelman osalta, joka sittemmin aiheutti erimielisyyksiä ja johti neuvotteluryhmien hajaantumiseen. Tyrvännön kokouksen päätöksiä ei kuitenkaan voi tulkita muuten kuin niin kuin ne ovat kirjoitetut.

Olen usein miettinyt, oliko tämä tulkinallinen erimielisyys tosiasiallinen syy sovintoneuvottelujen kariutumiseen.

Palautan mieliin, että samaan aikaan käytiin vakauttamisneuvotteluja. Minua varotettiin monet kerrat, ettei tämänsuuntainen keskustelukaan saa tulla kysymykseen porvarien kanssa. Korotettiin, ettei keskusjärjestö saa sitoa itseään keskitettyihin sopimuksiin. Sellaisia, jotka olisivat kehottaneet sopimuksen tekemiseen, ei silloin ollut. Katsonkin, että oli parasta sillä kertaa keskeyttää sovintoneuvottelut, jotka eivät näyttäneet johtavan mihinkään. Olihan maa tosiasiallisesti hätätilassa, kun tarvittiin nopeita taloudellisia ratkaisuja, ja ratkaisut johtivat paljon puhutun L-sopimuksen syntymiseen.

Varmasti moni toivoi, että tehdyn sopimuksen jälkeen olisi löydetty eheyttämislle myönteinen ilmapiiri. Tässä erehdyttiin. Pettymys seurasi toinen toistaan. Lopulta alkoivat selvitä ne linjat, miten piti asioita hoitaa. Alkoi muotoutua ratkaisu, joka tuli olemaan historiallinen tämän maan työväenliikkeessä. Eheyttämissuunnitelmat ovat varmasti teidän kaikkien tiedossa. Niitä on muistettu ja niitä on arvosteltu. On aivan samanlainen tilanne kuin L-sopimusta solmittaessa. Kukaan arvostelija ei ole esittänyt positiivista toista vaihtoehtoa. Mahdollisuuksia tällaisten vaihtoehtojen esittämiseen ei varmasti ole puuttunut.

Käsitykseni mukaan on meneteltävä toisin kuin edellisen vakauttamisratkaisun yhteydessä meneteltiin. Nyt on reaalinen pohja eheyttämislle olemassa. Nyt ei tämä maa ole hätätilassa. Nyt on aikaa katsoa, miten käy eheyttämiskierroksen, ja vasta sen jälkeen ratkaistava vakauttaminen. SAK ei halua joutua toista kertaa joka suunnalta piiskattavaksi. Uusi vakauttamissopimus on solmittava, mikäli sellainen solmitaan, laajan ja yhtenäisen ammattiyhdistysliikkeen voimin. Tällöin ammattiyhdistysliikkeellä todella on kykyä vastata sopimuksistaan ja tekemisistään. Repalepolitiikalle on syytä panna sulku. Yhtenäisyys on palautettava ammatilliseen liikkeeseen. Tiedän, että tämä on vaikeata. Vaatiihan se meiltä jokaiselta kykyä myönnetyksiin ja todellista kompromissin halua. Me SAK:ssa olemme pyrkineet käytännössä osoittamaan oman kompromissialttiutemme. Sitä todistanee se, että yli kolmesataatuhantinen järjestö taipuu lopettamaan toimintansa ja yhtymään yhteiseen keskusjärjestöön.

Mitä sitten eheytyminen poliittisesti merkitsee? Se merkitsee tähän saakka hajallaan olleiden sosialidemokraattisten voimien yhdistämistä. Sosialidemokraatit ovat luonnollisesti uudessa keskusjärjestössä enemmistönä ja enemmistöryhmässä taas nyt ovat vuorostaan enemmistönä ulkopuolelta tulleet sosialidemokraatit. Me SAK:n sosialidemokraatit emme näe tässä voimien uudelleenmuotoutumisessa mitään pahaa. Emme luokittele sociali-

demokraatteja tämän tai tuon linjan kannattajiksi, vaan katsomme, että tärkeintä on toimia yhdessä. Puolueen kannalta eheytyminen merkitsee luonnollisesti suurta voiman lisää. Ammattiyhdistysliikkeen on, kuten edellä Tyrvännön kokouksen päätöksiin viitaten mainitsin, oltava puoluesidonnaisuudesta vapaa, puoluepolitiikkaan sekaantumaton myös. Tämän me periaatteessa kaikki hyväksymme. Me toivomme tasapuolista neuvotteluasemaa myös puolueen kanssa, sillä tarvitsemme parlamentaarista voimaa. Työntekijäin etujen puolustaminen tarvitsee kaiken saatavissa olevan tuen. Yhdessä mitoitettu voima on varmasti suurempi kuin yksin yrittäen. Tiedämme, että ammattiyhdistysliikkeen lähitulevaisuuden suunnitelmiin kuuluu löytää uusi sovinallinen tie. Kesäkuun 17. päivä tulee tässä mielessä olemaan historiallinen. Tämä ei merkitse, etteikö erimielisyyksiä tule eheytymiskokouksenkin jälkeen olemaan. Historiaan kuuluvat riidanaiheet on kuitenkin syytä karistaa pois. Meillä on ihan tarpeeksi purtavaa tämän ja huomispäivän tehtävissä. Turhaa tällöin on raahata eilispäivää mukana!

Haluan voimakkaasti korostaa, ettei ketään ole työnnetty ulos eheytyvän ammattiyhdistysliikkeen piiristä. Ovet ovat vieläkin kaikille halukkaille avoimet ja on mahdollisuus tulla sisälle Tarkoitukseni ei tietysti ole tukahduttaa mitään järjestöä. Tavoitteena on yhtenäinen ja luja keskusjärjestö ja se luodaan mainitsemanani päivänä. Tämän jälkeen ei keskusjärjestöratkaisulle enää ole sijaa, varsinkin kun näkyvissä on 450.000 jäsenen järjestö, jota tukee suuri ja vahva iskuvoima (?).

Hyvät toverit! Maamme suurimman työväenpuolueen puoluekokouksen edustajina olette suurten ratkaisujen edessä. Samalla kun esitän SAK:n tervehdysten puoluekokoukselle, vetoan teihin, että ratkaisullanne tukisitte eheytyvän ammattiyhdistysliikkeen ja sosialidemokraattisen puolueen yhteisiä toimintamahdollisuuksia. Meidän on nopeasti luotava sellaiset yhteistoimintamuodot, jotka ovat eduksi meille molemmille ja tämän maan työtätekeville. Suuret yhteiskuntapoliittiset ratkaisut odottavat, eivätkä valtiolliset vaalitkaan ole kaukana. Läheisellä ja kitkattomalla yhteistyöllä näistä parhaiten selvitään.

Antti-Veikko P e r h e e n t u p a (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Kun pääministeri Koivisto kertoi hallituksen toiminnasta ja antoi varsin optimistisen kuvan tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä, niin tietenkin tähän on paljolta syytä yhtyä. Mutta toisaalta on paikallaan myös laajentaa näkökulmaa ja esittää hieman rakentavaa kritiikkiä, kritiikkiä jonka tarkoituksena on tuoda esille hallituksen toimintaan

enemmän niitä näkökohtia, joita tuli esille eroavan puoluesihteerin toveri Raatikaisen puheenvuorossa.

Hallitus on kieltämättä onnistunut talouspolitiikassaan, lähinnä vakauttamisessa ja maksutaseen tasapainottamisessa. Mutta kun ajatellaan tilannetta vasemmistolaisesti, niin on varmaan paikallaan korostaa sitä, että hallituksen tulisi voimakkaasti pyrkiä toteuttamaan myös yhteiskuntaa muuttavia pyrkimyksiä. En mene näihin yksityiskohtaisesti. Toveri Raatikainen käsitteli niitä varsin ansiokkaasti. Puutun niihin keinoihin jota mielestäni hallituksella tässä mielessä on käytettävissään ja joiden käyttämistä meidän tulisi yhä voimakkaammin vaatia. Olen näitä näkökohtia esittänyt myös eduskuntaryhmässä ja haluan saattaa samat asiat tämän keskustelun piiriin.

On esitetty paljonkin arvostelua siitä, ettei eri yhteiskunnallisten uudistusten valmisteluissa ole riittävästi mukana vasemmistolaista näkökulmaa. Aniharvoja ovat sellaiset valtion komiteat, joissa on vasemmistolainen enemmistö. Sen sijaan on paljon komiteoita, joissa vasemmistolaisuus on varsin heikosti jos ollenkaan näkyvissä. Mielestäni myös hallituksen nimityspolitiikka saisi olla selvemmin sellaista, että se tukisi vasemmistolaisen ajattelun asemaa tämän yhteiskunnan koneistossa.

Esimerkkinä siitä, mihin tilanteeseen voidaan joutua, jos vasemmistolainen valmistelu laiminlyödään, on ajankohtainen kysymys eläkepoliittisista ratkaisuista, joita on jouduttu tekemään puhtaasti porvarillisen valmistelun pohjalta.

Kuitenkin meillä on runsaasti asiantuntijavoimaa käytettävissä. Tämän osoittaa se ohjelmallinen valmistelu, jota puoluekokousta varten on tehty. Puoluetoimikunnan monet ansiokkaat esitykset puoluekokoukselle ovat syntyneet hyvien sosialidemokraattisten eri alojen asiantuntijojen ryhmätyönä. Tämän ryhmätyön pohjalta pitäisi hallituksella olla käytettävissään paitsi ajatuksia myös nimiä, jos vasemmistolaista yhteiskuntapolitiikkaa halutaan harjoittaa.

Toveri Raatikainen totesi, että me toteutamme porvarillista politiikkaa paremmin kuin porvarit itse. Tämä on tietysti eräänlainen ansio, ehkä eräiltä osin huomattavakin ansio. Meidän on kuitenkin syytä kysyä, kuinka kauan vasemmisto jaksaa olla tällaisen politiikan takana, jos nimenomaan vasemmistolaisia tavoitteita ei saada enemmän esille hallituksen toiminnassa. Tämä on merkittävä kysymys jo meidän omalta kannaltamme, mutta luulen että vielä tärkeämpi se on ajateltaessa vasemmiston yhteistyön jatkumista. Nythän on niin, että vasemmiston yhteistyön jatkuminen on myös meille erinomaisen tärkeä asia, jos aiomme vakavasti to-

teuttaa sosialidemokratiaa. Varokaamme siis, ettei hallituspolitiikka vähitellen itse murena omaa perustaansa. Hyväkään hallituspolitiikka ei voi jatkua, jos sen poliittinen pohja loppuu. (Suosionosoituksia.)

Jorma Rantala (Kuopion piiri): Toveri puheenjohtaja. Hyvät puoluekokousedustajat. Kun täällä puoluesihteerimme puhui kauniisti ulkomaisista kehitysmaista, niin lieenee syytä varkaute-laisen puhua tässä puoluekokouksessa myös suomalaisista kehitys-alueista. Ei nimittäin riitä suinkaan se, mitä pääministeri sanoi, että siellä kehitysalueilla koulutetaan nuorisoa ja se lähetetään tänne teollistuvaan Suomeen, vaan minun ymmärtääkseni pitäisi hallituksella olla nyt jo sentään toimenpiteitä myös kehityspisteit-ten kehittämistä kehitysalueilla. Tällä hetkellä tilanne on esi-merkiksi Varkaudessa, jota pidetään eräänlaisena Savon sampona, sellainen, että sieltä nyt jo ilman pääministerin kehotuksia ovat lähteneet ammattikoulun kurssin suorittaneet 18-vuotiaina tänne Wärtsilään ja Turkuun. Minkälainen ongelma tämä sitten on in-himilliseltä kannalta katsoen, sitä ei ole helppo kuvitella.

Eräs vielä tähän liittyvä kysymys on se, että jos kerran tällai-nen roolijako tässä maassa hyväksytään ja tämä puolue on sitä hyväksymässä, niin olisi kai sentään kohtuuden mukaista se, että kehitysalueella tällainen kehittyneitten alueitten hyväksi tapahtu-va ammattikoulutus tapahtuisi kokonaan valtion varoilla. Nythän tilanne on se, että valtionavut ovat siellä samat kuin niilläkin alueilla, jotka saavat hyödyn tästä koulutuksesta.

Minä pyydän sanoa tämän erityisesti kehitysalueitten puolesta. (Suosionosoituksia.)

Taito Toivonen (Hämeen et. piiri): Toveri puheenjohtaja. Hyvät puoluetoverit. Tämän puoluekokouksen valmisteluja seura-tesse on erittäin miellyttävää ollut panna merkille se selvästi li-sääntynyt kiinnostus, jota puolueemme järjestöväki on osoittanut ulkopoliittikan ja kansainvälisen kaupan ongelmia kohtaan. En sa-noisi, että tämä kiinnostus on vielä lisääntynyt riittävässä määrin, mutta ilahduttavassa määrin kylläkin.

Kuluvan vuoden vappujuhlista muistamme esim. vielä hyvin, että puhtaasti talous- ja sisäpoliittiset näkymät ovat edelleenkin työ-väenliikkeen ajatusmaailman keskeisimpiä teemoja. Näin on ollut perinteellisesti varsin suuressa määrin koko puolueemme 70-vuoti-sen historian ajan. Tähän on ollut erittäin yksinkertainen selitys. Tulonmuodostuksen ja lähinnä tulonjako-ongelmat ovat olleet suu-riassa taloudellisissa vaikeuksissa kamppailevalle työväenliikkeelle etenkin takavuosina niin kouriintuntuvan läheisiä, ettei aikaa ja

harrastusta ole riittänyt tarvittavassa määrin kansainvälisiin ja ulkopoliittisiin kysymyksiin.

Takavuosien katkerat ulkopoliittiset opetukset ja maailmanlaajainen taloudellinen yhdentymiskehitys ovat kuitenkin vihdoin saaneet aikaan sen, että työväenliikkeenkin piirissä aletaan yhä laajemmin myöntää, että ulkopoliittikkaan ja jatkuvasti kehittyvään kansainväliseen kauppaan liittyvien kysymysten hoitoa ei saa jättää pelkästään porvareitten yksinoikeudeksi. Tällaisen ns. "hie-
nojen asioitten" hoidon uskomisella liian suuressa määrin porvareitten käsiin, on ajaututtu siihen tilanteeseen, että olemme työväenpolitiikkaa hahmotellessamme suurissa vaikeuksissa pyrkiesämme nopeasti pääsemään perille siitä, mikä vaikutus milläkin ulkopoliittikan ja kansainvälisen kaupan piirissä tekemällämme ratkaisulla on sisäisessä taloudellisessa yhteiskuntapolitiikassamme.

Tyydytyksellä on pantava merkille se tarmokkuus, jota puolueemme johdon eräät edustajat ovat osoittaneet viime aikoina kansainvälisen kaupan yhdentymiskysymyksiin paneutuessaan. Toivoa sopii, että kiinnostus jatkuu, sillä todella tärkeistä asioista on kysymys. Ei ole yhdentekevää, millä tavoin esim. Nordek-hanke toteutetaan, sillä jo pienilläkin erillisillä toteutusmuunnoksilla saattaa olla hyvin suuri heijastusvaikutus koko talousrakentee-
seemme.

Kauppapoliittiset kysymykset kytkeytyvät hyvin usein ulkopoliittisiin ratkaisuihin, joten on luonnollista, ettei näitä kahta asiar ryhmää useinkaan voida erottaa toisistaan. Jos kuitenkin pyrimme tarkastelemaan puhtaasti ulkopoliittista tilannettamme sekoittamatta talouspoliittisia näkymiä siihen, niin voimme todeta olevamme sangen mielenkiintoisessa vaiheessa. Täydellisen ulkopoliittisen diskriminaation aika on ohi.

Sosialidemokraatit ovat hallituskelpoisia, varsinkin kelpoisia kantamaan kaiken hallitustoiminnasta johtuvan epämieluisan vastuun. Johtavan hallituspuolueen asemastaan huolimatta ei sosialidemokraattinen puolue kuitenkaan tunnu olevan vielä kelvollinen varsinaiseen ulkopoliittiseen vastuuseen. Ajatus sosialidemokraattisesta apulaisulkoasiainministeristä on torjuttu. Olemme tilanteessa, jossa voi todeta ulkoasiainhallintomme pääpiirteissään edustavan oikeistolaisesti sävytynyttä maalaisliittolais-keskustapuoluelaista monopolia. Jopa vanhakantaisella palkkausjärjestelyllä pyritään estämään demokratisoitumisprosessin syntymistä ulkoasiainministeriön piirissä. Viitataan tässä yhteydessä Forssan työväenyhdistyksen puoluekokoukselle tekemään esitykseen (ulkoasiainhallinnon demokratisoiminen), josta tarkemmin selviää se

huolestuttava ja epädemokraattinen tila, jossa ulkopoliitikamme käytännöllisiä ratkaisuja toteutetaan. Aloitteellisen ja tehokkaan ulkopoliittisen linjan luomisen eräänä perusedellytyksenä on juuri ulkoasiainhallinnon demokratisoiminen, johon varovainen puolue-toimikuntakin suhtautuu varauksettoman myönteisesti. Sosiali-demokraatin johdolla toimiva eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on selvästi aktivoitunut viime aikoina pyrkien siihen, että ulkopoli-tiikkamme ratkaisujen täytäntöönpano saataisiin muidenkin kuin pelkästään salatieteisiin vihkiytyneiden henkilöiden asiaksi.

Toteaisin, että seuraavien hallitusneuvottelujen yhteydessä on selvästi ilmoitettava, että myös vasemmisto on kiinnostunut, jopa suorastaan ministeriötasolle saakka ulkopoliittisista kysymyksistä. Mikäli sosialidemokraattien poliittinen ominaispaino sitä silloin edellyttää, niin tuntuu luonnolliselta, että ainakin seuraavan hal-lituksen päävastuun kantamisen eräänä edellytyksenä olisi oltava ulkoasiainministerin salkku. Vasta tällöin voidaan nimittäin ru-veta puhumaan ulkoasiainhallinnon demokratisoinnista ja muus-sakin kuin teoreettisessa mielessä koko kansan ulkopoliitikasta, mitkä käsitteet edellyttävät sitä, että myös kaikkien kansalaispii-rien edustajilla on oltava vaikuttavalla tavalla mahdollisuus osal-listua ulkopoliittisten ratkaisujen käytännön toteutukseen.

Lopuksi: Minkäänlaisista mahdollisista peltivaurioista välittä-mättä on puolueen järjestöväen käynnistettävä ulkopoliittinen kes-kustelu siinä mittakaavassa, ettei sellaista puolueemme piirissä aikaisemmin ole koettu. On vihdoinakin tunnustettava suoraan, että emme pysty harjoittamaan sellaista työväenhenkistä vasem-mistolaista talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa, jota meiltä odote-taan, ellemmme saa aloitteellista ja pitävää otetta ulkopoliitikkaan, otetta, joka samalla mahdollistaa sen, että työväenliikkeen edis-tykselliset kannanotot kansojen välisessä rauhan ja ystävyyden politiikassa pääsevät tehokkaasti esille. (Suosionosoituksia).

Sulo Ojanen (Hämeen et. piiri): Toveri puheenjohtaja, hy-vät puoluekokousedustajat! Täällä pidetyissä alustuksissa kiinni-tettiin huomiota myös ammattiyhdistysliikkeeseen, ja muutaman sanan omalta kohdaltani tahdon myös tähän kysymykseen sanoa.

Yleisesti tällä hetkellä ajatellaan myönteisesti ammattiyhdistys-liikkeen kehityksestä. Siinä mielessä lienevät kautta linjan ja ehkä yli puoluerajojenkin mielipiteet kypsyneet, niin että olemme päässeet ajankohtaan, jolloin ammattiyhdistysliikkeen eheyty-miselle on edellytykset olemassa. Olen ollut ammattiyhdistysliik-keessä mukana 20-luvulta alkaen tähän päivään asti ja olen joutu-nut toteamaan, mitenkä ammattiyhdistysliike tahallisesti on hajo-tettu kaksi eri kertaa tässä maassa, 20-luvulla sen vuoksi että se

valjastettiin poliittisten vankkurien vetäjäksi, ja kun siihen liittyivät ne tekijät, jotka Lapuanliike aiheutti, niin ammattiyhdistysliike silloin hajosi ja hajotettiin. 1950—1960-luvuilla edelleen ammattiyhdistysliike valjastettiin poliittisten vankkurien vetäjäksi, ja seurauksena oli jälleen ammattiyhdistysliikkeen hajoaminen. Tämä viimeinen hajotuskausi on lähempänä ja se muistetaan hyvin, miten silloin heitettiin monista liitoista jäseniä ulos vieläpä kokonaisia liittoja heitettiin keskusjärjestöstä ulos, mutta ennen kaikkea heitettiin ulos toimitsijoita, jotka poliittisessa mielessä eivät ajatelleet tai määkineet samaa ääntä, samaa oktaavia kuin mahdollisesti sen liiton poliittisen kannan omaavat johtajat. Tässä mielessä olen ottanut tämän puheenvuoron, varsinkin kun on sosialidemokraattisen puolueen erittäin arvovaltainen puoluekokous, että todella muistettaisiin ja otettaisiin opiksi nämä kaksi tapausta, jotka ovat tässä maassa aiheuttaneet ammattiyhdistysliikkeen hajoamisen, ennen kaikkea meidän omassa piirissämme ne, jotka ovat tähän viimeiseen hajottamiseen syyppaitä. Heidän tulee palauttaa mieleen ja paneutua omaan itseensä ja merkitä itsellensä selväksi ne syys, mitkä tässä viimeisessä vaiheessa ammattiyhdistysliikkeen hajoamisen ovat aiheuttaneet. Mielestäni on erittäin tärkeää, että jokainen itsetutkistelun kautta omassa itsessään pyrkii todella siihen, kuten täällä äsken käytetyssä puheenvuorossa mainittiin, että ammattiyhdistysliikkeen täytyy olla kaikille avoin ja että sieltä ei ketään heitetä ulos. Juuri tämä on erittäin tärkeää, etteivät toistuisi ja palautuisi ne tapaukset, jotka 20- ja 60-luvuilla ovat olleet tekijöinä ammattiyhdistysliikettä hajottamassa toisen kerran. (Kättentaputuksia.)

Kaisa Raatikainen (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Kun puhutaan tämän hetken poliittisesta tilanteesta, on syytä verrata sitä tämän vuosikymmenen alkupuolen tilanteeseen. Nyt olemme mukana laajassa hallitusyhteistyössä sen johtavana voimana, maan suurimpana puolueena. Kansan keskuudessa leviää käsitys, että nousukausi ja paremmat ajat tulevaisuudessa johtuvat sosialidemokraattisen puolueen toimesta. Kun olimme oppositiossa, olimme yksin ja syrjään työnnettyjä, hajanaisuus vallitsi myös sosialidemokraattisen puolueen keskuudessa. Vaikka vieläkin jotkut keskuudessamme haluavat katsoa vain taaksepäin ja palata takaisin menneeseen aikaan, on sanottava, että sosialidemokraattisen puolueen todellinen merkitys nyt ja tulevaisuudessa tulee olemaan sen halussa ja kyvyssä yhteistoimintaan. Mikään puolue ei tässä maassa ole siinä asemassa, että se voisi määrätä asioista yksinään. Täytyy olla toisten kanssa yhteistoiminnassa. Emme hyljeksi yhteistoimintaa porvarillisen kes-

kustan kanssa, mutta työväenliikkeen puolueena meille on tärkeää ennen kaikkea vasemmiston yhteistoiminta hallituksessa. Työväestön edut kärsivät, jos työväenliike vetää eri suuntiin, niinkuin valitettavasti usein käy. Niinpä onkin erittäin tärkeää, että sillä yhteistyön linjalla jatketaan, joka on ollut käynnissä kolme vuotta.

Tärkeä yhteistoiminnan ala työväenliikkeessä on ammattiyhdistyselämä. Suur-Espoon sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö, jonka evästämänä olen tässä puoluekokouksessa, onkin kehottanut erityisesti painottamaan ammattiyhdistysliikkeen eheytymistä. Samoin järjestön julkilausumassa korostetaan koko vasemmiston yhteistyön tärkeyttä.

Toinen tärkeä asia on ulkopoliittisen linjan jatkaminen. Vuoden 1966 jälkeen on puolueessa tehty työtä ulkopoliittisen aseman vahvistamiseksi. Sosialidemokratia on itsessään rauhan liike, todettiin viime puoluekokouksessa, ja siksi meidän tulee myös toimia rauhan ja turvallisuuden hyväksi. Jos vallitsee luottamus Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ulkopoliittista asemaa kohtaan, voimme antaa tähän astista suuremman panoksen. Kun viime aikoina on enemmän kuin ennen puhuttu puolueen aatteellisuudesta, täytyy korostaa, että rauhan aate, toiminta rauhan puolesta sodan vaaraa vastaan, on aina ollut kansainvälisen työväenliikkeen sisällönä.

Viellä haluan mainita yhden asian, joka koskee naisten toimintaa sosialidemokraattisessa liikkeessä. Poliittinen toiminta yhteiskunnassa on lisääntymässä. Erityisesti nuoriso on tullut entistä poliittisemmäksi. Samoin on tapahduttava naisten keskuudessa. Työväenliikkeen naisjärjestöjen toiminnalle on annettava aatteellisesti selkeä ja toiminnallisesti aktiivinen leima. Puoluekokouksen naispuolisena edustajana halusin tämänkin seikan tuoda lyhyesti täällä esille. Kiitoksia, toveri puheenjohtaja. (Kättentaputuksia).

Veikko H a l o n e n (Keski-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Halusin muutamien sanojen kosketella alustuksessa esitettyä vakauttamispolitiikkaa. Mutta ennenkuin menen varsinaiseen tekstiin, haluaisin osoittaa, että tätä harjoitettua politiikkaa seurataan oikeistolaisten ja muiden porvarien toimesta erittäin suurella mielenkiinnolla. Edessäni on eräästä lehdestä leikkaamani tarina, jossa erään oikeistolaisen puolueen tiedotussihteeri hiljattain pitämässään puheessa on mm. todennut seuraavaa: Hallitus on unohtanut köyhän ihmisen harjoittamisaan politiikassa. Puhuja oli sitä mieltä, että vasemmisto johtoinen hallitus on tehnyt hyvää työtä valtiontalouden vakauttamisen hyväksi. Hänen mielestään tästä on syytä antaa erittäin suuri

tunnustus. Toisaalta on sanottava, hän jatkaa näin, että hallituspolitiikkaa on johdettu pankinjohtajamentaliteettia noudattamalla ja samalla ovat köyhän ihmisen ongelmat jääneet hallitukselle vieraiksi.

Näin kentän mielipiteenä haluaisin osittain myös esitettyyn tiedotussihteerin väittämään yhtyä lähinnä siinä mielessä, että hallituspolitiikan ja vakauttamispolitiikan alttarille on juuri vähempi-osainen kansamme ja työtätekevä kansanosa antanut suurimman uhrauksensa, mutta kaikesta tästä huolimatta me olemme järjestyshäiriönä sitä mieltä edelleenkin, että hyvin alkanutta ja talouselämän vakaannuttamiseen johtanutta talouspolitiikkaa jatkettaisiin, ja myös sen jatkuvuus on turvattava. Porvarit ja oikeistolaiset ovat itsekin tunnustaneet sen, että vasemmistoenemmistöinen eduskunta ja hallituspolitiikka on onnistunut vakaannuttamispolitiikassa tämän maan talouselämän tasapainottamaan, ja jos olemme rehellisiä itsellemme, täytyy vannaan todeta myös se, että se on myöskin köyhän kansan ja palkkannauttijain etu, jos maan talouselämä on vakaannutettu ja harjoitettu talouspolitiikka on vakaata, sillä keskinäisessä hinta- ja palkkajuoksussa juuri köyhät ja vähempiosaiset palkkannauttijat jäävät aina heikompaan asemaan.

Tätä jatkuvuutta turvataksemme meidän sosialidemokraattien on tehtävä kaikki voitavamme, että tulevaisuudessa eduskuntavaaleissa myöskin eduskunta pysyy vasemmistoenemmistöisenä. Huolimatta niistä suurista maksullisista ilmoituksista, joita kokoomuksellaiset eräässä maan johtavassa aikakauslehdessä julkaisevat, kertomuksia punaisesta unesta, niin tätä unta on siitäkkin huolimatta jatkettava, sillä jos me teemme työtä säilyttääksemme vasemmistoenemmistöisen eduskunnan, me turvaamme myöskin viisaan talouspolitiikan ja turvaamme paremman tulevaisuuden koko tämän maan työväenluokalle ja palkkannauttijoille, juuri noiden meidän tulevien eduskuntavaaliemme ja tämän puoluekokouksen tunnusmerkeissä "työ, tasa-arvoisuus ja turvallisuus".

Eino Heinola (Pohjois-Hämeen piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Kullakin ajalla on omat erikoispiirteensä, jotka kuvastuvat myös puoluekokouksissamme. Syyllistymättä jälkiviisauteen voimme todeta vuoden 1963 puoluekokouksemme muodostuneen lähtökohdaksi sosialidemokratian uudelle nousulle. Ketään unohtamatta on syytä korostaa puheenjohtaja Rafael Paasion toimintaa, joka on muodostunut varsin merkittäväksi.

Edellistä puoluekokoustamme juhlisti menestyksellinen toimintakausi ja sosialidemokraattien ennätysellinen vaalivoitto. Se mer-

kitsi vallan ja vastuun siirtymistä kansanvallan toteuttamiseksi ratkaisevalla tavalla sosialidemokraattien kannettavaksi. Vuosikautsia jatkuneen sisäisen hajaannuksen ja oppositiokauden jälkeen asetettiin uusi tilanne puolueemme johdon ja eduskuntaryhmän erittäin vaativien ratkaisujen eteen. Vaikka ongelmat ovat olleetkin odotettua suuremmat, on kuitenkin todettava, että syvällisiä uudistuksia edellyttävä laaja yhteistyöpyrkimys ja toimenpiteet pysyvien tulosten saavuttamiseksi ovat olleet oikeaan osuneita. Luonnollista on, että oppositioasenteisiin viehtyneet eivät helposti omaksu siirtymistä vaatimuksista vastuuseen, arvostelusta asiain hoitoon. Yhteiskunnallisessa ja puolue toiminnassa saattaa tilanne olla verrattavissa urheilukilpailuihin, joissa parhaimmat pelaajat ja neuvonantajat löytyvät katsomon puolelta.

Aiheellista huolestuneisuutta on aiheuttanut laaja työttömyys. Toimenpiteet työllisyyden turvaamiseksi eivät ole johtaneet riittävän nopeasti myönteisiin tuloksiin. Työttömyyteen ja talouselämämme vaikeuksiin liittyvät ongelmat ovat antaneet porvaristolle aseet, joilla se on hyökännyt täysin vastuuttomasti vedoten vaikeuksissa kamppaileviin ihmisiin kannatuksen kalastamiseksi. Kun puolueemme ei ole pystynyt vastaamaan riittävän tehokkaasti porvarillisen tiedotustoiminnan ylivaltaan, ei olisi ihme, vaikka porvariston hyökkäys olisikin saavuttanut maaperää.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että työttömyys on todella kansallinen onnettomuus, jonka poistamiseksi on toimittava kaikin käytettävissä olevin keinoin mahdollisimman tehokkaasti ja määrätietoisesti. Viimeaikaiset tiedot talouselämämme elpymisestä ovat omiaan rohkaisemaan ja herättämään luottamusta tulevaisuutta ajatellen.

Tarkastellessamme hallituksen ja eduskunnan toimintaa voimme todeta, että sosialidemokraattien uudistuspolitiikkaa ei ole voitu toteuttaa niin nopeasti ja siinä laajuudessa kuin olemme toivoneet. Arvostelijoista saattaa tuntua jopa siltä, että on aivan liian paljon jouduttu luovuttamaan yhteistyön lunnaiksi. Usein lieinee kuitenkin niin, ettei keskustelussa riittävästi tunneta käytettävissä olevia mahdollisuuksia. Kun syvälliset muutokset edellyttävät myös muiden ryhmien laajaa kannatusta, on ymmärrettävää, että yhteiskunnallisten uudistusten toteuttaminen vaatii aikansa ja että ratkaisut ovat kompromissien tuloksia. Vaikka emme ole saavuttaneetkaan kaikkia tavoitteitamme, on kuitenkin sekä Pääsion että Koiviston hallituksen ja nykyisen eduskunnan tilille kirjattava myönteisiä tuloksia.

Puolueemme toiminnassa voimme myönteisesti todeta aatteellisen pohdinnan edelleen syvenemisen ja vireyden. Aatteellisuus

ei ole hukkunut ajankohtaisiin ongelmiin, vaan on noussut ehkä entistä laajemman keskustelun kohteeksi. On ollut rohkaisevaa todeta, että nekin, jotka jo itse elävät turvatussa asemassa, ovat kantaneet yhteistä huolta heikommista lähimmäisistämme. Omia ongelmia unohtamatta tunnetaan yhä suurempaa vastuuta koko ihmiskunnasta. On samalla todettava, että nimenomaan nuoriso tiedostaa aatteellisuuden sekä aikamme ja koko ihmiskunnan ongelmat selvemmin kuin monet vanhemmat, jotka jo useinkin ovat aivan liiaksi sopeutuneet ja samaistuneet oleviin oloihin ja arvostuksiin. Yllättävää on todeta, että esimerkiksi sosialismista puhuttaessa se on saattanut herättää hämmästystä kuin olisi kysymyksessä jokin uusi ja tuntematon asia. Se lienee yllättänyt erikoisesti ne, jotka ovat pitäneet selvionä, että puolueemme on 70-vuotisen toimintansa aikana pystynyt selvittämään erään peruseriaatteensa. Kun tulevaisuus on nuorison käsissä, on rohkaisevaa, että juuri he näkevät ja tuntevat näennäisen hyvinvoinnin keskellä vielä vallitsevat yhteiskunnalliset epäkohdat ja ovat valmiit omakohtaisesti toimimaan arvostuksien uudistamiseksi ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden saavuttamiseksi.

Puolueemme 70-vuotisen toiminnan merkeissä hallitsee kokoustamme juhlan tuntu. Juhlakokouksemme on kuitenkin tavallista työntäyteisempi, jopa niin, että se saattaa rajoittaa riittävän perusteellista asioiden käsittelyä. Puolueemme toiminnassa, sen hengestä ja vireydestä antaa selvän kuvan kokoukselle tehtyjen niin puoluetoimikunnan kuin perusjärjestöjenkin esitykset. Näistä tehtävät päätökset muodostuvat keskeisiksi kysymyksiksi ja luovat suunnan tulevalle toiminnallemme.

Tässä yhteydessä on myöskin erikoisesti korostettava ja annettava tunnustus puolueemme ulkopoliittikan hoidosta ja suhteiden hoidosta Neuvostoliittoon samoin kuin osallistumisesta Sosialistisen Internationaalin työhön, toiminnasta ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiseksi ja nimenomaan puoluesihteerin Raatikaisen toiminnalle.

Esitysten ohella nousevat tässä kokouksessa tavallistakin mielenkiintoisemmiksi suoritettavat henkilövalinnat, joissa puoluesihteerin osuutta on käydyssä julkisessa keskustelussa erikoisesti korostettu. Luotan siihen, että puoluekokousedustajat niin asia kuin henkilökysymyksissään pyrkivät ratkaisuun, joka takaa puolueen menestyksellisen toiminnan jatkuvuuden.

Toivotan osaltani menestystä yhteiselle työllemme.

Erkki Tuomioja (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Eräänä niistä harvoista nuorista täällä puoluekokouksessa olen katsonut aiheelliseksi käyttää tässäkin yhtey-

dessä puheenvuoron niiden alustusten innoittamana, joita saimme jokin aika sitten kuulla ja niistä kansainvälisistä näkymistä, joita puoluesihteerin Raatikainen varsin ansiokkaasti käsitteli.

Käsittääkseni kansainväliset näkymät ja kansainväliset kysymykset eivät ole mitenkään vailla mielenkiintoa suomalaiselle työväenliikkeelle, paremminkin päinvastoin. Ensinnäkään työväenliike, joka ei toimi kansainvälisten solidaarisuusvaatimusten edellyttämällä tavalla, ei varmasti myöskään kykene toteuttamaan solidaarista yhteiskuntapolitiikkaa suomalaisen yhteiskunnan inhimillistämiseksi. Kun puoluekokouksen käsittelyyn tulevassa YK- ja kehitysmaapoliittisessa ohjelmassa todetaan — paremminkin toivomuksen luonteisena kuin tämän hetkistä tilannetta kuvaavana — että "Teollisuusvaltioiden kehitysmaihin nähden suhteellisesta hyvinvoinnista elävät sosialidemokraatit pysyvät uskollisina kansainvälisen solidaarisuuden ja yhteenkuuluvaisuuden periaatteelle eivätkä anna saavuttamansa aineellisen edistyksen vieraannuttaa itseään pääoman puolelle", voidaan tätä soveltaa myös suomalaiseen yhteiskuntaan ja tapaan, jolla se tarjoaa omille keskenään hyvinkin epätasa-arvoisille yhteiskuntaluokilleen komeita hyvinvointikulisveja yhteisesti ihailtaviksi.

Kansainvälisen kehityksen seuraaminen ja kansainvälisen tilanteen tiedostaminen ovat myöskin siksi välttämättömiä asioita, että pyrkiessämme muuttamaan suomalaista yhteiskuntaa enemmän sosialistiseksi, demokraattisemmaksi, niin me joudumme toimimaan sellaisia voimia vastaan, jotka ovat luonteeltaan täysin kansainvälisiä. Jos jokin tämän päivän maailmassa ajattelee yleismaailmallisesti, niin se on nimenomaan kansainvälinen suurpääoma. Monopolikapitalismin kansainvälinen ajattelutapa ei varmasti johdu mistään solidaarisuusajatuksesta, vaan tietenkin sen omista suppeista voitonmaksimointitavoitteista. Mutta yhtä kaikki se on kansainvälistä. Jos me pystymme toteamaan, että yhtiöt, jotka hallitsevat hallituksia ja maita jossakin kolmannessa maailmassa, öljy-yhtiöt lähi-idässä, toiset yhtiöt keski-Amerikassa, länsi-Afrikassa jne. ja kun nämä yhtiöt ovat nimenomaan laajoja kansainvälisiä yhtiöitä, niin meillä ei ole yhtään syytä uskoa, etteivätkö nämä yhtiöt käyttäisi myös samanlaista taloudellista valtaa ja sitä kautta poliittista valtaa jopa suomalaisessa yhteiskunnassa. Sen vaikutukset ja seuraukset ovat erilaisia eri alueilla mutta se on samaa valtaa täälläkin.

Taloudellinen yhdentyminen on Euroopassa jo melko pitkälle tapahtunut tosiasia. Suomenkin kohdalla — meidän olemme varsin riippuvaisia ulkomaan kaupasta — kysymys on enää muodollisista järjestelyistä, jotka tietenkin voivat edelleen vaikuttaa

niin taloudelliseen kehitykseen kuin poliittiseenkin kehitykseen maassamme. Meillä on tiedostettu hyvin selvästi ne mahdolliset poliittiset esteet, jotka ovat olemassa taloudellisen yhdentymisen tiellä, mutta harvemmin on tiedostettu niitä mahdollisia taloudellisia esteitä ja taloudellisia haittavaikutuksia, joita kritiikittömän suhtautuminen Euroopan yhdentymiseen voi myöskin Suomessa aiheuttaa. On syytä mm. vakavasti harkita ennen kuin menemme mukaan sellaiseen yhdentymiseen, joka mm. tuntuu edellyttävän suurpääomalle entistäkin vapaampaa ja suurempaa vaikutusvaltaa ja esteetöntä liikkumista. Kun, viitaten Rautaruukin uuden laitoksen sijoituskiistaan, uuden teollisuuden kannattavuusraja kulkee jossain Raahan ja Hämeenlinnan välimaillla, niin voidaan otaksua, että uudessa uljaassa ja yhdentyneessä Euroopassa tämä raja hyvin herkästi siirtyy kokonaan Suomen omien rajojen ulkopuolelle. Samalla kun me tämän toteamme, on myöskin todettava, ettei ole valmiita muita vaihtoehtoja tällä hetkellä yhdentymiskehitykselle. Siksi on pyrittävä luomaan uusia sosialistisia vaihtoehtoja. Tämä on nähdäkseni tulevan ja nykyisen puolueemme linjan ja sosialistisen strategian tärkeimpiä tehtäviä.

Hyvät toverit! Tässäkin puoluekokouksessa ja sen juhlissa tulemme laulamaan, niin kuin kokouksen alussakin, työväen lauluja, hyvin aatteellisia, hyvin optimistisia lauluja. Ne ovat vanhoja lauluja, mutta myös nuoriso laulaa niitä mielellään. Mutta kuitenkin se optimismi, joka esiintyy näiden laulujen sanoissa, ja se vakaa usko tulevaisuuteen, vakaa usko työväenliikkeen voimaan ja mahdollisuuksiin muuttaa yhteiskuntaa, niin se ei ehkä tänä päivänä sovi samalla lailla, vaan sanoisin, että tunnelma ei ole niinkään optimistinen. Tilanne ei varmasti ole niin synkkä kuin Ranskassa tänään, jossa vielä muutama vuosi sitten vasemmiston yhteinen ehdokas, sosialistien Mitterand oli vähällä voittaa de Gaullen presidentinvaaleissa, mutta jossa vasemmisto nyt on melkein kokonaan kadonnut näyttämöltä. On pelättävissä, että Suomessakin voi tapahtua osittain samansuuntaista kehitystä, elleemme pysty seuraamaan tilannetta. Se, että meillä ei tällaista kehitystä ole vielä näköpiirissä, ei johdu varmasti yksinomaan hallituksen hyvistä töistä, joita niitäkin on, vaan myöskin suomalaisen äänestäjäkunnan hidasliikkeisyydestä ja perinteellisyydestä. En missään tapauksessa pyri maalaamaan synkkiä tulevaisuuden kuvia, mutta on syytä olla varautunut, ettei aika pääse ajamaan meidän ohitsemme. Tämä ei johdu siitä, ettemme olisi sosialisteja, vaan nimenomaan siitä, ettemme ole kylliksi sosialisteja. Kun nuorista äänestäjistä sekä vuoden 1966 eduskuntavaaleissa että viime kunnallisvaaleissa 37 % antoi kannan-

tuksensa lähinnä sosialidemokraattiselle puolueelle ja enemmistö vasemmistolle, niin on syytä, ennen kuin tämän tilanteen annetaan riemastuttaa meitä, samalla todeta, että nämä samat nuoret äänestäjät, uudet äänestäjäikäluokat ovat myöskin kaikkein passiivisimpia äänestyskäyttäytymiseltään. Toisin sanoen ne, jotka selvimmin kannattavat demokraattisia rakennemuutostavoitteitamme, eivät enää yhtä innokkaasti usko meidän parlamentaarisen toimintamme mahdollisuuksiin ja tahtoon toteuttaa näitä tavoitteita.

Tämä ei tietenkään koske yksinomaan nuorisoa, vaan maassa ja maailmassa vallitsee hyvin laajaa tyytymättömyyttä, ei yksin työttömyyden vuoksi, vaan yleensä sen yhteiskuntakehityksen vuoksi, jota toveri Raatikainen varsin hyvällä tavalla pyrki analysoimaan ja esittämään puheenvuorossaan. On nimittäin niin, että vallitsevat porvarilliset arvot eivät voi olla samoja arvoja kuin sosialidemokraattiset vasemmistolaiset pyrkimykset. Niinpä esimerkiksi ne hyvät asiat, joita me korostamme, taloudellinen kasvu ja vakauttaminen, eivät saa muodostua alkuperäisiksi tavoitteiksi sinänsä, vaan niiden on oltava keinoja esim. sosialistisen ja demokraattisen tulonjakopolitiikan toteuttamiseksi.

Sitä sukupolvea, johon lukeudun, vaivaavat monet vaikeat kysymykset, ja kun me tarkastelemme yleismaailmallista kehitystä ja kehitystä myös suomalaisessa yhteiskunnassa ja kysymme, osoittaako kehityksen ilmapuntari tänä päivänä kohti sosialismia, tasa-arvoisuutta ja vapautta, niin vastaus on, että tällä hetkellä näin ei tapahdu. Siksi meidän on syytä tässäkin puoluekokouksessa tehdä selkeä sosialistinen linjanveto, joka on varmasti välttämätön puolueen tulevaisuuden kannalta, välttämätön seuraavien vaalien kannalta, sen kannalta, että tämä puolue olisi suomalaisen yhteiskunnan johtava uudistusliike. Mutta pelkkä linjanveto ei yksin riitä. Sen täytyy myöskin heijastua meidän käytännön politiikkaamme hallitustasolla, valtuustoissa jne., kaikissa elimissä, missä sosialidemokraattiset luottamushenkilöt toimivat. Siksi toivon myöskin sosialistista hallituspolitiikkaa, työväenhenkistä toimintaa eri yhteiskuntaryhmien mahdollisuuksien voimakkaaksi tasaamiseksi ja demokratisoimiseksi. (Suosionosoituksia.)

Olavi Hurri (Helsingin piiri): Hyvät toverit. Kuulun niihin, jotka mielellään sanovat, että on tärkeää keskustella sosialidemokratian olemuksesta ja kehityspiirteistä, niin kuin tämän puoluekokouksen runsaaksi ennustettuun ohjelmaan on onnistuttu sisällyttämään.

Edellisen puoluekokouksen jälkeen on meidän kaikkien mielessä merkittäviä tapahtumia ja kehityspiirteitä yhteiskunnalli-

sessä toiminnassa. Yllättävän nopeasti syntyneet ja vaihtuvat tilanteet ovat temmanneet meitä mukaansa, ja pitkästä aikaa mekin olemme olleet ja pystymme olemaan näiden tilanteiden luojina.

Olen kuulunut niihin, jotka ovat olleet tyytymättömiä siihen, sellaisenaan ilahduttavasti virinneeseen keskusteluun, joka puolueemme ja muunkin työväenliikkeen piirissä on herännyt parin viime vuoden aikana. Minä olen pitänyt sitä riittämättömänä sen vuoksi, että se on rönsyillyt kaikessa lyhydessään ja typistetyssä muodossaan pienten lehtiemme vähillä palstoilla, ja siitä on usein paljon runsaampaa muunnettua tekstiä saatu lukea sitten toisten puolueiden äänenkannattajissa. Mielestäni ei ole täyttä puoluekeskustelua se, että jotkut aktiiviset kynäilijät, jotka lukumääräisestä runsaudesta huolimatta sittenkin kokonaisuuteen nähden muodostavat pienen vähemmistön, käyvät keskenään kirjoittelua lehdissä. Julkinen lehdistökeskustelu on välttämätön osa yhteiskunnallisesta keskustelusta, mutta se ei saa riittää. Keskustelu omissa järjestöissämme nähdäkseni on toistaiseksi ollut aivan liian vähäistä ja sattumanvaraista. Sen vuoksi näkisin, että tämän puoluekokouksen jälkeen keskustelun sosialidemokratiasta tulee kiihtyä järjestöissämme. Sitä tulee aikaansaada siten, että puolueen jäsenistöä rohkaistaan ja suorastaan yllytetään siihen. Me tarvitsemme keskustelua saadaksemme lisää selvyyttä siihen, mitä lupaamme vastaisuudessa tehdä ja tavoitella, jotta pystyisimme niihin todellisiin muutoksiin, joita välttämättä myös tarvitsemme. Emme tarvitse vain selkeää politiikkaa, tarvitsemme myös lisää kannattajia. Aivan yhtä lailla kuin monet muut puolueet arvioivat tilannetta, aivan samalla tavalla kuin näemme keskustapuolueen yrittävän kaupunkeihin, koska väestökehitys sitä sen kannalta edellyttää, aivan samalla tavalla sosialidemokraattisen työväenpuolueen täytyy nähdä myös ne huimasti kasvavat väestöryhmät, jotka eivät perinteellisellä tavalla samaista itseään työläisryhmiin, jotka kuvittelevat toimihenkilöiden olevan jotakin muuta. Ja se, että pyrimme valloittamaan lisää kannattajia myös teollisuuden, kaupan ja yleensä palveluelinkeinojen piirissä työskentelevistä toimihenkilöistä, ei tippaakaan sellaisenaan vähennä meidän olemustamme työväenpuolueena ja työväenliikkeenä.

Voittaaksemme lisää kannattajia ulkopuolisista meidän on voitettava tämän omaksutun ja omaksuttavan tien tueksi myös omat ihmisemme. Olemme kaikei kaikki jossakin elämämme vaiheessa kuulleet sanonnan, että usko tulee kuulemisesta. Minun on muuttaman kerran tehnyt mieli todeta, että meillä usko sosialismiin on mennyt porvarien kuulemisesta. Kuinka se ei olisi voinut todelli-

suudessa olla menemättäkään, kun otetaan huomioon juuri usein toteamamme lehdistön ja muiden tiedotusvälineiden voimasuhteet maassamme.

On aika lohdutonta ollut työväen sivistystyön edustajana kuulla lukuisia vakaitten puolueihmisten pyyntöjä, että eikö puolueen periaateohjelmaa voitaisi painattaa ja saattaa kansan käsiin, kun he kuitenkin ovat nolestuneina joutuneet toteamaan, että periaateohjelmahan on painettuna punaisessa jäsenkirjassamme, jota he lompakossaan tai taskussaan kantavat. He eivät ole ehtineet tarkastella kuin jäsenkirjan jäsenmaksusarakkeita eivätkä ole tutustuneet ohjelmaan, joka olisi täten ollut sananmukaisesti sydäntä lähellä.

Kun julkisen sanan keinot ovat siis kohdallamme vähäiset, niin nähdäkseni on entistä enemmän käytettävä niitä keinoja, joita meillä on. Meillä on eräs korvaamaton, nähdäkseni vastaisuudessaakin korvaamaton keino, ja se on meidän omat järjestömme. Keskustelu niissä on tärkeä, eikä vain tärkeä vaan nähdäkseni myös erittäin hyödyllinen. Me korostamme järjestötoiminnan merkitystä, ja sitä korostavat mielellään ne, jotka ovat olleet siinä kauimmin mukana, mutta emme me tarvitse järjestöjä vastaisuudessa vain omien pyrkimystemme takia.

Jos me haluamme ajatella demokratian kehittämistä, niin kuin nykyään on suosittua puhua, osallistumisena ja vaikuttamisena, niin meidän tulee havaita, että jälleen nämä tyypillisimmät osallistumisen ja vaikuttamisen välineet, järjestöt, ovat meitä lähellä. Siten tämä asia on myös järjestöjemme tehostettavan toiminnan kautta hoidettavissa.

Tähän kauteen kuuluu voimakasta arvostelua työväenjärjestöjen ja myös puolueosastojen toimintaa kohtaan. Siitä olen joskus mieleni pahoittanut, että erittäin vähän, milteipä olemattomasti, on esitetty reseptejä toiminnan kohentamiseksi, joka nähdäkseni on saatavissa paljonkin elinvoimaisemmaksi ja kiinnostavam-maksi kuin mitä se nyt on.

Täällä jo Sakari Kiuru alustuksessaan sanoi asian, jota itsekin hartaasti kannatan. Nyt aikaansaamamme ja mainostamamme pienryhmätoiminta, työryhmätoiminta puolueen yläpäässä on täysin mahdollistettavissa myös kentän jokaisessa muussa portaassa. Miksi emme yllyttäisi ja rohkaisisi jäseniä ja luottaisi niihin ihmisiin, jotka omilla paikkakunnillaan omissa olosuhteissaan päättävät asioita? Miksi emme kannustaisi heitäkin tekemään työryhmämietintöjä ja laatimaan ohjelmia paikkakunnallisten olosuhteiden kohentamiseksi?

Aivan niin kuin olemme saaneet laajan tutkimustoiminnan viriämään, työväenliike tarvitsee, puolueemme tarvitsee, jos ee aikoo olla itse asettamiensa korkeiden vaatimusten mittainen, vastaisuudessa myös entistä enemmän koulutusta. Tarvitsemme, aivan niin kuin tänään on jo sanottu, mukaamme nuorisoa. Siitä voisi sanoa, että se ei ole vain tärkeätä, vaan se on elintärkeätä. Mutta jos me todella ajattelemme nyt asettamiamme tunnuksia ja niiden joukossa tasa-arvoisuutta, niin meidän on nähtävä, että tasa-arvoisuus koskee silloin myös kaikkia ikäryhmiä. Olen seurannut erikoisesti Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen viimeaikaista toimintaa. Sen julkista ja laajaa keskustelua sävyttää nimenomaan kysymys tasa-arvosta niin meillä arkisesti koetussa asiassa kuin aikuiskasvatuksessa. On olemassa suuri vaara siitä, että nopeutuvan teknillisen kehityksen aikana jo hiukankin vanhemmat ikäluokat jäävät koulutuksessa heikompaan asemaan nuorempien ja paremmin koulutettujen ikäluokkien rinnalla. Tasa-arvoisuus edellyttää, että ketään ei jätetä ikänsä takia muita heikompaan asemaan. Sen vuoksi näen, että puolueen täytyy nuoriin vedotessaankin voimakkaasti muistaa kaikkien väestö- ja ikäryhmien oikeutetut tarpeet. (Suosionosoituksia.)

Veikko Kaljunen (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja. Poliittisessa keskustelussa nimenomaan tämänhetkisestä tilanteesta on ollut keskeistä ammattiyhdistysliikkeen ja työmarkkinapolitiikan kysymykset. Täällä alussa laajasti selvitettiin vaikkauttamista, ja eräissä puheenvuoroissa kosketeltiin myös ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiskysymystä.

Kun tarkastellaan ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiskysymystä puoluekokouksen puheenvuorojen valossa, niin kannattaa muistaa, että me olemme joutuneet viime vuosien aikana tämän kysymyksen merkeissä usein esiintymään, ja tuntuu hauskalta se tapa, millä tänä päivänä tätä asiaa käsitellään. Se on miellyttävää, kun palauttaa mieleen puoluekokouksen, joka pidettiin 12 vuotta takaperin. Siinä puoluekokouksessa käytti silloinen SAK:n puheenjohtaja puheenvuoron, jossa hän ilmoitti, että hänen ryhmänsä marssii puoluekokouksesta ulos. Oli hauskaa, että tänä päivänä SAK:n puheenjohtaja ei käyttänyt tällaista kieltä, vaan oli myönteisenä meidän poliitikallemme, nimenomaan sosialidemokraattiselle poliitikalle ja antoi ymmärtää, että ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiskysymykset olisi nimenomaan hoidettava niin, että sosialidemokraattien vaikutus näihin kysymyksiin olisi voimakkaampi.

Me tiedämme, että ammattiyhdistysliike kokonaisuudessaan on eräänlainen työväen taistelujärjestö. Se on järjestö, jossa me

haluamme omalla työsarallamme tehdä työtä ja me haluamme myöskin sosialidemokraatteina, että sosialidemokraatit johtaisivat yhteistä keskusjärjestöä.

Siitä huolimatta vaikka me avoimesti sanomme sen, että ammattiyhdistysliike on itsenäinen, se sitä on, mutta me sosialidemokraatteina haluamme ohjata ammattiyhdistysliikettä meidän kansanvaltaisten menettelytapojemme mukaisesti.

Kun tänä päivänä katsomme uuden keskusjärjestön perustavaa kokousta, joka on ilmoitettu pidettäväksi 17. päivänä kesäkuuta, niin on todettava, että uuden järjestön kokous on SAK:n ylimääräinen edustajakokous.

SAK:n ylimääräisen edustajakokouksen voimasuhteita tarkasteltaessa on todettava, että näiden voimasuhteiden perusteella on todennäköistä, että kommunisteilla on tänä päivänä siellä enemmistö. Me tiedämme myöskin sen, että jos näin on, niin mahdollisesti ne suunnitelmat, jotka ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiseksi on tehty, eivät voi saada sellaista päätöstä, jota me sosialidemokraatit toivomme. Me toivomme sellaista keskusjärjestöä, johon kaikkien ammattiliittojen on mahdollisuus tulla jäseniksi. Tällöin me voimme hoitaa myöskin kansanvaltaisesti nämä kysymykset yhteiseksi hyväksemme.

Toinen kysymys, johon ammattiyhdistysliike on joutunut ottamaan kantaa, on vakauttaminen. Ja muun muassa SAJ:n hallitus on tätä kysymystä useampaan otteeseen käsitellyt ja halunnut päätöksensä valtioneuvostolle tuoda kokouksensa päätöksenä seuraavaa:

Ammattijärjestön hallitus käsitteli kokouksessaan 5. 6. 1969 vakauttamisen jatkamiseen liittyviä kysymyksiä ja toteaa, että vakauttamisen tähänastiset toimenpiteet ja tulokset puhuvat tasapainoisen taloudellisen kehityksen turvaamiseen tähtäävän talouspolitiikan puolesta.

Ammattijärjestön hallitus haluaa kuitenkin voimakkaasti korostaa valtioneuvostolle, että kaikkein keskeisimpiä ongelmia jatko-toimenpiteiden kohdalla on työllisyystilanteen merkittävä parantaminen. Ammattijärjestö toteaa, että työttömyyden supistuminen on ollut varsin hidasta ja että sen suorittamat arviot työllisyyden kehityksestä ensi syksynä merkitsevät sitä, että tehokasta parannusta tilanteessa ei nykyisin toimenpitein synny. Jos valtion rahataloudellinen tilanne pakottaa sen suorittamien reaali-investointien supistamiseen, pienenevät mahdollisuudet hoitaa työttömyyttä tähänastisilla menetelmillä.

Tämän vuoksi ammattijärjestö esittää, että valtioneuvosto ryhtyy nopeasti toimenpiteisiin työvoimapolitiikassaan ja että työ-

voimapolitiikan hallinto-organisaatio olisi nopeasti uudistettava siten, että työmarkkinajärjestöjen oma asiantuntemus tulisi riittävässä määrässä huomioon otetuksi valtion työvoimapolitiikkaa suunniteltaessa ja että ohjauksessa olisi myös tätä korostettava.

Työvoimaministeriön ja työmarkkinahallituksen perustamista vaaditaan ja esitetään, että työmarkkinajärjestöt ovat mukana kaikessa tässä työssä.

Nyt nähtävänäimme oleva melko pitkän aikaa jatkuva työvoiman ylitarjonta ja toisaalta ammattitaitoisen työvoiman puute erällä talouselämämme aloilla on osoitus siitä, että ammattikoulutuksessa oli haettava uutta suuntaa ja nopeita ratkaisuja. Jo tässä vaiheessa valmistuneet tutkimukset ja tosiasiat osoittavat, mihin suuntaan kehitystä olisi ohjattava. Eriasteista ja eri tahoilla tapahtuvaa koulutusta on lisättävä. Elinkeinoelämän tarvitsemaan koulutukseen on olemassa mahdollisuus. Olsi vain pikaisesti tarkistettava koulutustilanne, opettajavoimien kouluttaminen jne.

Menemättä enemmän yksityiskohtiin ammattijärjestön hallitus vielä korostaa sitä, että tasapainoinen taloudellinen kehitys vaarantuu mitä huolestuttavimmin, ellei nyt noudatettavaa työvoimapolitiikkaa pystytä muuttamaan.

Kiitos puheenvuorosta.

Puheenjohtaja: On pyydetty ilmoittamaan, että menettelytapavaliokunta kokoontuu kello 18.30 sille varattuun huoneistoon. Menettelytapavaliokunnan jäsenet huomioinevat tämän.

Merkittiin tiedoksi.

Veikko Aalto (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat. Pyysin puheenvuoron siksi, että täällä paikalla ollut kutsuvieras, SAK:n puheenjohtaja, käytti mielestäni puheenvuoron, joka aiheuttaa lisäkommentin.

Hän mielestäni varsin väljästi käsitteli ammattiyhdistysliikkeen yhtenäistämiskysymystä lausuessaan, että kaikilla, jotka haluavat tulla mukaan uuteen ammatilliseen keskusjärjestöön, on siihen mahdollisuus.

Väittäisin, että näin ei ole asianlaita. Puheenjohtajatason eheyttämisuusositus pitää sisällään vaatimuksen, että uudet liitot, pitää rakentaa niin, että rinnakkais- ja limittäisliitot sulautetaan suurimpaan liittoon. Tämä on ehdoton vaatimus. Ja alue, rautatie, jota minä henkilökohtaisesti edustan, merkitsee meidän kuusi tuhattisen järjestöimme lopettamista ja sen liittämistä siihen järjestöön, josta me 12 vuotta sitten jäsenenä ja yhdistyksinä erosimme.

Kun puhumme ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisestä, niin

tänä päivänä sanotaan, että vanhoihin ei pidä palata, ja joka siihen palaa, tai siitä puhuu, sitä tikulla silmään. Nyt pitää vanha ja mennyt unohtaa. Mutta kun uutta rakennetaan ja vaikeudet tulevat eteen näissä kysymyksissä, silloin pitää myöskin ottaa se entinen tarkasteltavaksi ja katsella, mistä johtui hajoaminen ja mistä johtui uuden tien valitseminen. Se on meille kaikille sosialidemokraateille tuttua.

Täällä on jo todettu se seikka, että niitä nuorison edustajia, joita toivoisin tämän laatuksessa kokouksessa olevan enempi, niitä on hyvin vähän, toisin sanoen, paikallaolevat puoluekokousedustajat tuntevat nämä syyt, mitkä hajaannukseen johtivat. Tänä päivänä kun nyt pyrimme ammattiyhdistysliikettä yhdistämään, niin me ymmärrämme sen, että yhdistäminen on tärkeätä, jos se vain tapahtuu niin, että myös vähemmistössä olevien asema otetaan huomioon. Ja tällä vähemmistön asemalla tarkoitan SAJ:tä ja sen jäsenliittoja. Sen huomioon ottaminen olisi tapahtunut, jos olisi noudatettu Tyrvännöllä tehtyjä päätöksiä.

Meidän liitollamme on edustajakokous myöskin tämän kuun loppupuolella, ja tässä kokouksessa tulemme myöskin tätä yhdistämisasiaa käsittelemään. Siinä tilaisuudessa joudumme niiden ehtojen eteen, mitä nyt on asetettu. Virkamiesten Yhteisjärjestö on sopinut vastaavan SAK:laisen virkamiesjärjestön, Suomen Virkamiesjärjestö ry:n kanssa siitä, että sinä päivänä, kun VY:n sisällä rautatieläisjärj estot sulautuvat Rautatieläisten Liittoon, niin samasta ajankohdasta lukien tuo SVJ kaksine jäsenliittoineen liittyy VY:n jäseneksi, ja sillä tavoin VY:n jäsenmäärä saadaan nostetuksi noin 50.000:een.

Tämän sopimuksen toteuttaminen merkitsee sitä, että VY:n sisällä tällä hetkellä olevat kolme rautatieläisjärjestöä pitäisi liittää ja sulattaa Rautatieläisten Liittoon niillä ehdoilla, kuin suurempi sanelee.

Tätä me emme missään tapauksessa ole voineet hyväksyä. Ja jatkossa sitten nähdään, mitä tuleman pitää.

Selostan tätä asiaa näin laajasti siksi, kun SAK:n puheenjohtaja täällä mainitsi, että kaikki kellä halu on, voivat tulla tähän hänen mainitsemaansa uuteen keskusjärjestöön mukaan täysin rinnoin, yksimielisenä. Tästä kai kävi selville, ettei se niin yksiviivaista tämä rakentaminen ole, vaan siinä on hyvin paljon mutkia matkassa.

Lyhyesti vielä voisin sanoa, kun 10 minuutista on vielä pari minuuttia jäljellä, että vakauttamisen jatkotoimenpiteistä, jotka nyt ovat ajankohtaisia, toivoisin tämän puoluekokouksen lausuvan niistä selvästi käsityksensä. Se talouspoliittinen suunnitelma, mikä

on puoluekokousedustajille Jaettu, mielestäni ei pidä sisällään sitä asiaa, mitä tänä päivänä pitäisi vakauttamisen jatkotoimenpiteistä sanoa. Lyhyesti kannatan samansuuntaisia ajatuksia, mitä täällä edellinen puheenvuoron käyttäjä jo esitti.

Ymmärtääkseni vakauttamisen jatkaminen on palkkatyöväelle niin kuin koko maallekin tärkeä asia, ja sitä pitää pyrkiä jatkaamaan. On sitten eri asia, minkälaisia ovat nämä yksityiskohdat, mitä siihen liittyy. Mutta pääasiallisena linjana pitäisi nähdä vakauttamistoimenpiteiden jatkossa, ettemme uudelleen ajautuisi siihen kaaokseen, mikä neljän vuoden takaa meidän muistissamme on.

Kiitoksia puheenvuorosta.

Kaarlo Lilja (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Haluan tässä puheenvuorossani tarkastella lähinnä työllisyyspolitiikkaa ja siinä ilmeneviä epäkohtia.

Kun maassamme usean eri etujärjestön toimesta maaliskuussa 1968 solmittiin vakauttamissopimus, niin siinä edellytettiin, että työttömyys pyritään poistamaan mahdollisimman nopeasti. Tarkoituksena oli mahdollisimman nopeasti luoda teollisuuden piiriin pysyviä työpaikkoja. Samaan on tähdännyt myös niin Paasion kuin Koivistonkin hallitusten työllisyysohjelma. On kuitenkin heti alkuun todettava, että tässä ei ole onnistuttu. Työttömyys jatkuu edelleen. Tälläkin hetkellä, jolloin pitäisi olla parhain työllisyysaika, on yli 70.000 henkilöä työtä vailla. Joutuukin tällä kohtaa kysymään, onko kaikki tehty tässä asiassa. Ei varmaankaan. Jos me sosialidemokraatit aiomme pitää "kasvomme puhtaina" tulevilla vaaleilla, on jotakin tehtävä ja nopeasti. Esitänkin, että ainakin seuraavat asiat otettaisiin nopeasti esille ja ratkaistaviksi:

Työvoimahallinto on nopeasti uudistettava ja parannettava. Ei yksistään riitä, että muutamme organisaatiota. On muutettava myös suunnitelmien toteuttajia. Parhaimmatk suunnitelmat ja ohjelmat jäävät vain puolitiehen, jos niiden toteuttajat suhtautuvat kaikkiin uudistuksiin kielteisesti. Työvoimapolitiikkaan on luotava kokonaan uusi henki ja sen on oltava aktiivista.

Työnvälitysjärjestelmä, joka nykyisin on kovin kaavamaisista ja kankeaa, on kokonaan uudistettava. Sen täytyy sopeutua elinkeinoelämän muutoksiin ja ohjata työvoimaa oikealla tavalla. Työnvälityksen on suoritettava myös työvoimaa ohjaavaa informaatiota.

Ammattikoulutusta on tehostettava ja saatettava se vastaamaan nykyaikaa. Ei ole tarkoituksenmukaista kouluttaa työvoimaa ns. kuolleisiin ammatteihin. On luotava nopeasti järjestelmä, jonka

avulla annetaan lähinnä nuorille riittävä ammattikoulutus pohja ja sen jälkeen annetaan koulutusta johonkin erikoisammattiin. Kun henkilöllä on ammattikoulutus pohja, voidaan hänet nopeasti uudelleen kouluttaa. Ammattikurssitoiminta on nykyisessä muodossaan syytä kokonaan lopettaa, koska se on muodostunut todelliseksi työvoiman riistoksi. Tämän vastapainoksi on nopeasti luotava keskitetty kurssitoiminta, jota myös voidaan tehokkaammin valvoa. Joku voi tähän heti sanoa, että kannattaako meidän kouluttaa työvoimaa, kun meillä ei ole antaa heille ammattia vastaavaa työtä. Tähän on kuitenkin vastattava myönteisesti. Ammattitaidottomalla henkilöllä ei ole sijaa nykypäivän työmarkkinoilla. On myös todettava, että jokainen ammattikoulutusta saanut henkilö on lähtenyt alityöllisyysalueilta pois. Hän on siihen uskaltanut. Hänellä on ollut ainakin välttävä ammattitaito johonkin teolliseen ammattiin.

Jos tarkastelemme nykyisiä työllisyyslakeja, on todettava, että ne ovat pahasti vanhentuneita. Niissä on edelleen ns. hätäaputyön leima. Työllisyyslait on nopeasti ja perusteellisesti uudistettava. Ei ole mitään järkeä siinä, että valtio ja kunnat kiistelevät siitä, mikä työ katsotaan kunnan omaksi työhönsijoitusosuudeksi ja mikä ei. Ei työtön siitä mitään hyödy. Asiat on saatava toimimaan joustavasti. Ehkä tämäkin asia korjaantuu, kun saadaan tähän maahan työministeriö ja myös työmarkkinahallitus näitä asioita hoitamaan. Kun tähän päästään, on työvoiman tutkimuskysymyksiin kiinnitettävä vakavaa huomiota. On saatava tarkat ennusteet tulevasta työllisyystilanteesta ja toimittava sen mukaan. Tässä suhteessa ollaan meillä vielä aivan lapsen kengissä.

Vaikka me elämme parhaillaan voimakasta noususuhdanteen aikaa, ei työllisyystilanne ole niin hyvä kuin yleensä on mainittu. Tähän vaikuttaa varmasti julkisen sektorin investointien pieneminen. Ennusteet näyttävät 5 vuoden periodilla siltä, että työvoimasta on edelleen liikatarjontaa. Tähänastiset tiedot siitä, että työvoimasta tulisi olemaan erällä aloilla jopa voimakasta kysyntää, eivät pidä paikkaansa. Tämä johtuu myös siitä, että vaikka luodaan uusia pysyviä työpaikkoja, niin rationalisoinnin vuoksi vapautuu vastaavasti työvoimaa. Tällä hetkellä näyttää siis siltä, että työttömyyden supistuminen 5 vuoden periodilla on kovin hidasta. Tämänkin seikan vuoksi on työvoimapolitiikkaa tehostettava ja suuntaa on muutettava edellä esittämilläni tavoilla.

Kuten edellä esitin, jatkuu lähivuosina työttömyys ainakin erällä aloilla ja alueilla hyvinkin voimakkaana. Tällöin on tarkoin harkittava, mitä tehdään, ts. kuinka työttömien asiat hoidetaan, jatketaanko edelleen työttömyystöitä, vai siirrytäänkö työt-

tomyysvakuutuksen linjalle, jolloin liiketoimintajärjestelmille, joille ei voida tarjota tuottavaa työtä, maksetaan sitten korvaus rahassa. Korvauslinjaa on kaiketi näissä oloissa pidettävä oikeana, koska työttömyysjärjestelmästä ei täälläkään salissa olevilla ole kovinkaan ruusuja kokemuksia, jos joku on niihin joutunut. Tämän vuoksi on tämäkin puoli nopeasti tutkittava ja työttömyyskorvauslinja on saatava yhden ja saman ministeriön alaisuuteen. Omaehtoinen eli kassalinja, vakuutusjärjestelmä on säilytettävä, koska siitäkin on ollut vain myönteisiä kokemuksia. Jos tätä linjaa jatketaan, niin se lisää ammatillista järjestäytyneisyyttä ja on paljon halvempi järjestelmä kuin jokin muu ammattijärjestelmä, kuten tuli sairausvakuutusjärjestelmästä.

Työttömyyskassatoiminnan rinnalle on saatava ammattikoulutus, jolloin työtön voidaan uudelleen kouluttaa tai antaa hänelle peruskoulutus johonkin ammattiin, jos hän sitä haluaa. Kurssi-toiminta on tehtävä sellaiseksi, että jokainen työtön pyrkii uuteen ammattiin. Tässä on myös tiedotustoiminnalla suuri tehtävä. Käsitykseni mukaan pitäisi ensi kädessä kouluttaa nuoria. Heille pitää koulutusajalta maksaa samanlainen työttömyyskorvaus kuin muillekin. Tällä tavoin varmaan saataisiin kursseille osanottajia ja koulutustoiminta käyntiin.

Olen tässä kuluttanut kokouksen aikaa ehkä liikaakin, mutta katsoin nämä esittämäni asiat siksi tärkeiksi, että rohkenin näinkin pitkän puheenvuoron käyttää. Kun lähdetään uudistamaan ja aktivoimaan tämän maan työllisyyspolitiikkaa, niin toivon, että sosialidemokraattinen puolue on siinä mukana ja sitä johtamassa. Tälle työlle saamme varmaan kaikkien palkkatyöntekijöiden tuen. Tähän työhön on kutsuttava myös muut työväenpuolueet mukaan, jos ne haluavat tätä uudistustyötä todella tehdä ja toteuttaa. Kiitos!

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Voitaneen hyväksyä täällä käyty keskustelu evästyksiksi menettelytapavaliokunnalle den laatiessa julkilausumia.

Hyväksyttiin.

Työjärjestyksen 14. kohta oli loppuun käsitelty.

Puoluetoimikunnan kertomukset liitteineen vv. 1966-68

Puheenjohtaja: Seuraavana on työjärjestyksen kohta 15: Puoluetoimikunnan kertomukset liitteineen vv. 1986—68. Voitaaneen sopia siitä, että yleiskeskustelua ei käydä, vaan mennään

välittömästi otsakeittain asiaan. Esittelen kohdat täällä. Ken haluaa käyttää puheenvuoron, on syytä mainita, mihin kohtaan puheenvuoronsa haluaa. Onko hyvä näin?

Yleiskeskustelua toimintakertomusten johdosta ei käyty, vaan päätettiin siirtyä välittömästi yksityiskohtaiseen käsittelyyn kunkin toimintakertomuksen osalta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin keskustelutta toimintakertomus v. 1966 liitteineen.

Puheenjohtaja: Haluaisin tehdä tiedustelun. Jorma Rantala Kuopion piiristä on pyytänyt puheenvuoron toimintakertomukseen. Hän ei ole tarkemmin määritellyt mihin kohtaan ja minkä vuoden. Ehkä toveri Rantala sitten kun tullaan siihen kohtaan, on hyvä ja tulee käyttämään puheenvuoron.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin v. 1967 toimintakertomuksen kappaleet I—III keskustelutta sellaisinaan.

Pääkappale IV. Puolueen lehdistö ja julkaisutoiminta.

1. Sosialidemokraattiset sanomalehdet.

Keskustelu:

Jorma Rantala (Kuopion piiri): Toveri puheenjohtaja. Tiedottaminenhan on kaiken nykyajan toiminnan a ja o, ja minua henkilökohtaisesti kauheasti hämmästyttää se, että kun meillä on kaikkennäköisiä tutkimustuloksia täällä nähtävänä, niin ei ole minäkännäköistä tutkimusta sellaista, joka tyydyttäisi tai antaisi joitakin viitteitä siitä, mitä tiedotustoiminnan alueella puolueessa tapahtuu. — Sellaista ei ole katsottu aiheelliseksi järjestää ja yhtyisin Olavi Hurrin sanontaan siitä, että me luemme porvarillisia lehtiä ja siinä menee usko sosialismiin.

Tiedottamisen järjestäminen puolueemme taholta on asia, johon on kiinnitettävä nykyistä paljon enemmän huomiota. Tälläkin hetkellä tapahtuu niin, että me sorrumme noudattamalla tiedotustoiminnassa porvarillista järjestelmää. Me tiedämme, että sosialidemokraattisia lehtiä on kuollut hyvin paljon tähän mennessä ja uusista lehtikuolemista varmasti saamme kuulla, ellei mitään tässä asiassa tehdä.

Taloudelliset vaikeudet ovat selvästi nähtävissä. Puoluetoimikunnan esityksissä kerrotaan vuodelta 1966, että sanomalehdet ovat vaikeuksista selviytymässä, mutta vuodelta 1968 sävel on muuttunut täysin toisenlaiseksi. Se on suorastaan epätoivoinen. Jotakin siellä selvitettiin siitä, mitä on yritetty tehdä ilman tuloista. Kaikkein surkeinta tässä asiassa mielestäni on se, ettei taistella vain porvarillisia lehtiä vastaan, vaan sosialidemokraattiset lehdet taistelevat myös toinen toisiansa vastaan ja tällöin joutuu tietenkin koko kenttä kärsimään.

On varmasti niin, että meidän on saatava aikaan ja nopeasti uusi tiedottamissysteemi. Nykyaikanahan kaikki porvarillisetkin yritykset fuusioituvat, kokoavat voimansa voidakseen taistella kentällä. Tässä suhteessa mielestäni meidän lehdistömme olisi kii-reellisesti fuusioitava. Puoluetoimikunnan esityksessä kyllä mainitaan, että tällaisia neuvotteluja on käyty ja jotakin viikkojulkaisua on suunniteltu yhteiseksikin, mutta tämä ei varmaankaan riitä eikä se ole tuottanut tulosta niissä neuvotteluissa, joita on käyty. Käsittääkseni on muodostettava yksi voimakas ja koko maan peittävä järjestelmä esim. sillä tavalla, että Suomen Sosialidemokraatti julkaistaan Helsingissä ja maassa olisi sen lisäksi 6—7 paikallistoimitusta antamassa alueellista paikallisväriä, jota lehti välttämättä tarvitsee. Tämä on varmasti mahdollista nykyaikaisin menetelmin, esim. offset-painosysteemiin mentäessä, jos siihen päästäisiin.

Mielestäni yhden vuoden puoluetuki kannattaisi uhrata tällaisen järjestelmän kehittämiseen. Toimenpiteet tämän fuusion suorittamiseksi olisi suoritettava välittömästi ja käsittääkseni tämän puoluekokouksen tulisi antaa tästä velvoittava päätös puoluetoimikunnalle ja valtuuttaa puolueuuvosto ja puoluetoimikunta yhdessä ripeästi toimimaan lehdistökysymyksen järjestämiseksi. Viikonloppuina pitäisi esim. sillä toimittajakunnalla, joka sekä pääkaupungissa että paikallisissa tiedotuskeskuksissa olisi, olla tarjottavana puoluetoimikunnalle ja muillekin tarvitsijoille pitkäjänteisempää tekstiä, joka koskisi valtakunnallisia ja paikallisia suuria kysymyksiä. Tällöin ilmeisesti julkaiseminen voitaisiin suorittaa lähinnä teknillisellä henkilökunnalla.

Mielestäni tutkimusosaston olisi paneuduttava tähän asiaan välittömästi ja ryhdyttävä tässä asiassa toimenpiteisiin, jotta välttäisiin siitä, mikä on nyt edessä: jatkuvilta lehtikuolemilta ja tiedotustoiminnan siirtymiseltä yhä enemmän porvarien käsiin.

Mielestäni puoluekokouksen tulisi tästä asiasta tehdä päätös sel-laisena, joka velvoittaisi puoluetoimikuntaa ja puolueuuvostoa asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Ehkä tämän esityksen hyvänä puolena on ainakin sen radikaalisuus. (Suosionosoituksia.)

Erkki Raatikainen (puoluetoimikunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Asia, jonka toveri Rantala otti esille, on eräs meidän toimintamme kaikkein kipeimpiä, nimittäin kysymys työväenlehdistön tulevaisuudesta. Sitä todella on käsitelty, niinkuin toimintakertomuksessa mainitaan, valitettavasti vain toistaiseksi ilman konkreettista tulosta. Puolue tukee mahdollisuuksiensa

mukaan nyt ilmestyviä lehtiä, joiden taloudellinen tilanne ei kuitenkaan ole erityisen hyvä.

Ajatukset jonkinlaisen rakennemuutoksen toteuttamisesta T-lehdistössä ovat olleet esillä sen suuntaisesti kuin Jorma Rantala täällä esitti. T-lehdistön kannatusyhdistyksen piirissä nähdään, että työväen lehdistön alalla rakennemuutos, joka kaikkialla talouselämässä tapahtuu, tulee osoittautumaan välttämättömyydeksi ajan mittaan. Kysymys on siitä, kuinka pitkä on tuo ajan mitta. Meidän lehdistömme rakenne on siinä merkityksessä hajanainen, että työväen lehtiä julkaisee joukko erillisiä osakeyhtiöitä, jotka ovat itsenäisiä yrityksiä. Samalla on parhaillaan käynnissä keskustelu — kaikessa ystävyudessa ja rakentavassa hengessä — siitä, millä tavalla voitaisiin löytää tulevaisuudessa paremmin olosuhteita vastaavat yhteistoimintamuodot myös siten, että tekniset puolet ja muut osastot voitaisiin keskittää ja toimintaa rationalisoida.

Tiedän, että puolueen edustajakokouksessa on henkilöitä, jotka ovat henkilökohtaisesti mukana lehtiyhtiöissä ja tuntevat nämä kysymykset ja niistä käydyt keskustelut sekä esiintyvät vaikeudet hyvin tarkasti. Puoluetoimikunta ja työväenlehdistön kannatusyhdistys eivät halua pakottaa itsenäisiä lehtiyhtiöitä mihinkään sellaiseen ratkaisuun, joka sotii näiden etuja vastaan, vaan pyrkimyksenä on käydä keskusteluilla ja vähän ehkä pitkäänkin vitkuvilla neuvotteluilla asiaa ratkaisemaan niin, että lopulta päädytään kaikkia osapuolia tyydyttävään tulokseen. Seurauksena on kyllä etenemisen hitaus ja ymmärrän täysin myös siitä koituvan kärsimättömyyden järjestöelämän piirissä, sillä meidän tiedotustoimintamme heikkoudet ovat kaikille tunnetut. Pyrkimys on siis päästä juuri siihen, mistä Jorma Rantala puhui mielenkiintoisessa puheenvuorossaan.

Veikko Halonen (Keski-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat. Yhtyisin hyvin paljon toveri Rantalan esittämään näkökantaan nimenomaan työväenlehdistöä koskevista ajatuksista. Voisin kertoa erittäin konkreettisen esimerkitapauksen Keski-Suomesta, jolloin meidän piirilehtemme Työn Voima vuoden 1960 alusta sulautui Kansan Lehteen ja tällöin sovittiin siitä, että Kansan Lehti toimii myös Keski-Suomen piirilehtenä. Kuinka ollakaan tämän sulautumisen ja fuusioinnin jälkeen välittömästi puolueen pää-äänenkannattaja pystytti vastaapäätä kadun toiselle puolelle toimiston ja sinne palkattiin 2—3 toimittajaa hoitamaan suhteita myös puolueen äänenkannattajaan. Tässä herää tosiaankin kysymys, että onko mielekästä harjoittaa nimenomaan sosialidemokraattista lehdistötoimintaa tässä mie-

lessä. Olisi hyvin aiheellista, niinkuin toveri Rantala äskeisessä puheenvuorossaan mainitsi, että puoluetoimikunta ja puolueuuvosto tutkisivat tarkoin lehdistökysymyksen liittyvät asiat, sillä ei ole aivan oikein sekään, että me taistelemme ja pystymme aktiivisina sosialidemokraatteina vaikuttamaan porvarillista lehdistömentaliteettia vastaan, kun meidän täytyisi myös osittain taistella omien lehtiyritystemme parissa. Tämä ei ole oikein. Jotkut selvät rajat ja toiminnalliset sektorit on puoluetoimikunnan ja puolueuuvoston määriteltävä.

Lehdistö on kolmas valtiomahti. Ja näin varmasti on. Riippuu paljon myös siitä, mitenkä me kukin aktiivisina sosialidemokraatteina hoidamme lehdistöasiat ja omat lehdistökysymyksemme. Meillä on vaikutusvaltaa monestikin kunnallisissa luottamustehävissä, erilaisissa yrityksissä, laitoksissa, osuustoiminnassa, ammattiyhdistys- ja urheilujärjestöissä. Meidän täytyy johdonmukaisesti pyrkiä siellä ja niissä toimintapisteissä työskentelemään työväenlehdistön äänenkannattajien toiminnan merkeissä, sillä olen vakuuttunut, että jos lehdistökuolemat, niin kuin esimerkiksi työväen lehdistön piirissä viittaavat, johtavat pitemmälle, niin me voimme lukea kaikki aatteelliset pyrkimyksemme ja sosialidemokraattisen hengen tulkinnat vääristettyinä porvarilehtien palstoilta.

Jos ajattelemme asiaa vielä henkilökohtaisena kysymyksenä, niin eiköhän ole myös niin, että me hyvin useassa tapauksessa itse tunnemme eräänlaista arvontuntoa, kun Helsingin Sanomat tai joku johtava porvaripuolueen lehti putoaa postiluukustamme sisälle. Meissä on paljon itsekussakin vikaa silloin, kun rahoitamme ja edesautamme voimakkaitten ja suurilevikkisten porvarilehtien toimintaa.

Näissä asioissa on työväenluokan ja työläisten kohdalla parasta toimintaa se, että pyrimme omatoimisesti viemään eteenpäin työväenlehdistön levikkiä ja tilaamme ensiksi työväen lehden ja sitten, jos on varaa ja mahdollisuuksia, ehkä välttämättömän porvarilehden, jos niin asia tarpeelliseksi katsotaan.

Yhdyn vielä loppupontena kannattamaan to/eri Rantalaa, että sosialidemokraattisten lehtien toimintasektori ja linjat puoluetoimikunnan ja puolueuuvoston toimesta tutkitaan ja ennen kaikkea tässä tutkimuksessa pyritäisiin siihen, ettei keskinäistä viidakkosotaa eikä tuollaista kahinaa lehdistön keskuudessa eikä levikkityössä ilmaantuisi. (Suosionosoituksia.)

Mikko Pekkonen (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja. Nyt esillä olevassa asiassa käsittelemme erästä sosialidemokraattisen työväenliikkeen olennaista kysymystä. Olen todellakin toimiessani

lehtiyhtiössä erilaisissa tehtävissä joutunut tämän asian pariin. Kun tässä nyt puhutaan yhtiöiden fuusioimisesta, niin me eri puolilla tätä maata, kuten mekin siellä Kymen piirissä, suhtaudumme tähän asiaan eräänlaisella epäilyksellä, koska meillä on pelko siitä, että me fuusioimme samalla yleisen mielipiteen. Kun saimme viime vuosina kansanedustajiemme myötävaikutuksella lehdistötuen, oletimme, että tämän avulla pystymme hoitamaan tiedotustoimintamme eri puolilla maata myös sosialidemokraattisessa liikkeessä entistä paremmin, eikä voida sanoa, etteikö näin olisi tapahtunutkin. Kun nyt lähdetään tekemään näitä fuusioimistoimenpiteitä ja eräänä sen pyrkimyksenä epäilemättä — vaikka sitä ei tässä nyt aivan niin sanotakaan — on näiden lehtien yhdistäminen ja tämä yhdistäminen tietenkin tapahtuisi enemmän tai vähemmän vastoin perusjärjestöjen tai piirien tahtoa.

On otettava huomioon eräs seikka, joka on se, että lehdistö ei ole yksinomaan valtakunnallinen asia. Se on hyvin paljolta myös paikallinen. Se on ihmisten väline niillä paikkakunnilla, mitkä lehden ympäristössä ovat, tuoda omat mielipiteensä esille yleisistä asioista ja jopa joskus asennoitua puolueen johtoakin vastaan niissä paikalliskysymyksissä, mitkä he paikallisesti katsovat olevan heille tärkeitä, mutta eivät ole ristiriidassa puolueen yleisen politiikan kanssa. Jos kovin pitkälle lähdemme näitä lehtiä yhdistelemään ja tämä lehtien johtotoiminta tapahtuu pääasiallisesti vain Helsingissä, missä kaikki muutkin tiedotusvälineet ovat, on epäilemättä seurauksena se, että paikalliset kysymykset jäävät enemmän varjoon ja sillä tavalla sosialidemokraattinen joukkoliike tulee tästä kärsimään.

Me lehdistön piirissä sen eri portaissa joko toimihenkilöinä tai luottamusmiehinä työskentelevät tiedämme ja ymmärrämme joka päivä ne taloudelliset vaikeudet, mitä lehdistöllä on, mutta samalla me tiedämme, mikä asema lehdistöllä on puolueen käytössä. Samalla me tiedämme, mitä se merkitsee niille ihmisille, jotka tahtovat paikallisesti asioitaan esiintuoda. Meillä Kymen piirissä juuri sen piirilehden alueella, jossa olen, jouduttiin joku vuosi sitten puoluetoimikunnan kehoituksesta laajentamaan levikkialuetta pelastaaksemme erään lehden kasvat. Tästä oli seurauksena se, että kun levikkialueen suurensimme, emme ole kyenneet niitä paikallisia asioita esiintuomaan sillä tarmolla, mitä olisimme pystyneet tuomaan, ja ehkä olisimme saaneet parempia taloudellisia tuloksia, jos olisimme pysyneet pienemmällä levikkialueella. Nämä asiat eivät ole aivan yksikantaisia. Kun puoluetoimikunta ja T-lehdistö lähtee näitä asioita ratkaisemaan, niin yksipuolisen suosituksen antaminen näissä asioissa on epäilemättä oleva taantumusta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Kohta hyväksyttiin.

Vuoden 1967 toimintakertomus käsiteltiin edelleen yksityiskoh-
taisesti väliotsakkeittain ja hyväksyttiin keskustelutta.

Vuoden 1967 toimintakertomus tuli loppuunkäsittellyksi ja hy-
väksytyksi.

Siirryttiin käsittelemään vuoden 1968 toimintakertomusta, joka
hyväksyttiin kohtaan "Tutkimusosasto" s. 99 saakka.

Kohdasta "Tutkimusosasto" syntyi seuraava keskustelu:

Sulo O j a n e n (Hämeen et. piiri): Toveri puheenjohtaja! Kun
vuoden 1966 toimintakertomuksessa mainitaan ammattiyhdistys-
jaosto ja edelleen jatketaan, ettei se ole pitänyt yhtään kokousta,
eikä myöskään vuoden 1967 toimintakertomuksessa näy piirua-
kaan ja vuoden 1968 kohdalla se on edelleen poissa, katson asial-
liseksi tiedustella puoluetoimikunnalta, minkä vuoksi se ei ole
asettanut ammattiyhdistysjaostoa. Oikeastaan vuoden 1966 toi-
minta on sikäli jo taakse jäänyttä ja käsiteltyä, etten voi siltä koh-
dalta enää kysyä, miksi ammattiyhdistysjaosto ei ole toiminut.
Olen kuitenkin sitä mieltä, että jos ammattiyhdistysjaosto olisi
nimitetty sopivalla tavalla ja se olisi toiminut, niin ilmeisesti sillä
olisi ollut erittäin paljon merkitystä näinä vaikeina vuosina.

Olavi Lindblom (puoluetoimikunta): Toveri puheenjohtaja!
Toveri Ojaseen tiedusteluun täytyy antaa edes jonkinlainen vas-
taus, joka voisi häntä tyydyttää. Puoluetoimikunta ei ole asetta-
nut a-jaostoa, mutta sen sijaan puoluetoimikunnan edustajat ovat
olleet erittäin aktiivisissa keskusteluissa käytyjen eheyttämisen-
neuvottelujen vuoksi. Meillä on ollut hyvin monia laajoja keskusteluja,
joissa kaikkien kolmen osapuolen, SAK, SAJ ja ulkopuoliset, edus-
tajat ovat osallistuneet neuvotteluihin, joihin puoluetoimikunnan
puolesta ja valtuuttamina ovat osallistuneet puolueen puheenjoh-
taja, puoluesihteerit ja allekirjoittanut. Me emme ole näissä olosuh-
teissa katsoneet muodollisen ammattiyhdistys jaoston perustamista
vielä tarpeelliseksi. Ennen pitkää se tulee vielä ajankohtaiseksi.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja kohta hyväksyttiin.

Pu h e e n j o h t a j a : Seuraavaan kohtaan "Toimikunnat ja
työryhmät" sivulla 100 on pyytänyt puheenvuoron Paavo Rantanen.

Paavo R a n t a n e n (Keski-Suomen piiri): Toveri puheenjoh-
taja! Keski-Suomen edustajana haluaisin kiinnittää huomiota sii-
hen, että kun vuoden 1968 aikana oli asetettu runsaasti toimikun-
tia, jotka ovat mm. laatineet meille paljon keskustelun aihetta an-
taneet suunnitelmat tulevaisuuteen nähden, niin Keski-Suomea on
pidetty jossakin määrin takametsänä, koska sieltä ei ole voitu si-
joittaa näihin eikä aikaisempiinkaan toimikuntiin edustajia. Mei-

Puheenjohtaja: Tämä työjärjestyksen kohta on loppuunkäsitelty. Luovutan seuraavan puheenvuoron Nuorille Kotkille.

Henrikin Kotkat esittivät sketsin vallitsevista kouluoloista.

Puheenjohtaja: Me kiitämme Nuoria Kotkia tästä piristävästä välipalasta.

Puoluetoimikunnan tilikertomukset vuosilta 1966—68 sekä tilintarkastajain lausunnot

Puheenjohtaja: Seuraavana asiana työjärjestyksessä on kohta 16. Puoluetoimikunnan tilikertomukset vuosilta 1966—68 sekä tilintarkastajain lausunnot. Onko nämä taseet jaettu kokousedustajille? Onko puolueen taloudenhoitaja paikalla? Minulla on täällä alkuperäiset kertomukset ja tilintarkastajain lausunnot.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Taloudenhoitaja Pentti Ketola: Toveri puheenjohtaja! Arvoisat kokousedustajat! Hyvät toverit! Kuluneen puoluekokouskauden puolueen talouden kannalta merkittävä muutos on luonnollisesti siinä, että tänä aikana on ensimmäisen kerran ollut voimassa eduskunnan hyväksymä puoluetuki, joka on muuttanut puolueen taloudellista asemaa ja mahdollistanut sen, että puolue on voinut paremmin tukea sekä piirijärjestöjä että lehdistöä. Tämän puoluetuen liikkuminen puolueen tilinpäätöksessä luonnollisesti merkitsee sitä, että taseet viime vuonna ovat toista suuruusluokkaa kuin esim. vuonna 1966. Tosin omaisuustaseessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vuonna 1966 se oli 3.876.522 markkaa ja vuonna 1968 4.399.416 markkaa. Sen jälkeen, niin kuin huomaamme, tulostaseessa on muutoksia. Vuonna 1966 tulostaseen puolella on ollut vielä 1.357.000 markkaa, mutta vuonna 1968 3.908.000 markkaa.

Merkittävintä tulostaseita tarkasteltaessa on se, että kun puolueella on ollut mahdollisuus maksaa vuonna 1966 avustuksia 236.000 markkaa, se on voinut viime vuonna maksaa avustuksia lähes 2.000.000 markkaa eli 1.930.000 markkaa. Tässä ovat avustukset piirijärjestöille, lehdistölle jne.

Palkoissa on huomattava korotus siitä, mitä ne olivat lähtövuonna 1966, jolloin palkkojen osuus oli 174.000 markkaa, mutta on nyt 543.000 markkaa viimeisessä tilinpäätöksessä. Tämä johtuu siitä, että me olemme sekä puoluetoimiston piirissä laajentaneet toimintaamme, niin kuin tutkimusosaston perustaminen osoittaa, ja voineet lisätä toimitsijavoimaa eri piirijärjestöissä ja naisliikkeen piirissä.

Työväen Sanomalehtien tietotoimisto on myöskin ollut vahvasti kehityksen alainen. Siellä olevaa henkilökuntaa on lisätty

kuluneena kautena ja on rakennettu telex-yhteydet kaikkiin meidän lehtiimme. Nämä palvelut puolue on antanut ilmaiseksi kaksi viimeistä vuotta, ja siitä johtuu, että TST kulut ovat olleet 234.000 kun se oli aikaisemmin 37.000. Tällä tavalla on pyritty auttamaan ja tukemaan lehdistöämme, jolloin siltä on jäänyt pois sellaisia menoja, jotka TST:n kautta sillä aikaisemmin olivat, ja lehdistön asemaa on näin voitu parantaa.

Menot ovat lisääntyneet mm. valistus- ja matkakulujen osalta, ja tämä johtuu paitsi siitä, että matkakustannukset ovat tänä aikana entisestään nousseet, myöskin siitä, että on enemmän henkilökuntaa liikkeellä.

Täällä on viimeisen kerran tilinpäätöksessä sellainen kuin Aikamme Kuvastin, joka v. 1966 aloitti toimintansa siinä muodossa, jona se ilmestyi v. 1967 ja v. 1968. Lehdestä ei ollut kuitenkaan mahdollista tehdä sellaista, että se olisi levikiltään ollut riittävän kattava ja sillä tavalla voinut taloudellisesti menestyä. Siitä aiheutui siinä määrin v. 1967 tappioita, että vuoden 1968 aikana puoluetoimikunta katsoi välttämättömäksi lopettaa lehden ilmestymisen ja säästyä enemmän tappioilta.

Jätän tilinpäätökset näillä evästyksillä puoluekokouksen käsiteltäväksi.

Keskustelua ei syntynyt tilikertomusten johdosta.

Puheenjohtaja: Minulla on täällä alkuperäiset tilintarkastajien lausunnot. Halutaanko, että luen ne vai voidaanko todeta tilintarkastajien lausunnot kokousedustajille jaetuista papereista?

Menettely hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Tähän liittyy työjärjestyksen seuraava kohta, 17. Päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä puoluetoimikunnalle ja puolueuustolle. Kun puoluekokouksella ei ollut mitään huomautettavaa tilikertomusten johdosta ja kun olemme voineet todeta tilintarkastajien lausunnot, voitaneen tulkita niin, että puoluekokous yksimielisesti hyväksyy tilit vuosilta 1966—1968 ja myöntää tili- ja vastuuvapauden puoluetoimikunnalle ja puolueuustolle.

Tilikertomukset hyväksyttiin ja tili- ja vastuuvapaus myönnettiin vuosilta 1966—1968.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmän kertomukset vv. 1966-1968

Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomus vuodelta 1966.

Keskustelu:

Eino Ahokas (Oulun piiri): Toveri puheenjohtaja. En tiedä, onko tämä oikea esityslistan kohta ottaa asia esille, mutta näin

olen ajatellut. Haluan tiedustella, kuinka ja kuka valitsee valtiojohtoisten yhtiöiden hallintoneuvostoihin sosialidemokraattiset jäsenet. Ilmeisesti käytäntö on hyvin kirjava. Onko se joka valitsee, puoluetoimikunta, eduskuntaryhmä vai jokin muu? Pyydetäänkö piirijärjestöiltä, joiden vaikutuspiirissä kyseinen laitos sijaitsee, jonkinlaisia lausuntoja? Nyt näyttää olevan niin, että jos esim. Inariin perustetaan huopatossutehdas, niin sen hallintoneuvoston sosialidemokraattiset jäsenet melkoisella varmuudella ovat Uudeltamaalta tai kokonaan kuitenkin Etelä-Suomesta. Tämä on ollut menettely, toivottavasti se tulee muuttumaan.

Kalervo Haapasalo (eduskuntaryhmä) Tehtyyn kyselyyn vastaisin lähinnä näin: Eduskuntaryhmä valitsee ainoastaan radion hallintoneuvoston jäsenet. Muut valtioneuvalmistöisten yhtiöiden hallintoneuvostojen jäsenet valitsee valtioneuvosto tai lähinnä se ministeriö, jonka alaan asia kuuluu. On totta, että tällaisia tapauksia kuin toveri Ahokas mainitsi, on varmasti sattunut. Mutta yleisesti kyllä pyritään eri tahoilla ottamaan mukaan sen alueen edustajia, jolla tällainen tehdaslaitos toimii.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Kertomus Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1966 esiteltiin otsakeittain ja hyväksyttiin sellaisenaan.

Kertomus Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1967

Kertomus esiteltiin otsakeittain ja hyväksyttiin keskustelutta sellaisenaan.

Kertomus Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1968

Kertomus esiteltiin otsakeittain ja hyväksyttiin keskustelutta sellaisenaan.

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toimintakertomusten tv. 1966—1968 käsittely julistettiin päättyneeksi.

Tilintarkastajain palkkiot sekä puoluekokousedustajani ja puolueuvalvoston jäsenten päivarahat

Puheenjohtaja: Esillä on työjärjestyksen kohta 19. Tilintarkastajain palkkiot sekä puoluekokousedustajani ja puolueuvalvoston jäsenten päivarahat. Ehkä asia on syytä siirtää talousasiainvaliokuntaan.

Asia lähetettiin talousasiainvaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen seuraavana asiana on puolueuvalvoston puheenjohtajan ja puolueuvalvoston muiden jä-

senten valitseminen. Kun menettelytapavaliokunta parhaillaan istuu ja kun siellä on esillä myös työjärjestyksen kohta 21, niin voitaneen menetellä niin, että kokouksen toiminnan jouduttamiseksi harppaisimme kohtien 20 ja 21 yli ja siirtyisimme käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 22, jossa on esillä kolmen tilintarkastajan ja kahden varatilintarkastajan valitseminen.

Puheenjohtajan ehdotuksen johdosta lausui ministeri Viljo Virtanen (sos.dem. hallitusryhmä): Haluaisin huomauttaa siitä, että tuskin tilintarkastajain vaalia voidaan suorittaa, ennen kun muut henkilövalinnat on suoritettu. Yleinen käytäntö on, että tilintarkastajain vaali suoritetaan vasta sitten.

Puheenjohtaja: Todetaan, että **näin on yleinen käytäntö.**

Eino Loikkanen siirtyy johtamaan puhetta.

Puheenjohtaja: Ilmoitetaan, että huomisaamuna kello 9 alkavat valiokuntien kokoukset valiokunnille varatuissa kokoushuoneissa. Koko huominen aamupäivä on varattu valiokuntatyöskentelylle.

Puoluekokouksesitykset

Otetaan käsiteltäväksi asia n:o 23: Käsitellään puoluekokouksesitykset.

Asia 23 käsitellään asiaryhmittäin siten, että valiokuntiin menevät asiat käsitellään siinä järjestyksessä kuin esityslähetteessä on mainittu.

Ensin käydään yleiskeskustelu.

Yleiskeskustelu:

Erkki Raatikainen (puoluetoimikunta): Toveri puheenjohtaja, arvoisat puoluekokousedustajat. Koska jo tänään olen pitkään puhunut, en aio käyttää kovin kauan aikaanne esitelläkseni niitä runsaita esityksiä, joita puoluetoimikunnan taholta on valmistettu puoluekokoukselle.

Niin kuin olette voineet todeta, esityksien lukumäärä on sangen suuri. Koskaan aikaisemmin Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen vaiheissa ei yhdellä puoluekokouksella ole ollut yhtä paljon esityksiä käsiteltävänä. Puoluetoimikunnan esityksiä nimenomaisesti ei missään aikaisemmassa kokouksessa näin runsaasti ole ollut eikä myöskään järjestöjen esityksiä ennen aivan tätä määrää. Jopa joitakin aikoja sitten ilmeni arvosteluakin puoluetoimikuntaa, sen asettamia työryhmiä ja tutkimusosastoa vastaan siitä, että on tehty liian paljon työtä. Puoluetoimitsijana toteaisin, että tällaisen arvostelun kyllä kovin mielellään ottaa vastaan. Harvemmin sitä moititaan liian paljosta työnteosta, useammin päinvastoin.

Niin kuin kokouksen järjestäytymisen yhteydessä on selvin-

nyt, jokainen puoluekokousedustaja on mukana jossakin kokouksen valiokunnassa ja siten mukana käsittelemässä ainakin muutamia esityksiä valiokunnassa, puoluetoimikunnan esityksiä sekä järjestöaloitteita. Kaikkien esitysten osalta lopullinen hyväksyminen tai hylkääminen on tietysti varsinaisen puoluekokouksen asia.

Viime puoluekokouksen jälkeen toteutettiin puoluetoimiston organisaation muutos. Perustettiin kaksi osastoa — toinen järjestöosasto ja toinen tutkimusosasto, jollaista aikaisemmin ei ollut ollut. On ymmärrettävää, että ensi aluksi ilmeni järjestöelämän piirissä epätietoisuutta, mitä tutkimusosasto todella tekee — eikä yksin epätietoisuutta, vaan myös sekä hyvän että joskus pahankintah toista arvostelua. Kaikkialla järjestöelämässä ei oltu nähty, että yhteiskunta- ja talouselämän kehitys edellyttää poliittiselta puolueelta nykyisin ja tulevaisuudessa ennen muuta käytettävissä olevan tutkimuksen ja tiedon hyväksikäyttämistä ja sen muuttamista poliittisen toiminnan välikappaleeksi.

Näin kuitenkin on asianlaita. Ei voida ajatella, että Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, joka on ja sangen suurella todennäköisyydellä jatkuvasti myös pysyy maan suurimpana puolueena, voisi suunnata toimintaansa ilman, että sen käytettävissä on jäsennettyä tietoa ja tutkimusta.

Tutkimusosaston ympäristöön perustettiin puoluetoimikunnan päätöksillä monia toimikuntia ja työryhmiä, joiden jäsenenä on ollut lähes 300 eri alojen asiantuntijaa — sosialidemokraatteja tai puoluetta lähellä olevia, jotka ovat halunneet antaa osuutensa sosialidemokratian ja sitä kautta suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen. Oli sekä yllättävää että hyvin rohkaisevaa, että näin useat pitkälle koulutetut tai muuten yhteiskuntaelämässä ansioituneet henkilöt halusivat käyttää korvauksetta aikaansa puolueen työhön. Heidän panoksensa on ollut arvokas, ja kaikille heistä kuuluu myös kiitos.

Puheenvuorossaan Paavo Rantanen arvosteli sitä, että näissä työryhmissä ja toimikunnissa ei alueellinen tasapaino ole ollut riittävän hyvä. Tämä arvostelu tunnustettakoon. On ilmeistä, että tämän tapaista tutkimustyötä ja toimikuntatyötä, joka edellyttää säännöllisesti kokouksien pitämistä, työryhmytyöskentelyä, meidän oloissamme haittaa, että siihen ei voida koota alueellisesti tasapainoista edustusta, — meidän puolueemme osalta jopa siitä yksinkertaisesta syystä, että se on taloudellinen kysymys. Mutta tuo arvostelu pantakoon mieleen ja pyrittäköön käyttämään hyväksi myös Jyväskylässä olevan korkeakoulun piirissä olevaa asiantuntemusta sikäli kun sillä on mielenkiintoa sosialidemokratian edistämiseen.

Yhteiskunta- ja talouselämässä nousee tulevaisuudessa esille paljon uusia kysymyksiä, jotka eivät aikaisemmin ole olleet puoluepolitiikan kohteena, se seikka on täydellisesti voitu nähdä tehtäessä työryhmytyöskentelyä, valmistettaessa tälle puoluekokoukselle erilaisia ohjelmallisia aloitteita ja kannanottoja.

Näistä uusista aloista, jotka vasta nyt tieteen ja tekniikan kehityksen ja yhteiskuntamuutoksen mukana ovat avautumassa poliittiselle kiinnostukselle, mainittakoon eräitä. Sellaisia ovat yhdyskuntasuunnittelu ja etenkin luonnonvarojen hoito, terveyspolitiikka, kriminaalipolitiikka jne. Viime aikoina on kiinnitetty huomiota vähemmistöjen kysymyksiin, ja myös ne ovat edustettuina. Kansainvälisen elämän alalta mainittakoon uusista kysymyksen asettamuksista suhtautuminen kolmannen maailman asioihin, joita koskeva esitys on yksi merkityksellisimpiä myös kansainvälisen sosialidemokraattisen liikkeen kannalta.

Jos tehdyistä esityksistä etsii punaista lankaa — ja henkilökohtaisesti todella toivon, että se on todella punainen — on sanottava, että niistä kuvastuu kaksi asiaa. Yhtäältä pyrkimys turvallisuuden korostamiseen yhteiskunnassa ja myös kansainvälisessä elämässä sekä toisaalta pyrkimys tasa-arvoon.

Luulen, että nämä kaksi asiaa tulevat korostumaan sosialidemokraattisessa liikkeessä nyt ja tulevaisuudessa.

Erityinen huomio kiintyy tasa-arvoon. Se on klassinen työväenliikkeen ja vallankumouksen vaatimus, mutta nyt se on saamassa uutta sisältöä kaikkialla demokraattista sosialismia toteuttavissa puolueissa. Korostaisin erityisesti sitä luovaa asemaa, joka Ruotsin Sosialidemokraattisella Työväenpuolueella tällä hetkellä on kansainvälisen sosialidemokratian piirissä uuden ja aikaisempaa radikaalimman yhteiskunta- ja talouspolitiikan muodostamisessa. Tasa-arvo ei yksin moraalisenä käsitteenä, vaan ennen kaikkea käytännöllisenä yhteiskunta- ja talouspolitiikan vaatimuksena on tullut esille Ruotsissa, mutta myös meillä.

Kun katsomme ympärillemme, voimme todeta, miten puutteellinen tasa-arvo on meidän maassamme. Se on puutteellinen talouselämässä. Työntekijöiden tasa-arvoista osallistumista omaa työsuhdettaan ja tuotantoelämää koskevista asioista kuullaan vasta nyt työpaikka- ja yritysdemokratian muodossa.

Tulonjaon tasa-arvo on kaukana. Pikemminkin vallitsee edelleenkin suuria tuloeroja, ja on olemassa vaara, että ne lisääntyvät eivätkä vähene. Sen vuoksi on juuri nyt noussut vaatimus solidaarisesta palkkapolitiikasta, samansuuruisten palkankorotusten linjasta prosenttikorotuksen sijaan sekä pienpalkkakysymyksen tyydyttävästä ratkaisemisesta. Köyhyyden ongelma ja

olemassa olo ovat vakava osoitus taloudellisen tasa-arvon puutteesta.

Tasa-arvo on vajaa myös oikeudenkäytön ja terveydenhuollon alalla. Köyhyys ja sairaus kulkevat edelleen käsi kädessä, todetaan terveyspoliittisessa ohjelmaesityksessä. Porvarillisen luokkayhteiskunnan leima on kaikkialla, ja se on poistettava.

Minulla on se käsitys, että entistä korostetumpi tasa-arvon vaatimus nousee esille sosialidemokratian toiminnassa tulevaisuudessa. Siinä me seuraamme kansanvaltaisen työväenliikkeen yleistä kehityslinjaa.

Jonkin verran enemmän vaikeuksia kuin muiden ohjelmallisten esitysten valmistamisessa on koitunut tehtäessä työtä talouspolitiikan kehityslinjojen määrittämiseksi. Sitä koskevaa esitystä ei voitukaan lähettää puoluekokousedustajille määräajassa, ja puoluetoimikunta joutuu täten pyytämään puoluekokoukselta, että se päättäisi ottaa käsiteltäväkseen myös sitä koskevan tekstin. Puolueen sääntöjen 22 §:n mukaan siitä on tehtävä eri päätös.

Talouspolitiikan kehityslinjoissa, joita puoluetoimikunta näkee edessä päin, korostuu vahvan yhteiskunnan rakentaminen pääoman vallan keskitystä vastaan, kansanvaltainen valvonta ja suunnittelu yritystoiminnan ohjaamiseksi yhteiskunnallisen kokonaisuuden mukaan. Erityinen painopiste on kohdistettu työllisyyden ja turvallisuuden toteuttamiseksi siinä muutoksessa, joka on tapahtumassa. Haluamme käytännössä erilaisten ohjelmallisten esitysten toteuttamisessa myös panna täytäntöön vaalilauseeksi valittuja kolmea vaatimusta — työ, tasa-arvo, turvallisuus.

Ennen kuin puoluetoimikunnan puolesta pyydän jättää tehdyt ohjelmalliset esitykset puoluekokouksen käsiteltäviksi, haluan vielä korostaa yhtä asiaa.

Nämä eivät ole lopullisia puolueohjelmia, vaan kannanottoja, joiden toivotaan selventävän sosialidemokraattista ajattelua ja antavan osviittaa käytännön yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa toiminnassa.

Puolueen periaateohjelma on kaiken toiminnan perusta eikä puoluetoimikunta ole halunnut sitä muuttaa. Siitä lähtee meidän aatteellinen linjamme, ja nämä kannanotot, joita puoluetoimikunnan esityksinä puoluekokoukselle on tuotu, soveltavat tuota sosialidemokraattista aatteellista peruskäsitystä lukuisiin käytännön asioihin ja monille eri tahoille.

On erityisen suotavaa, että tämä hedelmällinen toiminta myös tulevaisuudessa jatkuu. Puolueen piirissä, sen käytettävissä on

paljon henkistä kykyä, joka tarjoutuu työhön sosialidemokratian hyväksi ja koko kansan parhaaksi. Sitä on edelleenkin käytettävä, sillä me elämme ennen muuta tiedon suuren leviämisen ja hyväksikäyttämisen aikaa yhteiskunta- ja talouspolitiikassa. Voimme olla jopa ylpeitä nyt todetessamme, että tällaisessa laaja-alaisessa ohjelmallisessa työssä Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on edelläkävijä tässä maassa. Tälle puoluekokoukselle esitetyt ohjelmakirjat ja niihin sisältyvä aineisto on saavutus, johon tähän asti ei yksikään toinen puolue ole yltänyt. Tämän toiminnan pitää jatkua, ja siten me edelleen vahvistamme asemaamme suurimpana, kehitystä todella eteenpäin vievänä yhteiskunnallisena liikkeenä.

Toveri puheenjohtaja. Puoluetoimikunnan puolesta luovutan ohjelmalliset esitykset ja kannanotot puoluekokouksen käsiteltäviksi.

Puheenjohtaja: Teen seuraavan käsittelyjärjestysehdoituksen. Nyt kun puoluetoimikunnan taholta on jätetty nämä esitykset puoluekokouksen käsiteltäviksi, varsinaista yleiskeskustelua ei suoritettaisi, vaan lähdettäisiin yksityiskohtaiseen käsittelyyn, jonka aikana on kaikilla mahdollisuus mielipiteensä täällä asianomaisessa kohdassa lausua. Vielä tämän käsittelyjärjestyksen toteuttamisena esitän, että luen kunkin asiaa käsittelevän esityksen otsakkeen numeron, minkä jälkeen on tilaisuus siitä käydä keskustelua. Ehkä tällainen käsittelyjärjestys hyväksytään!

Käsittelyjärjestys hyväksyttiin.

Ohielmallisten esitysten yksityiskohtainen käsittely

Puheenjohtaja: Me ryhdymme käsittelemään näitä molempia asiakirjoja yhtäaikaan: Puoluetoimikunnan esityksiä sekä järjestöjen esityksiä.

Ensiksi käsittelemme kansainvälisten asiain valiokuntaan evästettävät esitykset, jotka ovat esitykset numerot 1—13.

Esitykset 1. ja 2. ovat täällä vaaleanpunakantisessa kirjasessa puoluetoimikunnan esityksissä ja sitten esitykset 3—13. ovat järjestöjen esityksissä.

1. SDP:n KANTA KEHITYSMAA- JA YK-POLITIikkaAN

Puheenjohtaja: Asia numero 1. täällä puoluetoimikunnan esityksissä. Halutaanko keskustelua tässä kohdassa SDP:n kanta kehitys- ja YK-politiikkaan, joka nyt on esillä.

Keskustelu.

Eino Wuokko (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Minä käytän nyt puheenvuoron pariin muuhunkin kansainvälisten asiain valiokuntaan kuuluvaan kysymykseen ja esitykseen, toisin sanoen tähän puoluetoimikunnan ns. esitykseen sekä myös muutamaan osastojen tekemään esitykseen.

SDP:n kanta kehitysmää- ja YK-poli tilkkaan: Minä olen kiinnittänyt tässä esityksessä eräisiin sanontoihin huomiota. Olisi hyvä, jos puoluetoimikunnan taholta annettaisiin niihin jonkinlaista täydennystä ja selvitystä.

Sivulla 8. on lause, jossa sanotaan, "että SDP on valmis tukemaan taloudellisesti ja poliittisesti myös sellaisia kehitysmaiden kansallisia vapautusliikkeitä, joiden kaikkien muiden mahdollisuuksien puuttuessa on pakko turvautua väkivaltaan..." jne. Merkitseekö tämä nyt lähinnä sitä, että jos esim. Afrikassa tai jossakin muussa kehitysmäessä joku eversti, jonka poliittista kantaa me emme tunne, kaappaa vallan ja antaa sille määrätyn sävyn, sosialidemokraattinen puolue Suomessa on valmis aseellisestikin sitä tukemaan. Minusta tämä on liian pitkälle vietyä sovellettua sosialidemokratiaa. Pikemminkin se sivuaa lähinnä kommunistista menettelytapaa.

Samalla sivulla seuraavassa kappaleessa sanotaan: "Ottaen kuitenkin huomioon alikehittyneiden maiden olosuhteet SDP ei pidä monipuoluejärjestelmää kehitysmaissa kansanvallan toteuttamisen välttämättömänä lähtökohtana." Se merkitsee siis sitä, että sosialidemokraattinen puolue hyväksyy diktatuurin! Minusta sekin on hiukan vapaasti sovellettua sosialidemokratiaa ja on arveluttavaa sen vuoksi, että esitys on mennyt puoluetoimikunnan kautta ja puoluetoimikunnan nimellä.

Samalla sivulla seuraavassa kappaleessa sanotaan edelleen: "Sosialististen Internationaalin jäsenyyssperusteissa tulee erityisesti ottaa huomioon ne vaikeat olot, joissa kehitysmaiden veljespuolueet toimivat ja jotka pakottavat ne usein valitsemaan länsimaiselle sosialidemokratialle etäisiä toimintamuotoja." Millä tavalla Suomen Sosialidemokraattinen Puolue voi tällaiseen määritelmään ottaa myönteisen kannan? kysyisin. Kun tämä asia menee kokonaisuudessaan kansainvälisten asiain valiokuntaan, luultavasti nämä tällaiset harhalausemat sieltä poistetaan ja palataan sosialidemokratian linjoille.

Kansainvälisten asiain valiokuntaan menee lisäksi yhdistysten tekemiä esityksiä. Siellä mm. sanotaan Saksan molempien valtioiden diplomaattisesta tunnustamisesta, johon puoluesihteerin erittäin lennokkaassa ja hyvässä suorituksessaan täällä kiinnitti

myös huomiota ja erikoisesti korosti sitä niin sanottuna Euroopan turvallisuuskysymyksenä. Sallittaneen, että minä esitän tässä tilaisuudessa toisenlaisenkin kannan.

On usein ennenkin esitetty sosialidemokraattien taholta nimenomaan Suomessa molempien Saksojen tunnustamista. Kun näin tehdään, niin joutuu pakostakin kysymään, unohdetaanko esittäjän taholta silloin kansojen itsemääräämisoikeus? Kun sanon "kansojen itsemääräämisoikeus", tarkoitan sillä nimenomaan varsinaisen kansan itsemääräämisoikeutta eikä kansakuntien pienten johtajaklikkien itsemääräämisoikeuden turvaamista. Olen sitä mieltä, että Itä-Saksan kansalaisten niinkuin muidenkin kansojen tulisi itse saada päättää, haluavatko he oman Saksansa, haluavatko ne yhteisen Saksan, ja päättää myös siitä, minkälaisen yhteiskuntajärjestelmän he haluavat rakentaa ja kehittää. Minun tietämäni mukaan, jos vapaa kansanäänestys toimeenpannaan Itä-Saksassa, selvä enemmistö on Saksojen yhtymisen kannalla, on sillä kannalla, että Saksojen erottava raja on poistettava ja sivistyneen maailman murheenmerkki Berliinin synkkä muuri on hajoitettava. Nämä tietoni ovat välittömiä ja vasta vuoden vanhoja, enkä usko, että saksalaisten katsomus tässä asiassa olisi tällä välillä muuttunut.

Minulla oli tilaisuus viime kesänä osallistua sosialidemokraattisen lehdistön Euroopan konferenssiin, joka pidettiin Sveitsissä Bernin kaupungissa. Tähän konferenssiin osallistui erittäin runsaasti Länsi-Saksan sosialidemokraattisen lehdistön johtohenkilöitä, lähinnä talousmiehiä, mutta myös päätoimittajia. OH selvä, että tuli esille myös, vaikka ei varsinaisessa konferenssissa, keskustelu siitä, mitä ajatuksia Länsi-Saksan sosialidemokraattisilla edustajilla on Saksan ongelman ratkaisemisessa. He esittivät mm. sellaisen ajatuksen, että Saksan ongelma ratkeaa hyvin vaivattomasti ja nopeasti sen jälkeen kun nykyiset Saksoja erottavat rajaesteet poistetaan. He sanoivat, että parin kolmen kuukauden perästä el ole Itä- ja Länsi-Saksan ongelmaa, vaan Itä-Saksasta on kansa siirtynyt Länsi-Saksan puolelle. Mutta jos tämä käsitys olisikin väärä, jos esim. tapahtuisi päinvastoin, ts. lännestä itään, niin yhtä suurella asiallisuudella voidaan vaatia rajaesteiden poistamista. Tämä toinenkin tie johtaisi Saksan ongelman ratkaisuun, tosin päinvastaisella tavalla kuin länsisaksalaiset nyt ajattelevat. Mutta tulos olisi joka tapauksessa saksalaisten itsensä päättämästä toimenpiteestä. Inhimillisesti katsoen tämä ratkaisu olisi kannatettavampi kuin nykyinen status quon tunnustaminen, mikä asiallisesti merkitsee, että kummallakin puolella rajaa varsinaisen kansan vihaamat rajaesteet ja rajamuurit jäisivät paikoilleen.

Kun on todennäköistä, että inhimillistä ratkaisua Saksojen kysymyksessä ei tällä hetkellä voida aikaansaada, minusta on aivan turhaa, että puoluekokous ottaa tässä asiassa kantaa etukäteen, ts. toisen kannan kuin mikä tällä hetkellä on maan virallinen kanta.

Kysyisin vielä lopuksi puoluesihteeriltä, onko hän tietoinen siitä, että Itä-Saksan kansa yleensä on halukas molempien Saksojen tunnustamiseen.

Puheenjohtaja: Minä pyydän seuraavien puheenvuorojen käyttäjien kiinnittämään huomion siihen, että järjestyssääntöjen mukaan meidän puheenvuorojemme pituus saa olla enintään 10 minuuttia!

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puoluetoimikunnan esitys n:o 1 SDP:n kanta kehitysmaa- ja YK-politiikkaan lähetettiin kansainvälisten asiain valiokuntaan.

2. KANSAINVÄLISEN SOLIDARISUUSRAHASTON PERUSTAMINEN.

Puheenjohtaja: Seuraa puoluetoimikunnan esityksistä n:o 2. Kansainvälisen solidaarisuusrahaston perustaminen.

Asia lähetettiin keskustelutta kansainvälisten asiain valiokuntaan.

3. SAKSAN MOLEMPIEN VALTIOIDEN DIPLOMAATTINEN TUNNUSTAMINEN.

Puheenjohtaja: Siirrytään asiaan 3, joka on toisessa kirjassa eli järjestöjen esityksissä puoluekokoukselle: Saksan molempien valtioiden diplomaattinen tunnustaminen.

Asiakohta lähetettiin keskustelutta kansainvälisten asiain valiokuntaan.

4. Saksan Demokraattisen Tasavallan ja Saksan Liittotasavallan tunnustaminen.

Puheenjohtaja: Seuraa asia 4. Saksan Demokraattisen Tasavallan ja Saksan Liittotasavallan tunnustaminen.

Asiakohta lähetettiin keskustelutta kansainvälisten asiain valiokuntaan.

Esitys 5 Eräiden valtioiden tunnustaminen, 6 Vietnam, 7 Keski-Itä ja 8 Kansainvälinen solidaarisuusrahasto ja Prelimon tukeminen lähetettiin keskustelutta valiokuntaan.